

# Rapportering av finansierte klimagassutslipp i norske banker: Påvirkningen av Finans Norges veileder

Introduksjonen av Finans Norges veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp og dens påvirkning på sammenlignbarhet og kvalitet blant norske banker

Andreas Hartvigsen Verpe

Sondre Gundersen

## VEILEDER

Geir Haaland  
Ann Cathrin Hoffmann

**Universitetet i Agder, 2024**

Handelshøyskolen ved UiA

## Forord

Denne oppgaven er skrevet som en avsluttende del av vår mastergrad innen regnskap og revisjon ved Handelshøyskolen ved Universitetet i Agder. Oppgaven utgjør totalt 30 studiepoeng og går over et semester. Vi har valgt dette temaet da det gir oss en verdifull kunnskap og innsikt om rapportering av finansierte klimagassutslipp, som er et dagsaktuelt og spennende tema.

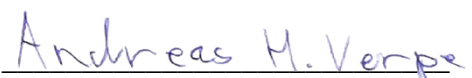
Gjennom arbeidet med denne studien har vi sett nærmere på hvordan banker har rapportert på finansierte klimagassutslipp, og hvilken effekt Finans Norges veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp har hatt for bankenes rapportering i 2023. Vi ønsket å forske på dette temaet da det fortsatt er relativt nytt og fortsatt i utvikling. I tillegg ønsker vi å bidra til kunnskapsutvikling på området ettersom dette er nytt for mange i finansnæringen, og vi vil bidra til at utviklingen av rapporteringen går i en positiv retning.

Vi vil gjerne rette en stor takk til våre veiledere Geir Haaland og Ann Cathrin Hoffman for god veiledning gjennom denne studien. Deres tilbakemeldinger og gode diskusjoner har bidratt stort til gjennomføringen av vår oppgave. Vi ønsker også å takke alle bankene som ville bidra og tok seg tid til å gjennomføre intervjuer i en ellers hektisk arbeidshverdag. Deres svar på intervjuer og faglige bidrag har vært helt avgjørende for gjennomføringen av studien.

Kristiansand, våren 2024



Sondre Gundersen



Andreas Hartvigsen Verpe

## Sammendrag

Denne masteroppgaven undersøker om introduksjonen av Finans Norges veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp har ført til økt kvalitet og sammenlignbarhet i rapporteringen av finansierte klimagassutslipp, og hvilke utfordringer norske banker står ovenfor. Rapporteringsplikten etter EU-direktivet om bærekraftsrapportering (CSRD) blir trinnvis gjennomført i disse dager. Plikten til å rapportere etter CSRD fører til at norske banker som overstiger satte terskelverdier, trinnvis blir rapporteringspliktige på blant annet finansierte klimagassutslipp.

Studien har en eksplorativ tilnærming og undersøker fenomenet med kvalitativ forskningsmetode. Siden rapportering av finansierte klimagassutslipp fremdeles er i startfasen med minimalt av tidligere forskning, falt det naturlig å velge en forskningsmetode som gir tilstrekkelig innsikt og dybde i fenomenet. Datainnsamlingen ble utført gjennom intervju av et utvalg av norske banker som ligger an å oppfylle terskelverdiene for rapporteringsplikt innen 2025. Intervjuene ble gjennomført med nøkkelpersoner i bankene som har nødvendig kompetanse på området, og kontroll på bankens praksis.

Undersøkelsene i studien knytter seg hovedsakelig til påvirkningen av Finans Norges veileder, utfordringer banker står ovenfor på området og hvordan rapporteringen har endret seg fra rapporteringsåret 2022 til 2023. Bakgrunnen for undersøkelsene er for å opparbeide tilstrekkelig kunnskap for å kunne konkludere på problemstillingen: *Har introduksjonen av Finans Norges veileder ført til økt kvalitet og sammenlignbarhet i rapporteringen av finansierte klimagassutslipp, og hvilke utfordringer står bankene ovenfor?*

Studiens hovedfunn er at vi kan se en klar trend mot økt kvalitet og sammenlignbarhet i rapportering av finansierte klimagassutslipp. Dette underbygges av analysen av funnene fra intervjuene og tidligere forskning. Oppgaven identifiserer at bankene har implementert Finans Norges veileder, blant annet på områder preget av uklarhet i metodikken. Dette støtter hovedfunnet gjennom at bankene har en mer samstemt metodikk. Ifølge funnene har veilederen fungert som et nyttig verktøy i rapporteringsprosessen. Til tross for denne positive trenden, belyser studien at bankene fremdeles har utfordringer knyttet til metodikk, datakvalitet og tilgang på konkrete utslippsmålinger. Videre er det enighet mellom banker om at det fremdeles er en vei å gå før rapportering av finansierte klimagassutslipp oppfyller høy sammenlignbarhet og transparens.

## Abstract

This master's thesis examines whether the introduction of Finans Norge's guide for calculating financed GHG emissions has led to increased quality and comparability in the reporting of financed GHG emissions, and what challenges Norwegian banks face. The reporting obligation under the EU directive on sustainability reporting (CSRD) is gradually implemented these days. The obligation to report according to the CSRD implies that Norwegian banks surpassing predefined threshold values will gradually become obliged to disclose various metrics, including financed GHG emissions.

The study has an exploratory approach and investigates the phenomenon with a qualitative research method. Given the early stage of reporting financed GHG emissions and limited previous research, it was logical to choose a research method that provides sufficient insight and depth into the phenomenon. The data collection was carried out through interviews with a selection of Norwegian banks that are expected to meet the threshold values for reporting requirements by 2025. The interviews were carried out with key people in the banks who had the necessary expertise in the area, and control over the bank's practice.

The investigations in the study primarily relate to the impact of Finans Norge's guidelines, challenges banks face in the field and how reporting has changed from the reporting year 2022 to 2023. The background for the investigations is to build up sufficient knowledge to be able to conclude on the issue: *Has the introduction of Finans Norge's guidance led to increased quality and comparability in the reporting of financed GHG emissions, and what challenges do the banks face?*

The study's main finding is that we can see a clear trend towards increased quality and comparability in the reporting of financed GHG emissions. This is supported by the analysis of the findings from the interviews and previous research. The study identifies that the banks have implemented Finans Norge's guidelines, particularly in areas characterized by uncertainty in the methodology. This supports the main finding that the banks have a more consistent methodology. According to the findings, the guidelines have functioned as a useful tool in the reporting process. Despite this positive trend, the study highlights that the banks still have challenges related to methodology, data quality and access to specific emission measurements. Furthermore, there is agreement between banks that there is still some way to go before reporting of financed GHG emissions meets a high level of comparability and transparency.

## **Figuroversikt**

Figur 1: Illustrasjon av sammenhengen mellom de ulike rammeverkene .....	7
Figur 2: Oversikt over ulike ESRS .....	9
Figur 3: Oversikt over GHG protokollens utslippskategorier på tvers av verdikjeden .....	10
Figur 4: Illustrasjon av skala for datakvalitet .....	11
Figur 5: Generelle tilnærmingen til kalkulering av finansierte klimagassutslipp.....	12
Figur 6: Oppbygningen av Finans Norges veileder .....	13

## **Tabelloversikt**

Tabell 1 Datakvalitetshierarki.....	11
Tabell 2 Oversikt terskelverdier.....	13
Tabell 3 Intervjuoversikt.....	20
Tabell 4 Oversikt over rapportering i regnskapsåret 2022.....	32
Tabell 5 Oversikt over rapportering i regnskapsåret 2023.....	36

# Innhold

Forord.....	i
Sammendrag .....	ii
Abstract.....	iii
Figuroversikt.....	iv
Tabelloversikt .....	iv
Innhold .....	v
1.0 Innledning .....	1
1.1 Bakgrunn for studien.....	1
1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål.....	2
1.3 Avgrensning .....	2
1.4 Oppbygging.....	3
2.0 Teori.....	4
2.1 Tidligere forskning .....	4
2.1.1 Standardisering .....	4
2.1.2 Klimarelatert rapportering .....	5
2.1.3 Utfordringer og mangler.....	5
2.3 Reguleringer og metodikk.....	7
2.3.1 European Green Deal.....	7
2.3.2 Offentliggjøringsforordningen (SFDR).....	7
2.3.3 EU taksonomi .....	8
2.3.4 Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) .....	8
2.3.5 European Sustainability Reporting Standards (ESRS).....	9
2.3.6 GHG protokollen .....	10
2.3.7 Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF).....	11
2.3.8 Finans Norges veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp.....	12
2.3.9 Rapporteringsplikt .....	13
3.0 Metode .....	15
3.1 Forskningsdesign og tilnærming .....	15
3.2 Datainnsamling.....	16
3.3 Utvalg.....	17
3.3.1 Utvalgsmetode .....	17
3.3.2 Utvalgsstørrelse .....	18
3.4 Intervjuforberedelse .....	19
3.4.1 Intervjuguide og intervjugjennomføring .....	19

3.4.2 Søknad til SIKT .....	20
3.5 Analyse av data .....	20
3.5.1 Transkribering .....	21
3.5.2 Koding av data.....	21
3.6 Validitet og reliabilitet .....	21
3.6.1 Reliabilitet .....	21
3.6.2 Intern validitet.....	23
3.6.3 Ekstern validitet.....	24
3.7 Oppsummering av metode .....	25
4.0 Presentasjon av funn .....	27
4.1 Bankens forhold til rapportering av finansierte klimagassutslipp.....	27
4.2 Rapportering av finansierte klimagassutslipp for regnskapsåret 2022.....	31
4.3 Rapportering av finansierte klimagassutslipp for regnskapsåret 2023.....	35
4.4 Funn dokumentanalyse.....	44
4.5 Oppsummering av funn.....	45
5.0 Analyse av funn .....	46
5.1 Hvordan har beregningen av finansierte klimagassutslipp endret seg fra regnskapsåret 2022 til 2023?.....	46
5.1.1 Metodikk.....	46
5.1.2 Estimer og datakvalitet .....	47
5.1.3 Sammenlignbarhet .....	49
5.1.4 Oppsummering analyse av endring i rapportering 2022 til 2023 .....	51
5.2 Hvilke utfordringer står norske banker ovenfor ved rapporteringen av finansierte klimagassutslipp?.....	52
5.2.1 Tilgang på data og datakvalitet.....	52
5.3 Hvordan har Finans Norges veileder påvirket norske banker sin rapportering av finansierte klimagassutslipp? .....	54
5.3.1 Påvirkning på privatmarkedet.....	55
5.3.2 Påvirkning på bedriftsmarkedet.....	56
5.3.3 Påvirkning oppsummering.....	57
6.0 Avslutning.....	58
6.1 Konklusjon .....	58
6.1.1 Forskningsspørsmål.....	58
6.1.2 Problemstilling.....	59
6.2 Oppgavens begrensninger .....	60
6.3 Forslag til videre forskning .....	60

Referanser .....	62
AI-basert verktøy.....	66
Vedlegg 1 Samtykkeskjema.....	67
Vedlegg 2 Intervjugal .....	71
Vedlegg 3 Refleksjonsnotat 1 .....	73
Vedlegg 4 Refleksjonsnotat 2 .....	80



## 1.0 Innledning

I det stadig utviklende landskapet av klimarapportering er forståelse og evne til å sammenligne informasjonen avgjørende for interessenter, men i dag mangler det kvalitet, sammenlignbarhet og standardisering blant norske banker når det gjelder klimarapportering. Vår studie tar sikte på å undersøke hvordan kvaliteten og sammenlignbarheten på rapportering av finansierte klimagassutslipp hos norske banker påvirkes av veilederen fra Finans Norge. Temaet ble presentert for oss av BDO som er et internasjonalt konsulent- og revisjonsselskap.

### 1.1 Bakgrunn for studien

I juni 2023 la Finans Norge frem en veileder for beregning av finansierte klimagass utslipp. Veilederen skal bidra til å øke sammenlignbarheten og kvaliteten til finansierte klimagassutslipp (Finans Norge, 2023). Denne studien skal undersøke om Finans Norges veileder har bidratt til økt kvalitet og sammenlignbarhet knyttet til rapportering av finansierte utslipp for norske banker.

Ifølge en artikkel fra Finanswatch er det betydelige forskjeller i rapporteringen av finansierte klimagassutslipp blant norske banker. Dette ble avdekket av rapporteringen som ble gjort av DNB og Sparebank 1 SMN i 2022, hvor det kommer frem at SMN rapporterte 165 ganger mer klimagass enn DNB. Dagens regelverk er relativt åpent, og bankene har muligheten til å ikke rapportere kundeutslipp dersom de mangler pålitelige tall. Likevel kan bankene rapportere ved bruk av estimater for klimagassutslipp for ulike bransjer (Eidem, 2023). Dette er ikke gunstig for hverken aksjonærer eller andre interessenter. Det er klart at det er et behov for standardisering og større grad av forståelse knyttet til rapportering av finansierte klimagassutslipp.

EUs bærekraftsdirektiv ble vedtatt i 2022, og gjelder også for Norge. Felles europeiske standarder for bærekraftsrapportering er også på plass og 50 000 virksomheter i EU skal rapportere fra 2024 (Kvalevåg, 2023). Disse kravene vil i første omgang gjelde større virksomheter, og i Norge vil i overkant av 1100 virksomheter omfattes fra begynnelsen av (Revisorforeningen, 2024). I årene som kommer vil vi se en økende utvidelse av virksomheter som vil omfattes av kravene. Enkelte mindre virksomheter vil allerede bli indirekte berørt, fordi de f.eks. er kunde i en finansinstitusjon eller datterselskap til et selskap som omfattes av kravene (Kvalevåg, 2023). På bakgrunn av dette er det flere banker og andre finansinstitusjoner

som kommer til å rapportere på finansierte klimagass utslipp, enten fordi de er omfattet av kravene eller ønsker å være tidlig ute da dette er nytt for mange.

## **1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål**

Målet for denne studien er å finne ut om introduksjonen av Finans Norges veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp har bidratt til økt kvalitet og sammenlignbarhet for rapportering av finansierte klimagassutslipp i norske banker. I dagens samfunn holder det ikke lenger å bare rapportere finansiell informasjon. Det er en forventning og for noen krav om å rapportere på bærekraft. Vi ser at flere bedrifter ansetter bærekraftsansvarlige, og ønsker å sette et større fokus på rapporteringen på bærekraft. Som tidligere nevnt, har det imidlertid lenge vært problemer knyttet til kvalitet og sammenlignbarhet. Likevel ser det nå ut til at dette er i endring, og at vi er på vei i riktig retning med tanke på disse nevnte problemene. Dette danner grunnlaget for følgende problemstilling:

**Har introduksjonen av Finans Norges veileder ført til økt kvalitet og sammenlignbarhet i rapporteringen av finansierte klimagassutslipp, og hvilke utfordringer står bankene ovenfor?**

For å kunne svare på problemstillingen har vi utarbeidet følgende forskningsspørsmål:

### **F1:**

Hvordan har beregningen av finansierte klimagassutslipp endret seg fra 2022 til 2023?

### **F2:**

Hvilke utfordringer står norske banker ovenfor ved rapporteringen av finansierte klimagassutslipp?

### **F3:**

Hvordan har Finans Norges veileder påvirket norske banker sin rapportering av finansierte klimagassutslipp?

## **1.3 Avgrensning**

Studien avgrenser til kun rapporterte finansierte klimagassutslipp hos norske banker. Det er hovedsakelig benyttet kvalitative undersøkelser i form av intervjuer av bankansatte understøttet av dokumentanalyse for å besvare problemstillingen. For sikre studiens relevans til problemstillingen avgrenses studien til å undersøke norske banker som ligger an til å bli pliktig til å rapportere på finansierte klimagassutslipp innen 2025. Denne rapporteringsplikten og

terskelverdiene som må oppfylles redegjøres for i kapittel 2. Det legges til grunn at bankene som blir omfattet av rapporteringsplikten innen 2025 vil utgjøre populasjonen videre i denne studien.

## **1.4 Oppbygging**

Oppgaven består av seks kapitler, hvor det første kapitlet er en innledning til oppgaven som presenterer bakgrunnen for studien, forskningsspørsmålene og problemstillingen. Det andre kapitlet er et teorikapittel som består av tidligere forskning og relevant teori. Det tredje kapitlet er metodekapitlet som tar for seg metoden som er brukt i studien og hvilke valg vi har tatt i utførelsen av forskningen. Deretter følger det et kapittel hvor vi presenterer funnene fra studien, som danner grunnlaget for analysen som utføres i kapittel 5. Videre vil resultatene fra funnene bli analysert og drøftet opp mot den presenterte teorien og tidligere forskning. Til slutt vil det siste kapitlet inneholde konklusjon, oppgavens begrensninger og forslag til videre forskning.

## **2.0 Teori**

I dette kapitlet vil det foretas en gjennomgang av tidligere forskning og relevant teori for å kunne besvare problemstillingen og forskningsspørsmålene. Det første delkapitlet vil ta for seg tidligere forskning både generelt og mer spesifikt knyttet til problemstillingen. Grunnen til dette er fordi vi ønsker å adressere den overordnede konteksten før vi engasjerer oss konkret mot finansierte klimagassutslipp. I det andre delkapitlet presenteres ulike relevante reguleringer og metodikk, som er viktig å ha kunnskap om for å kunne svare på problemstillingen.

### **2.1 Tidligere forskning**

Temaet rapportering av finansierte klimagassutslipp og klimaregnskap er fortsatt relativt nytt og det er begrenset med forskning på området. Det gjelder spesielt innen finansierte klimagassutslipp i banknæringen. Det foregår endringer knyttet til forventninger og reguleringer relatert til rapportering av utslippsinformasjon, og slike endringer fører til et gap i den eksisterende litteraturen. Dette belyser behovet for forskning på området og støtter opp om vår studie om å undersøke virkningene av Finans Norges veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp. Forskingen omhandler en konkret rapporteringspraksis som fortsatt er i startfasen. Grunnet lite spesifikk forskning på området har vi valgt å gjøre en bredere litteraturgjennomgang, før vi forsøker å begrense det så mye som mulig.

#### **2.1.1 Standardisering**

For å kunne sette klare rammer, sikre sammenlignbarhet og oppnå bedre forståelse, så er standardisering et viktig virkemiddel. Tidligere forskning understreker at standardisering er en prosess med flere faser, og effektene av standardisering kan komme aktørene som er involvert i prosessen til gode. Dette innebærer fordeler som økt legitimitet og markedstilgang. I tillegg kan et selskap som tilrettelegger for standardisering forbedre sitt omdømme og tiltrekke investorer som vektlegger samfunnsansvar. Det er viktig å forstå hvordan aktører tilegner seg fordelene ved standardisering, og hvordan dette påvirker standardens reguleringskraft (Slager et al., 2012). Standardisering er et fokusområde ettersom vi ser på hvordan introduksjonen av ny metodikk og retningslinjer for rapportering av finansierte klimagassutslipp påvirker standardisering i den norske banksektoren.

### **2.1.2 Klimarelatert rapportering**

I tidligere forskning om klimarelaterte rapporter i banksektoren har det blitt påvist en endring i retning av økt rapportering og standardisering. I perioden fra 2017 til 2020 gjennomførte Friedrich og Velte en studie der de undersøkte klimarapporteringen fra flere europeiske banker. Deres funn var lignende tidligere forskning av Moreno & Caminero (Moreno & Caminero, 2022). Basert på tidligere funn og deres egne, konkluderer de med at klimarelatert rapportering i banker har økt i kvalitet de siste årene. Artikkelen påpeker også at regulatorisk og sosialt press har vært en nøkkelfaktor til denne endringen, eksempel på dette er European Green Deal som fremmer grønne investeringer og finansiering. Gjennom dette lovgivningsinitiativet måtte europeiske banker revurdere sin tilnærming til klimarapportering og kvaliteten på rapporteringen (Friedrich et al., 2023).

I BDO sin bærekraftsundersøkelse for 2024 vises det til, at norske banker arbeider målrettet for å kunne rapporterte i henhold til de kommende kravene. Formålet med undersøkelsen var å kartlegge status på bærekraftsarbeidet til små og mellomstore banker i Norge. Undersøkelsen er sendt ut til 100 norske små og mellomstore banker, hvor 46 banker deltok. Det kommer frem av undersøkelsen at 80 prosent av respondentene vil bli truffet av CSRD-direktivet, og 70 prosent av disse vil bli truffet av kravene i 2025 og 2026 (BDO, 2024). Videre legges det frem i en artikkel om bærekraftsundersøkelsen at bankene har et høyt fokus på klimagassutslipp, og at 80 prosent av respondentene vil ha et klimaregnskap på plass i løpet av 2024. I tillegg ser det ut til at Finans Norges veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp har vært og vil være et nyttig redskap for bankene, ettersom 65 prosent av bankene har oppgitt at de vil benytte veilederen (Berset, 2024).

### **2.1.3 utfordringer og mangler**

Et gjennomgående tema i den eksisterende litteraturen på området er behovet for standardisering av metoder for å øke sammenlignbarheten og transparens. Det trekkes også frem at PCAF er et viktig utgangspunkt for utviklingen av klimagassrapportering fra banker. (Teubler & Köhlert, 2020). Åpenhet knyttet til bærekraften til økonomiske aktiviteter er en viktig forutsetning for at investorer skal kunne ta informerte beslutninger. Investorers beslutninger kan påvirkes av utilstrekkelig åpenhet, sammenlignbarhet og datapålitelighet. Dette kan gi utilsiktede konsekvenser for deres beslutninger. Andre kilder påpeker også at manglende sammenlignbarhet mellom rapporterende aktører, kan skape utfordringer knyttet til tillit og utnyttelse av de rapporterte dataene (Tang & Christiaen, 2023, s. 11).

Tidligere forskning på estimering av finansierte klimagassutslipp i investering- og utlånsporteføljer, trekker frem at finansinstitusjoner møter utfordringer med å rapportere finansierte klimagasser på en forståelig måte. Årsaken til dette er at dagens metoder for å rapportere finansierte klimagassutslipp kun representerer investerings- eller utlånsporteføljen ved årets slutt for den rapporterende enheten. Dette er en betydelig mangel som kan føre til feilrepresentasjoner og skjevheter i de rapporterte finansierte utslippene fra disse finansinstitusjonene. Myndigheter, investorer og offentligheten generelt vil bli ofre for denne skjeve rapporteringen, fordi rapporteringen ikke tar hensyn til tidselementet ved investering eller lån i eller til selskaper (Atlason et al., 2023). Studien tar også for seg hvordan lovreguleringene knyttet til finansierte klimagassutslipp og hvordan lovreguleringene er styrket. Det fremstilles hvordan det tidligere har vært mangler på standarder og rapporteringsmetodikk på området, samt hvordan dette har utviklet seg. Her trekkes det frem at PCAF har blitt bransjestandard for finansinstitusjoner ved beregnet og rapportering av finansierte klimagassutslipp (Atlason et al., 2023, s. 3).

En studie har undersøkt nullutslippsmålet i investeringsporteføljer og hvorvidt man kan benytte finansierte klimagassutslipp for å se fremgang mot nullutslippet. Forskningen undersøker en rekke porteføljer med reduksjonsmål for klimagassutslipp. Det kommer frem at man kan ha økende faktiske klimagassutslipp i porteføljen, selv om finansierte klimagassutslipp synker. Dette forklares i at finansierte klimagassutslipp blir estimert med senestive multipler, hvor valg av estimerer i beregningen har store utslag. De trekker frem at dette er problematisk og hevder at en porteføljes finansierte klimagassutslipp ikke kan benyttes for å kvantifisere fremgangen mot nullutslippsmålet (Fraser & Fiedler, 2023). Studien fremhever viktigheten av å utvikle en standardisert måte for beregning av klimagassutslipp (Fraser & Fiedler, 2023, s. 10).

BDO sin bærekraftsundersøkelse for 2024 viser at tilgang til data av god kvalitet er en stor utfordring for bankene som skal rapporterte i henhold til CSRD. Grunnen til dette er at bankene har mange kunder som ikke er underlagt rapporteringskrav i sine kredittporteføljer. Videre nevnes også tilstrekkelig kompetanse, og kapasitet trekkes frem som utfordringer bankene står ovenfor i rapporteringen. Likevel understrekes det at å sette i gang med rapporteringen og bærekraftsarbeidet har stor betydning. Dersom bankene har mindre fokus på bærekraftsarbeidet og rapportering, er det risiko for at disse bankene blir hengende etter i det grønne skiftet (Berset, 2024).

## 2.3 Reguleringer og metodikk

I dette delkapittelet presenteres ulike nasjonale og internasjonale reguleringer og metodikk som legger grunnlaget for rapporteringen norske banker utfører. Flere av disse er relativt nye og enkelte er også fortsatt under utvikling.

### 2.3.1 European Green Deal

Europakommisjonen lanserte European Green Deal i desember 2019, som representerer et omfattende initiativ for å gjøre Europa til verdens første klimanøytrale kontinent innen 2050. Dette initiativet forplikter seg til å blant annet redusere klimagassutslippene, øke bruken av fornybar energi og ta vare på natur og biologisk mangfold. Ved å implementere en kombinasjon av politiske tiltak og investeringer, tar dette initiativet sikte på å fremme en omstilling til en mer bærekraftig økonomi, samtidig som de ønsker å skape nye muligheter for sysselsetting og vekst (European Commission, u.å.-b). European Green Deal har lagt grunnlaget for rammeverk og reguleringer som har blitt introdusert i ettertid.



Figur 1: Illustrasjon av sammenhengen mellom de ulike rammeverkene (PwC, u.å.-a)

### 2.3.2 Offentliggjøringsforordningen (SFDR)

Offentliggjøringsforordningen (Sustainable Finance Disclosure Regulation, SFDR) er inkludert i lov om bærekraftig finans som trådte i kraft 1. januar 2023. Forordningen regulerer hvordan finansinstitusjoner skal legge frem og gjøre bærekraftsinformasjon tilgjengelig for sluttinvestor. Den pålegger finansinstitusjoner å gjøre rede for hvordan de integrerer bærekraftsrisikoer i deres investeringsbeslutninger, og hvordan de forholder seg til miljømessige, sosiale og styringsmessige (ESG) faktorer. Regelverket fastsetter ikke hvilke

investeringsprodukter som kan markedsføres som bærekraftige, men stiller krav til at finansinstitusjoner oppgir informasjon tilknyttet dette på deres nettsider, før inngåelse av kontrakter og ved regelmessig rapportering. Et av målene med dette er å forhindre grønnvasking og sikre åpenhet og transparens for investorer (Akselberg et al., 2023a).

### **2.3.3 EU taksonomi**

I omstillingen til en lavutslippsøkonomi vil finansmarkedene spille en viktig rolle, men før EUs taksonomi kom var det ingen felles definisjon på hva som er bærekraftig. Det var derfor vanskelig for banker og andre investorer å identifisere bærekraftige investeringer. EUs taksonomi har som mål å være et verktøy for å kunne identifisere hva som er bærekraftige investeringer. Dette bidrar til at banker og investorer kan ta mer informerte og gode beslutninger i tråd med langsiktige europeiske klima- og miljømål. Den 1. januar 2023 trådte det i kraft en ny lov om bærekraftig finans, som gjennomfører taksonomiforordningen i norsk rett. I denne forordningen defineres seks klima- og miljømål, og for at en økonomisk aktivitet skal kunne klassifiseres som bærekraftig må den bidra vesentlig til oppnåelsen av minst ett av målene (Finansdepartementet, 2024).

### **2.3.4 Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)**

I henhold til EUs lovgivning skal alle store selskaper og alle børsnoterte selskaper offentliggjøre hva slags informasjon selskapene ser på som risikoer og muligheter som følge av sosiale og miljømessige spørsmål, i tillegg til virkningen av deres aktiviteter på miljø og mennesker. Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) trådte i kraft for EU den 5. januar 2023 og skal modernisere og styrke reglene knyttet til miljømessig og sosial informasjon selskaper må rapportere. Det vil være et bredere utvalg av store selskaper og børsnoterte selskaper som nå vil være pålagt å rapportere om bærekraft. Målet med de nye reglene er å sikre at investorer og andre interessenter har tilgang til informasjonen de trenger for å kunne vurdere selskapenes påvirkning på mennesker og miljø. I tillegg skal det gjøre det enklere for investorer å vurdere finansielle risikoer og muligheter som følge av klimaendringer og andre bærekraftsproblemer. Selskapene som er underlagt direktivet må rapporterte etter satte felles europeiske standarder (European Commission, u.å.-a).



### 2.3.5 European Sustainability Reporting Standards (ESRS)

EU-kommisjonen vedtok den 31. juli 2023 European Sustainability Reporting Standards (ESRS) for bruk av alle selskaper som er underlagt CSRD. Standardene er utarbeidet av European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG), som har som oppgave å ivareta europeiske interesser for både finansiell og bærekraftig rapportering (EFRAG, u.å.). Målet for standardene er å dekke hele spekteret av miljømessige, sosiale og styringsmessige problemstillinger. De skal også bidra til at investorer skal kunne forstå bærekraftspåvirkningen av selskapene de investerer i. Foreløpig er det fortsatt kun et utkast av standardene. Rapporteringskravene vil gradvis bli innført over tid for ulike selskaper (European Commission, 2023).

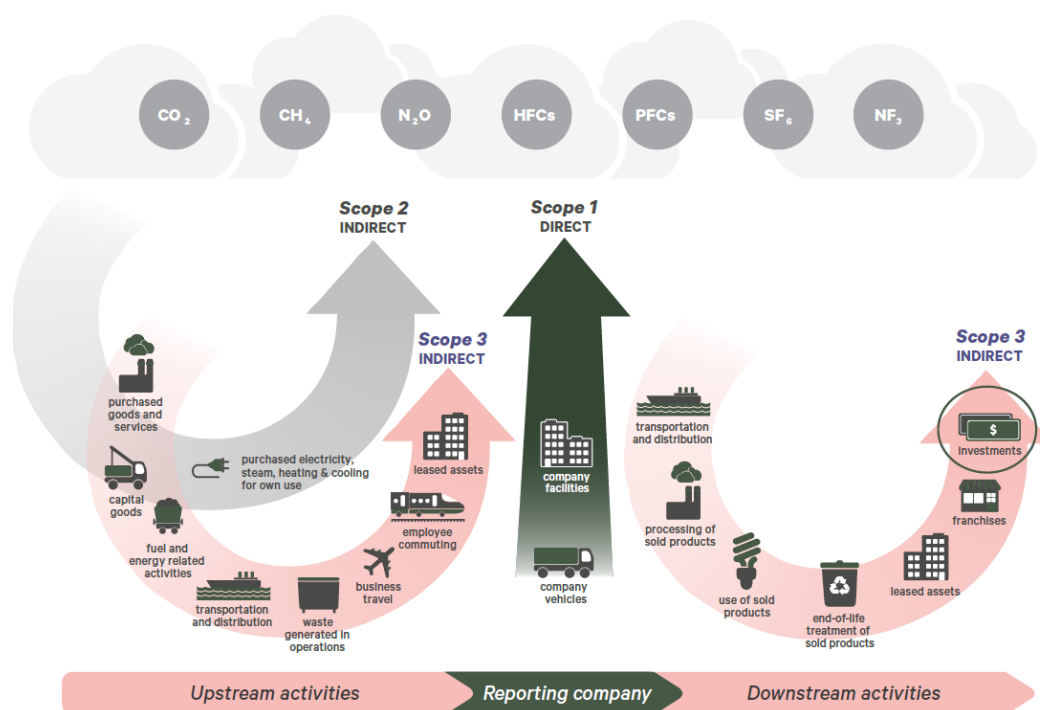
De innledende standardene består av to generelle rapporteringsstandarder (ESRS 1 og 2), supplert av 10 andre standarder som presiserer rapporteringskravene innenfor de tre bærekrafttemaene (ESG) som er illustrert i figur 2. I tillegg til standardene som er kommet, ventes det også sektorspesifikke standarder og standarder for små- og mellomstore foretak. En av de første standardene er ESRS E1 Climate change, som er knyttet opp mot bærekrafttemaet miljø/klima (PwC, u.å.). I ESRS E1 er det et krav om offentliggjøring av indirekte scope 3 utslipp, og det skal være basert på kategoriene som er identifisert i GHG protokollen (EFRAG, 2022). Det er disse kravene flere norske banker etter hvert vil bli underlagt og enkelte har fokus på det allerede.

Cross-cutting standards		Environment		Social		Governance	
ESRS 1	General requirements	ESRS E1	Climate change	ESRS S1	Own workforce	ESRS G1	Business conduct
ESRS 2	General disclosures	ESRS E2	Pollution	ESRS S2	Workers in the value chain		
		ESRS E3	Water and marine resources	ESRS S3	Affected communities		
		ESRS E4	Biodiversity and ecosystems	ESRS S4	Consumers and end-users		
		ESRS E5	Resource use and circular economy				

Figur 2: Oversikt over ulike ESRS (PwC, 2023)

### 2.3.6 GHG protokollen

GHG-protokollen legger grunnlaget for globalt standardiserte rammeverk som har som hensikt å måle og håndtere utslipp av klimagasser fra offentlige og private selskaper. Det inkluderer også verdikjeder og tiltak for å redusere utslipp (Greenhouse Gas Protocol, u.å.-a). Protokollen deler utslipp inn i tre ulike typer som kalles scope 1, scope 2 og scope 3. Grunnen til dette er for å skille mellom direkte og indirekte utslippskilder. Scope 1 er utslipp som slippes ut fra kilder som eies eller kontrolleres av selskapet. Et eksempel på dette kan være utslipp i fra eide kjøretøy. Scope 2 defineres som klimagassutslipp fra produksjon av innkjøpt elektrisitet som forbrukes av selskapet. Utslippene skjer fysisk ved anlegget der elektrisiteten er produsert. Scope 3 er indirekte utslipp som er en konsekvens av selskapets virksomhet, men som kommer fra kilder som ikke eies eller kontrolleres av selskapet. Et eksempel på dette er finansierte klimagassutslipp, det kan være en bank som finansierer et selskap som igjen slipper ut klimagasser gjennom sin virksomhet (Greenhouse Gas Protocol, u.å.-b, s. 25). Videre deler GHG-protokollen scope 3-utslipp inn i 15 ulike kategorier, som vises i figur 3. Kategori 15 (Investments) refererer til utslippene som er knyttet til finansierte klimagassutslipp, og det er rapporteringen av denne spesifikke typen utslipp som er relevant for bankene og denne studien (Greenhouse Gas Protocol, 2022).



Figur 3: Oversikt over GHG protokollens utslippskategorier på tvers av verdikjeden (PCAF, 2022, s. 19)

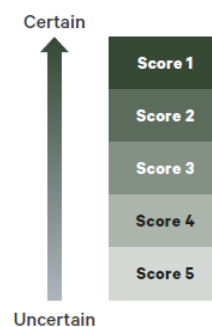
### 2.3.7 Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF)

PCAF er et globalt partnerskap av finansinstitusjoner som jobber sammen for å utvikle og implementere en standardisert metodikk for å evaluere og offentliggjøre klimagassutslipp knyttet til deres lån og investeringer. Partnerskapet har utviklet en standard og metodikk for regnskap av klimagassutslipp rettet mot finansinstitusjoner. Målet er å bidra til mer åpenhet og ansvarlighet. Initiativet ble skapt i Nederland i 2015 under lederskap av ASN Bank, men ble først anerkjent globalt i 2019. Finansinstitusjonene får gjennom medlemskapet i PCAF tilgang til et partnerprogram som er et samarbeid mellom PCAF og andre serviceleverandører. Programmet inneholder tilgang til PCAF Academy, PCAFs database og teknisk hjelp ved anvendelse av standarden (PCAF, u.å.). I 2023 var det 17 norske selskaper som har sluttet seg til PCAF, hvor nesten alle er banker. Det er derimot ikke alle som har tatt den i bruk, som f.eks. DNB. Noe av årsaken til dette er begrensninger i både datakvalitet og manglende tilpasning til norske forhold for enkelte bransjeberegninger (Øgrim, 2023).

PCAF-standardens inneholder seks kapitler, der kapittel 4, 5 og 6 inkluderer viktige elementer som prinsipper, rapporteringskrav, metodikk for å beregne utslipp og anbefalinger. Standarden beskriver seks ulike aktivaklasser pluss statsobligasjoner. Kapittel 4 i standarden tar for seg kravene knyttet til klimaregnskap hentet fra GHG-protokollens prinsipper, og andre krav for regnskap og rapportering av finansierte utslipp. Datakvalitet trekkes frem i dette kapitlet, og PCAF har utviklet et datakvalitetshierarki som vises i tabell 1. Datakvalitetshierarkiet fungerer ved at datakvaliteten vurderes på en skala fra 1 til 5 basert på datakilden og sikkerheten til dataene. Denne måten å vurdere datakvaliteten på er illustrert i figur 4. Videre inneholder kapittel 5 metodikken for å beregne finansierte utslipp i ulike aktivaklasser som f.eks. bedriftslån og egenkapitalinvesteringer i unoterte private selskaper. Kapittel 6 inkluderer rapporteringskrav og anbefalinger som supplerer allerede eksisterende rammeverk som TCFD, GRI og regnskapsstandarder som GAAP og IFRS (PCAF, 2022).

Data-kvalitet	Beregningsmetode	Alt.	Variabel
1	Rapporterte utslipp fra selskapet	1a	Verifiserte, rapporterte utslipp
2		1b	Rapporterte, ikke-verifiserte utslipp
3	Beregnete utslipp basert på fysisk aktivitet	2a	Beregnete utslipp basert på energiforbruket og tilhørende utslippsfaktorer
		2b	Beregnete utslipp basert på fysiske produksjonsdata og tilhørende utslippsfaktorer
4	Beregnete utslipp basert på økonomisk aktivitet	3a	Beregnete utslipp basert på selskapets omsetning og bransjespesifikke utslippsfaktorer pr. omsetning
5		3b	Beregnete utslipp basert på selskapets balanseverdier og bransjespesifikke utslippsfaktorer pr. verdienhet

Tabell 1 Datakvalitetshierarki (Finans Norge, 2023, s. 10)



Figur 4: Illustrasjon av skala for datakvalitet (PCAF, 2022, s. 42)

Den generelle tilnærmingen PCAF-standarden har til å kalkulere de finansierte utslippene er basert på GHG-protokollen. I henhold til protokollen skal klimagassutslipp fra lån og investeringer tildeles rapporterende finansinstitusjoner basert på den relative andelen av utlån eller investeringer til låntakeren eller investoren. Derfor bruker PCAF-standarden en allokeringsfaktor som multipliseres med det totale utslippet til låntaker eller investor slik som modellen i figur 5. Allokeringsfaktoren er andelen av det totale klimagassutslippet fra investoren eller låntakeren som allokeres til lånet eller investeringene. Denne faktoren blir beregnet ved å fastsette andelen utestående lån og investeringer for finansinstitusjonen. Den blir vurdert i forhold til den totale egenkapitalen og gjelden til selskapet som finansinstitusjonen har lånt kapitalen ut til. Denne metoden brukes på tvers av alle aktivaklasser i standarden, men allokeringsfaktoren er spesifikk for hver enkelt aktivaklasse (PCAF, 2022, s. 40).

$$\text{Financed emissions} = \sum_i \text{Attribution factor}_i \times \text{Emissions}_i \quad (\text{with } i = \text{borrower or investee})$$

$$\text{Attribution factor}_i = \frac{\text{Outstanding amount}_i}{\text{Total equity} + \text{debt}_i}$$

Figur 5: Generelle tilnærmingen til kalkulering av finansierte klimagassutslipp (PCAF, 2022, s. 40)

### 2.3.8 Finans Norges veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp

Finans Norge la den 21. juni 2023 frem veilederen for beregning av finansierte klimagassutslipp, hvor målet er å bidra til å øke sammenlignbarheten og kvaliteten til rapporteringen i finansnæringen. Veilederen bygger på metodikken fra PCAF-standarden, og er ment som et tilleggsverktøy for å dekke de begrensningene PCAF-standarden har. Finans Norge har samlet informasjon knyttet til beregningsmetoder, datakilder og forutsetninger i et dokument. Majoriteten av arbeidet med veilederen besto av å identifisere gode nasjonale datakilder for å kunne sikre høy datakvalitet. Den skal også tydeliggjøre og presisere hvordan PCAF-standarden skal tolkes nasjonalt. Finans Norge presiserer at veilederen er under utvikling, og har som ambisjon å oppdatere og videreutviklet den i tråd med internasjonal utvikling på området og medlemmenes behov (Finans Norge, 2023).

Strukturen til Finans Norges veileder reflekterer i hovedsak PCAF-standarden og består av de samme seks aktivaklassene som er illustrert i figur 6. Dette er med unntak av statsobligasjoner

da PCAF la til denne sent i prosessen med utarbeidelsen av veilederen. I tillegg har Finans Norge utvidet med en ny aktivaklasse for shipping. Videre inkluderer veilederen bransjespesifikke presiseringer og forslag til datakilder for landbruk, akvakultur og olje og gass. På samme måte som PCAF-standarden er de tre første aktivaklassene mer generelle, og forklares derfor kun kort i veilederen. Derimot går den mer i detalj på de fire siste aktivaklassene og de bransjespesifikke anbefalingene, som blant annet inneholder forslagene til datakilder (Finans Norge, 2023, s. 5).



Figur 6: Oppbygningen av Finans Norges veileder (Finans Norge, 2023, s. 5)

### 2.3.9 Rapporteringsplikt

Innføring av rapporteringsplikten etter CSRD vil påvirke norske foretak trinnvis. Foretakene som blir rapporteringspliktige i første omgang grupperes inn i tre grupper, som baseres på ulike terskelverdier som vises i tabellen nedenfor. Terskelverdiene er hentet fra Finansdepartementet sin proposisjon til Stortinget som er datert 15. mars 2024.

Fra og med regnskapsår 2024	Fra og med regnskapsår 2025	Fra og med regnskapsår 2026
Børsnoterte foretak, bank, forsikring og kredittforetak med over 500 ansatte og <u>minst ett av følgende kriterier:</u>	Alle store foretak som oppfyller <u>minst to av kriteriene:</u>	Små og mellomstore noterte foretak som oppfyller <u>minst to av følgende kriterier:</u>
Omsetning > 580 mNOK	Antall ansatte > 250	Antall ansatte > 10 – 250
Balanse > 290 mNOK	Omsetning > 580 mNOK	Omsetning > 10 – 580 mNOK
	Balanse > 290 mNOK	Balanse > 5 – 290 mNOK

Tabell 2 Oversikt terskelverdier (Prop. 57 L (2023-2024))

I rapporteringsgruppen små- og mellomstore foretak (SMB) på regulerte markeder som har rapporteringsplikt fra 2026, vil det bli mulighet for overgangsperiode på to år. Dette gjør at foretakene i gruppen vil kunne unnlate bærekraftsrapportering etter CSRD, om det oppgis forklarlig i årsberetning om årsak for å unnlate rapportering. Selv om foretakene ikke selv blir pliktige, vil de kunne berøres i praksis gjennom at forsikringsselskaper og banker vil ha et økende behov for informasjon fra små- og mellomstore foretak i sin bærekraftsrapportering.

De vil også kunne trekkes indirekte inn av andre kunder med krav om rapportering av hele verdikjeder og på denne måten har behov for informasjon angående bærekraftsforhold (Akselberg et al., 2023b).

For foretak omfattet som mindre og ikke-komplekse finansforetak og egenforsikringsforetak foreligger det et slags unntak. Ettersom dette skal innføres trinnvis omfattes denne typen foretak av rapporteringskravene først fra regnskapsåret 2026, selv om foretaket defineres som stort foretak i henhold til CSRD. Mindre og ikke-komplekse finansforetak og egenforsikringsforetak er definert i finansforetaksloven, hvor det må oppfylles en rekke vilkår om størrelse og kompleksitet (Prop. 57 L (2023-2024)). Det foreligger ikke noe eksternt register over hvilke finansinstitusjoner som oppfyller disse vilkårene. Dermed vil dette være vanskelig å hensynta videre i denne studien. Likevel opplyser finanstilsynet om en gruppering av banker for supervisory review and evaluation process (SREP) (Finanstilsynet, 2020b). Bankene som faller inn under gruppe 3 og 4 kan følge forenklete krav til gjenopprettingsplaner (Finanstilsynet, 2020a). Dette gir en indikasjon på at banker gruppe 3 og 4 vil kunne oppfyllet kravet til «mindre og ikke-kompleks» banker i CRR 2 art. 4 nr. 145 (Prop. 147 LS (2020-2021)).

CSRD trådte i kraft i EU som tidligere nevnt 5. januar 2023, og medlemslandene har fått 18 måneder på å implementere direktivet i sin nasjonale lovgivning. Gjennomføringen av CSRD i Norge har blitt utredet av verdipapirlovutvalget, og kom med sine forslag til lovendringer i mai 2023 (NOU 2023: 15, 2023). Direktivet er fortsatt ikke vedtatt i Norge, men forventes vedtatt av stortinget innen sommeren 2024. Likevel er det forventet at de første selskapene vil treffes av de nye reglene, og må rapportere for første gang i 2025 for regnskapsåret 2024. Finansdepartementet kom 15. mars 2024 med et forslag til lovvedtak som gjennomfører EUs direktiv om bærekraftsrapportering (CSRD). Lovforslaget bygger på forslagene som er utredet av verdipapirlovutvalget, men det er gjort endringer på enkelte punkter. Disse endringene innebærer blant annet et forslag til endring av terskelverdiene for størrelseskategoriene for foretak og konsern i regnskapsloven (Prop. 57 L (2023-2024)).

## 3.0 Metode

Metoden studien benytter seg av blir presentert i dette kapitlet. Det innebærer gjennomgang av forskningsdesign, hvilken tilnærming studien har, samt hvordan datainnsamlingen er utført. Videre gjennomgås utvalget som benyttes for datainnsamling og vurderingene tatt knyttet til valg av utvalget. Deretter ser vi på studien i lys av validitet og reliabilitet, her trekker vi frem mulige svakheter i studien og argumenterer for studiens validitet og reliabilitet.

### 3.1 Forskningsdesign og tilnærming

Forskningsdesign er en plan om hvordan forberedelsene, data innsamlingen, dataanalysen og rapportering skal gjøres ved utførelse av studien. En studie starter med en virkelighet man ønsker mer kunnskap om, dette ønsket danner hva vi omtaler som forskningsspørsmålet eller problemstillingen i studien (Johannessen et al., 2020).

Forberedelsesfasen til en studie omfatter å sette seg inn i relevant litteratur og finne de sentrale spørsmålene, forskeren skal også ta stilling til formålet og hva studien vil bidra med. Fasen inneholder planlegging om hvordan forskningsdesignet skal være for å kunne undersøke forskningsspørsmålet (Johannessen et al., 2020). De tre grunnleggende tilnærmingene til forskningsspørsmål er eksplorativ, deskriptiv og kausal. Hvor eksplorativ ofte brukes når det foreligger lite forkunnskap på området. Det kan også brukes dersom området er komplekst eller uklart. Tilnærmingen er fleksibel og benytter seg av kvalitativ datainnsamling for å forstå fenomenet. Deskriptiv benyttes når det foreligger interesse for kunnskap om et fenomen, hvor det foreligger tidligere generell forståelse. Kausal tilnærming forsøker å teste om en endring i en variabel kan føre til endring i en annen variabel, og hvilke variabler som påvirker hverandre (Bougie & Sekaran, 2019).

I denne studien skal vi ta for oss et rapporteringsområde hvor det foreligger relativt lite tidligere forskning. For å undersøke dette forskningsspørsmålet blir det benyttet eksplorativ forskningsdesign. Valget baserer seg på uvitenheten omkring bankenes bruk av Finans Norges veileder og tallgrunnlaget bak rapporteringen. Studien krever evnen dette designet har til å være fleksibelt og til å undersøke området med lite forkunnskap (Bougie & Sekaran, 2019).

Forskningstilnærming blir delt i deduktiv og induktiv, deduktiv benyttes når det foreligger et teoretisk grunnlag og forskningen skal undersøke teorien. Mens induktiv starter uten et teoretisk utgangspunkt, men samler inn relevante data for å danne seg en teori (Johannessen et al., 2020). Studien vil ha en induktiv forskningstilnærming for å undersøke om Finans Norges

veileder har bidratt til økt standardisering og sammenlignbarhet. Mangel på tidligere forskning på området gjør tilnærmingen passende, fordi studien undersøker et område med nettopp liten grad av tidligere forskning.

### **3.2 Datainnsamling**

Datainnsamling omhandler hvor, hvordan og hvilke data man skal samle inn. Forskningsmetode trekker frem at man har myke og harde data, hvor harde data refererer til tall og myke data referer til tekst (Johannessen et al., 2020). Denne studien benytter seg primært av intervjuer for datainnsamling, dette vil gi myke data i form av tekst og notater fra intervju. Dette blir supplementært av dokumentanalyse på relevante områder.

Denne typen myk data går under kategorien kvalitativ data, og brukes ofte når man ønsker mer detaljert og utfyllende kunnskap om et fenomen. Kvalitativ data passer godt med fenomen hvor det foreligger begrenset tidligere forskning og generelt lite omfang av forkunnskap på området (Johannessen et al., 2020). Evnene til kvalitativ metode passer godt med tilnærmingen til studien og fenomenet vi undersøker. På bakgrunn av en begrenset mengde tidligere forskning på området, vil studien ha som mål å belyse detaljerte trekk ved rapporteringen for å kunne opparbeide kunnskap om sammenlignbarhet og standardisering i rapporteringen av finansierte klimagassutslipp. På denne måten underbygges valget av kvalitativ metode.

Datainnsamlingen i form av intervjuer blir gjort for å kunne besvare forskningsspørsmålene, og det vil i hovedsak bli brukt primærdata i fra intervjuene i studien. Denne typen data kalles primærdata siden den er innhentet direkte fra primærkilden i forbindelse med forskningen. Alternativt kan sekundærdata som er innhentet fra eksisterende kilder hvor dataen er innhentet for andre formål også anvendes i forskning. Det benyttes sekundærdata i studien for gjennomgang av tidligere forskning tilknyttet forskningsgapet, informasjon fra bøker og dokumentanalyse. Primærdata er ofte mer tidkrevende å samle inn enn sekundærdata, mens sekundærdata kan være mer unøyaktig og mindre treffende enn primærdata (Bougie & Sekaran, 2019).

Intervjuer er en tradisjonell metode for å samle inn data i virksomhetsundersøkelser, hvor respondentene blir intervjuet for å innhente informasjon om en problemstilling av interesse. Et intervju er en målrettet og veiledet samtale mellom to eller flere personer. Det kan gjøres på ulike måter, som ansikt til ansikt, via telefon eller på nett (Bougie & Sekaran, 2019). Ved å gjennomføre intervjuer med nøkkelpersoner i de aktuelle enhetene, kan vi få en bedre forståelse av bankenes rapporteringspraksis (Bougie & Sekaran, 2019). Intervjuer er en hensiktsmessig



metode for datainnsamling for studien, fordi intervjuobjektet får uttrykt sine erfaringer og oppfatninger av et fenomen (Johannessen et al., 2020). Intervjuene vil også supplere dokumentanalysen som gir innsikt i kunnskap som ikke avdekkes i rapporteringen. Den primære datakilden for studien vil være intervjuer med nøkkelpersoner i de aktuelle bankene.

Dokumentanalyse er en systematisk prosess for å gjennomgå og vurdere dokumenter, både trykt og elektronisk materiale. Ved å bruke denne metoden er vi i stand til å redusere risikoen for skjevhet ved å samle inn data fra flere kilder. Metoden brukes ofte i sammenheng med andre kvalitative forskningsmetoder (Bowen, 2009). Denne metoden er hensiktsmessig for datainnsamling, fordi den vil hjelpe oss å bygge en forståelse av innholdet. Bruken av dokumentanalyse gir oss muligheten til å analysere og sammenligne bærekraftsrapporter hvor selskapet rapporterer sine finansierte utslipp, samt undersøke om informantens uttalelser under intervjuet stemmer med hva banken rapporterer.

### **3.3 Utvalg**

Samfunnsforskning ønsker å undersøke en gitt populasjon. For å undersøke en gitt populasjon blir det som regel benyttet utvalg, om man ikke har muligheten til å undersøke hele populasjonen. Grunnen til dette er, fordi å undersøke hele populasjonen kan være for ressurskrevende i de fleste studier.

Et utvalg er en gruppe elementer fra en populasjon av elementer som er trukket ut for å bli undersøkt. Dette gjøres fordi man skal si noe om populasjonen, ved å undersøke et utvalg av populasjonen. For at utvalget skal være representativt for populasjonen må validiteten og relabiliteten være tilfredsstillende (Bougie & Sekaran, 2019). Når utvalget trekkes ut fra populasjonen, kan man velge mellom statistisk metode og ikke-statistisk metode. Om man benytter statistisk metode vil alle elementene i populasjonen ha lik sannsynlighet for å bli valgt, derimot ved ikke-statistisk metode vil ikke alle elementene ha lik sannsynlighet (Johannessen et al., 2020).

#### **3.3.1 Utvalgsmetode**

I kvalitative undersøkelser ønsker man å få mest mulig kunnskap om fenomenet, dette kan gjøres gjennom «systematiske vurderinger av hvilken enheter som ut fra teoretiske og analytiske formål er mest relevant og mest interessant» (Grønmo, 2004, s. 88). Dette er en ikke-statistisk utvalgsmetode som benytter seg av strategisk utvelgelse og blir kalt for formålsutvelgelse i metodelitteraturen. Metoden lar forskeren først tenke hvilken målgruppe

og hvor nødvendig data som skal innhentes, deretter kan forskeren velge ut de mest hensiktsmessige personene fra målgruppen for deltagelse (Johannessen et al., 2020).

Ved bruk av ikke-statistiske utvalgsmetode er det fare for systematisk skjevhet i utvalget. Dette kan oppstå ved at studien unnlater utvalg fra relevante grupper i populasjonen. Resultatet av dette kan være at resultatene av undersøkelsen ikke er representative for hele populasjonen. En slik skjevhet kan oppstå fra de forskjellige utvalgsformene bekvemmelighetvalg, selvutvelgelse og skjønnsmessig utvalg. Bekvemmelighetsvalg refererer til at en velger den enkleste å få tak i. Videre har vi selvutvelgelse hvor informanten velger seg selv til å være med. Skjønnsmessig utvalg er når forskeren fristes til å velge en informant på bakgrunn av at forskeren tror informanten er representativ (Jacobsen, 2022).

I vår undersøkelse vil det bli benyttet ikke-statistikk utvalgsmetode, hvor vi må ta høyde for farene fra nevnte utvalgsformer. Dette kan gjøres gjennom å holde seg til utvalgte informanter, og ikke velge objektene det er lettest å komme i kontakt med og objektene som vil delta i undersøkelsen. Utvalgsprosessen har basert seg på skjønnsmessig utvalg og formålsutvelgelse på bakgrunn av hva vi ønsker å undersøke, og utvalgskriteriene har basert seg på hva som er praktisk og hensiktsmessig. Fra bankene som har blitt trukket ut har vi identifisert og intervjuet nøkkelpersoner om finansierte klimagassutslipp i banken. Nøkkelperson er en person som har mye kunnskap om fenomenet og i vårt tilfelle har jobbet med utarbeidelsen av rapporteringen av finansierte klimagassutslipp (Johannessen et al., 2020).

### **3.3.2 Utvalgsstørrelse**

Forskerens intensjon med kvalitativ metode kjennetegnes med at undersøkelsen ikke skal generaliseres i populasjonen, men den skal redegjøre for et fenomenet (Maxwell & Maxwell, 2013). Utvalgsstørrelsen er vurdert ut ifra Bougie & Sekaran sine seks faktorer om hva som påvirker utvalgsstørrelsen, forskningsformål, ønsket nøyaktighet, tillatt risiko for unøyaktighet, variasjonen i selve populasjonen, ressurser og størrelsen på selve populasjonen (Bougie & Sekaran, 2019). Denne studien har et utvalg på seks norske banker som ligger an til å bli rapporteringspliktige på finansierte klimagassutslipp innen 2025. Populasjonen utgjør 24 norske banker som ligger an til å bli rapporteringspliktige i henhold til CSRD innen 2025. For å komme frem til dette antallet er det lagt til grunn regnskapstall fra 2022, som er sammenlignet med de angitte terskelverdiene som er presentert i tabell 2. Valget av utvalgsstørrelse er også påvirket av tid, tilgjengelige ressurser og evnen til å kunne gjennomføre grundige nok analyser

innenfor tidsrammen. Denne typen begrensinger er ofte tilfellet med studentprosjekter (Johannessen et al., 2020).

Utvalget kan oppfattes som tilsynelatende begrenset med tanke på det totale antallet norske banker, men utvalget er trukket ut fra en mindre populasjon som beskrevet. Dette gjør at de utvalgte bankene representerer en respektabel prosentandel på 25 prosent av totale populasjonen oppgaven er avgrenset til.

Vi valgte å sette søkelys på norske banker som ligger an til å bli rapporteringspliktige på finansierte klimagassutslipp innen 2025, fordi disse bankene har incentiver til å starte rapporteringen på området i en tidlig fase. I tillegg har store deler av populasjonen allerede startet med rapporteringen, og derfor allerede gjort seg opp erfaringer som vil være interessante for vår studie. Utvalget vil kunne gi oss innsikt, forståelse og evne til å undersøke endringen i rapporteringen av finansierte klimagassutslipp blant de norske bankene som faller inn under avgrensingen av studien.

### **3.4 Intervjuforberedelse**

For at intervjuet skal bli vellykket bør man settes seg inn i fenomenet og intervjuobjektet på forhånd, dette gjør at man kan stille relevante spørsmål til intervjuobjektet (Thagaard, 2018). Forberedelsene til intervju ble gjort gjennom å sette seg grundigere inn i informantens situasjon, lover, reguleringer og tidligere rapportering fra de respektive bankene. For å kunne utføre intervjuet med høy kvalitet og ha muligheten til å forstå informantens svar, i tillegg evnen til å gi utfyllende oppfølgingsspørsmål ble nevnte forberedelser gjort før intervjuene.

Intervjuobjektene ble kontaktet ved at vi sendte e-post til bærekraftsansvarlig i banken, deretter ble det avtalt hvem i banken som var mest relevant for intervju om finansierte klimagassutslipp. Bankene ble kontaktet i midten av januar og arbeidet med rapporteringen vi undersøker ble ferdigstilt i den perioden, og informantene uttrykte at rapporteringen var friskt i minne og at temaet var dagsrelevant. Vi opplevde at bankene var meget positive til å stille til intervju angående finansierte klimagassutslipp.

#### **3.4.1 Intervjuguide og intervjugjennomføring**

Utformingen av intervjuguiden ble strukturert etter forskningsspørsmålene til studien. En intervjuguiden kan dele opp overordnede problemstillinger til mindre spørsmål for å oppmuntre informanten til å gå i dybden, samt ha oppfølgingsspørsmål til spørsmål hvor det kan være relevant (Johannessen et al., 2020). Ettersom dette er et relativt nytt tema med

begrenset tidligere litteratur og kunnskap ba vi om bistand fra vår veileder Ann-Cathrin Hoffman, tidligere leder for bærekraftig finans i BDO, for gjennomgang av intervjuguiden før den ble tatt i bruk. Dette ble gjort for å forsikre oss om at spørsmålene retter seg mot de relevante områdene av fenomenet, for å sikre relevant data til å besvare forskningsspørsmålene.

Intervjuguiden benytter seg av strukturert intervju metode. Dette er en metode som passer seg når man vet utgangspunktet for informasjonen man ønsker å innhente (Bougie & Sekaran, 2019). Metoden lar oss benytte både strukturerte spørsmål og ustrukturerte spørsmål, dette tillater oss å både stille spørsmål med føringer og spørsmål hvor informanten kan svare fritt (Johannessen et al., 2020). Denne fleksibiliteten er nyttig for oppgaven når vi på noen områder ønsker korte spesifikke svar som kan sammenlignes på tvers av informantene, mens på andre områder ønskes det lengre og utfyllende uttalelser om informantens kunnskap om fenomenet.

Intervjuguiden er satt opp med en innledende informasjons del hvor forskeren presenter seg selv og formålet med studien. Deretter gjennomgås samtykke og rettigheter, før informanten blir spurt om sin stilling og arbeidsoppgaver. Selve intervjuet starter med en generell del, før en spesifikk del om rapportering fra regnskapsåret 2022, etterfulgt av en spesifikk del om rapporteringsåret 2023.

<i>Bank ID</i>	<i>Stilling</i>	<i>Date</i>	<i>Tid</i>	<i>Ord transkribert</i>
<i>Bank 1</i>	Senior fagleder bærekraft	01.02.24	18:56	3227
<i>Bank 2</i>	Spesialrådgiver risikostyring	13.02.24	33:28	3670
<i>Bank 3</i>	Senior analytiker kreditt	20.02.24	26:39	3847
<i>Bank 4</i>	Bærekraftig rådgiver	24.01.24	37:15	3108
<i>Bank 5</i>	Bærekrafts analytiker	06.02.24	20:52	2979
<i>Bank 6</i>	Senior rådgiver bærekraft	13.02.24	16:43	3169

Tabell 3 Intervjuoversikt

### 3.4.2 Søknad til SIKT

Ettersom studien skal innhente opplysninger fra informanter ved bruk av lydopptak var vi pålagt å søke til SIKT for vurdering. Dette ble gjort gjennom deres nettside hvor vi lastet opp samtykke/informasjonskriv og intervjuguide. Det var på plass og vurdert, før vi tok kontakt med bankene og intervjuprosessen startet.

### 3.5 Analyse av data

I dette delkapittelet skal vi gjennomgå hvordan innsamlet data ble behandlet og analysert.

### **3.5.1 Transkribering**

Under intervjuet ble lydopptak gjennomført ved hjelp av nettskjema sin diktafon-app. Denne benytter mobiltelefonen sin mikrofon og sender lydfilen til nettskjema etter at lydopptaket er ferdig. Metoden er hensiktsmessig ettersom nettskjema benytter seg av nyere automatisert transkriberingsteknologi. Likevel er ikke den automatiserte transkriberingen plettfri, derfor ble transkriberingen revidert i henhold til lydfilen for å oppnå god kvalitet og elementer som kunne identifisere informanten ble fjernet.

### **3.5.2 Koding av data**

Det ble benyttet kodning av data for å analysere intervjuene, dette er en viktig og tidkrevende prosess for å sette de store mengdene med kvalitative data i system på en sikker måte. Prosessen går ut på at man trekker ut setninger eller avsnitt fra intervjuene som er relevante for å besvare forskningsspørsmålene. På denne måten spisser man ned det som er transkribert fra intervjuene til man sitter igjen med de relevante kodene (Johannessen et al., 2020). Dette ble gjort ved bruk av regneark hvor hvert intervju spørsmål fikk en regnearksfane, deretter ble de transkriberte svarene fra hver informant plassert i rader. Fra hvert transkriberte svar ble det trukket ut de relevante svarene for forskningsspørsmålene. På denne måten fikk vi strukturert dataen på en oversiktlig måte som gjorde det enklere når vi senere skulle legge frem funnene i kapittel 4.

## **3.6 Validitet og reliabilitet**

En viktig del av forskningsmetode er at forskeren anerkjenner trusler mot reliabiliteten og validiteten, disse begrepene benyttes for å evaluere kvaliteten til forskningen og gyldigheten til data (Johannessen et al., 2020). I dette delkapittelet skal vi redegjøre for reliabiliteten og validiteten, samt belyse identifiserte styrker og svakheter ved studien.

### **3.6.1 Reliabilitet**

Reliabilitet i kvalitative undersøkelser knytter seg til hvor data er samlet inn, hvem den er samlet inn fra og hvordan dataen er analysert. I motsetning til kvantitative undersøkelser stilles det ikke like strenge krav til reliabilitet, siden det vil være vanskelig for en annen forsker å utføre samme undersøkelse og oppnå de nøyaktig samme resultatene. Dette begrunnes i at forskere har forskjellige forkunnskaper og at datainnsamlingen er avhengig av kontekst. Påliteligheten til studien kan styrkes ved at leseren får en beskrivelse av konteksten og en beskrivelse av metoden, samt detaljert informasjon om hvordan studien har trukket utvalg, innhentet data og behandling av data (Johannessen et al., 2020). Det gjøres gjennomgående i

metodekapittelet ovenfor, med den hensikt å belyse for leseren hvordan studien er utført, for å styrke påliteligheten til funnene.

Utvalget er trukket ved å benytte norske bankers regnskapstall fra 2022 hentet fra Bankenes sikringsfond sin nettside (Bankenes sikringsfond, 2022). Regnskapstallene sorterte vi i regneark slik at vi fikk en oversikt over nøkkeltallene omsetning og balansesum. Dermed kunne vi enkelt se hvilke banker som er innenfor terskelverdiene. Antall ansatte i bankene hentet vi fra Bærekraftskompasset som er levert av BDO (BDO, u.å). Videre sammenlignet vi disse verdiene med terskelverdiene fra tabell 2.

For å styrke reliabiliteten har vi forsøkt å kategorisere datamateriale på en nøyaktig og pålitelig måte, slik at det enklere kan legges til rette for en analyse av datamateriale. Vi utarbeidet en intervjuguide som er delt inn i tre deler, for å kunne kategorisere innholdet enklere i analysen. Intervjuspørsmålene ble utarbeidet med innspill fra veileder med kompetanse på området for å sikre at vi får så nøyaktig og relevant data som mulig fra intervjuobjektene. For å styrke reliabiliteten har begge deltatt på alle intervjuene.

Videre ble transkriberingen som tidligere nevnt gjort automatisk i nettskjema, men ble også gjennomgått og revidert før analysen ettersom den automatiske transkriberingen ikke er feilfri. Kodingen av dataen ble gjort ved bruk av transkriberingen, i tillegg lyttet vi til lydfilen ved enkelte tilfeller for å sikre at relevant og riktig data ble trukket ut. Dette er med på å styrke reliabiliteten til behandlingen av datamaterialet. Under intervjuene opplevde vi at intervjuobjektene ved flere anledninger ga oss informasjon knyttet til ulike spørsmål i intervjuguiden, før vi hadde anledning til å spørre i henhold til intervjuguidens plan. Dette er forståelig siden spørsmålene i intervjuguiden er tilpasset og har som mål å svare på den samme problemstillingen. Imidlertid kan dette resultere i svekkelse av påliteligheten og en forstyrrelse ved kategoriseringen av funnene.

For å ytterligere styrke påliteligheten til funnene i studien kunne det ha blitt benyttet en test-retest-metode. Denne test-retest-metoden innebærer at målingene fra samme fenomenet skjer gjentatte ganger og sammenligning av svarene. Denne metoden vil styrke påliteligheten til en studie ved at man gjentatte ganger oppnår likhet i svarene (Johannessen et al., 2020). Gjennomføringen av denne metoden ville imidlertid vært for ressurs- og tidkrevende å gjennomføre i perioden som disponeres. Valget om å ikke benytte test-retest anses å ha liten til ingen påvirkning på konklusjonen i oppgaven.

En annen trussel mot reliabiliteten i oppgaven er at banker innenfor samme bankallianse kan ha felles praksis, forum eller retningslinjer for rapporterings av finansierte klimagassutslipp. Dette kan føre til at svarene som stammer fra informantene fra samme bankallianse vil kunne gi ensartede svar. På denne måten kan en overvekt av informanter fra en bankallianse redusere variasjonen i data og dermed påvirke reliabiliteten. For å unngå denne trusselen har vi ved bestemmelse av utvalg bevist unngått en overvekt av banker fra samme allianse.

### **3.6.2 Intern validitet**

Validitet omtales ofte i de to hovedformene intern og ekstern. Intern validitet sikter til «måler vi hva vi tror vi måler». Det dreier seg med andre ord om i hvilken grad de kvalitative undersøkelsene og funnene gjenspeiler formålet med studien og representerer virkeligheten (Johannessen et al., 2020, s. 250). For at intervjuobjektene skal kunne gi svar som representerer virkeligheten er det viktig at de har kompetanse på området og forstår spørsmålene. Derfor er intervju spørsmålene og valg av intervjuobjekter avgjørende, og har en påvirkning på studiens interne validitet.

I denne studien er det lagt vekt på å lage presise og gode spørsmål, slik at intervjuobjektene ikke skal misforstå spørsmålene. Når det kommer til deltakelsen i intervjuene vil den interne validiteten påvirkes av hvem som deltar i intervjuene, og hvor engasjerte de er i prosessen. Derfor har det vært et fokusområde å forsøke å henvende seg til bankansatte som har den relevante kunnskapen på området, for å kunne sikre gyldighet og pålitelighet i datagrunnlaget. Dette skyldes at det er behov for kompetanse innen beregning av finansierte klimagassutslipp for å besvare intervju spørsmålene. På den andre siden er dette et relativt nytt området for de fleste banker. Dermed kan det være begrensninger på hvor mye kompetanse og erfaring intervjuobjektene har opparbeidet seg.

For å sikre at intervjuobjektene har riktig kompetanse har vi sendt intervjuguiden med intervju spørsmålene i forkant av alle intervjuene. På denne måten kan de selv vurdere om de har kompetansen og mulighet til å stille, i tillegg til at intervjuobjektene får muligheten til å forberede seg til intervjuet. På den andre siden kan det å sende ut intervjuguiden før intervjuene bidra til at intervjuobjektet svarer mer teoretisk og mindre praksisnært. Etter å ha vurdert begge deler valgte vi å sende ut intervjuguiden på forhånd. Videre styrker vi oppgavens interne validitet ved at vi har benyttet ulike metoder for datainnsamling. Både intervjuer og dokumentanalyse er benyttet som metoder i oppgaven. Dette er kallet metodetriangulering, og

støtter opp under påliteligheten og troverdigheten til de innsamlede dataene (Johannessen et al., 2020).

### **3.6.3 Ekstern validitet**

Den eksterne validiteten dreier seg om i hvorvidt funnene fra studien kan generaliseres til en bredere populasjon enn dem som faktisk har blitt undersøkt. Desto større antall enheter som undersøkes, jo større er sannsynligheten for at funnene kan generaliseres (Jacobsen, 2022, s. 255). I denne studien har valget av intervjuobjektene en sentral påvirkning på oppgavens eksterne validitet. Ettersom utvalgets størrelse omfatter seks norske banker som har deltatt i studien, kan det bli sett på som en trussel mot den eksterne validiteten. Per 31. desember 2022 hadde vi 110 norske banker, hvor 84 av disse er sparebanker (Kirkedam, 2023). Derimot omfatter ikke populasjonen i denne studien alle norske banker, det kan bidra til en større grad av ekstern validitet knyttet til funnene.

Utvalget i studien er trukket fra en gruppe norske banker som ligger an til å bli rapporteringspliktig innen 2025, som nevnt tidligere omfatter det 24 norske banker. Det gjør at utvalget utgjør 25 prosent av populasjonen. Funnene fra studien kan derfor i større grad kunne generaliseres til andre norske banker som faller inn under studiens avgrensning. Funnene vil i liten grad kunne generaliseres utenfor denne avgrensingen, ettersom at bankene som faller utenfor ikke vil bli truffet av de nye rapporteringskravene innen 2025. En annen trussel kan oppstå på bakgrunn av at enkelte banker i populasjonen kan falle inn under vilkårene for å bli definert som et mindre eller ikke-komplekst finansforetak. Dersom en bank skulle falle inn under vilkårene vil den ikke lenger være omfattet i oppgavens gitte populasjon. Som nevnt i teoridelen finnes det ikke noen oversikt over hvilke finansinstitusjoner dette vil kunne gjelde og vil derfor være vanskelig å hensynta.

Videre vil individuelle subjektive meninger og kompetanse blant intervjuobjektene kunne avvike fra bankenes praksis, dermed er det en utfordring å kvalitetssikre at deltakerne i studien er representative. Dette er med på å begrense generaliserbarheten, og svekker også den eksterne validiteten. For å oppnå en høy grad av validitet i oppgaven har vi prioritert intern validitet fremfor ekstern validitet. Årsaken til vårt valg av denne tilnærmingen er basert på begrensninger i tid og ressurser som er tilgjengelige for studien.

Det foreligger en risiko for at terskelverdier og regnskapstall kan endres, noe som utgjør en risiko for den eksterne validiteten. Grunnen til det er at populasjonen er satt til banker som ligger an til å bli rapporteringspliktige innen 2025, og disse bankene er inkludert i populasjonen



på bakgrunn av gitte terskelverdier og regnskapstall fra 2022. Dersom det skulle skje en endring i terskelverdier eller regnskapstall vil ikke populasjonen som er satt i denne oppgaven samstemme med den faktiske populasjonen.

Bankenes kredittporteføljer er ulikt i hva de finansierer av enkelt bransje, fokusområder knyttet til rapportering av finansierte klimagassutslipp varierer også. Dette gjelder spesielt delen av kredittporteføljen som er tilknyttet bedriftsmarkedet. Videre inneholder funnene flere ulike tekniske funn på bransjenivå fra de forskjellige informantene. Disse funnene fører til at det er vanskelig å sammenligne tekniske enkeltfunn opp mot hverandre, noe som gjør det vanskelig å generalisere slike funn til hele populasjonen. Dette kan utgjøre trussel mot den eksterne validiteten. Denne trusselen behandles ved at vi forsøker å unngå å bruke slike tekniske bransjespesifikke funn inn mot konklusjonen.

### **3.7 Oppsummering av metode**

I dette kapitlet har vi presentert forskningsmetoden som ble benyttet i studien og hovedtrekkene fra kapitlet blir oppsummert. Det ble først redegjort for valg av forskningsdesign og tilnærming, hvor vi la frem valget om en eksplorativ tilnærming. Tilnærmingen ble valgt på bakgrunn av at forskningsområdet som blir undersøkt har begrenset med tidligere forskning. Deretter blir det presentert metode for datainnsamling for oppgaven. Valget av intervju for å innhente kvalitative data på forskningsspørsmålene er begrunnet i omfanget av tidligere forskning og generelt liten grad av forkunnskap om fenomenet. Videre blir valget av ikke-statistikk utvalgsmetode presentert og hvordan skjønnsmessig utvalg og formålsutvelgelse vil være praktisk og hensiktsmessig for denne studien. Deretter tar vi for oss utvalgsstørrelsen og redegjør for valget av seks banker, samt hvordan utvalget basert på populasjonen oppgaven er avgrenset til utgjør en respektabel prosentandel av den totale populasjonen. Det trekkes også frem hvordan tidsbegrensingen og ressursknapphet påvirket valget.

Videre redegjør metodekapitlet hvordan vi har gått frem når det gjelder intervjuforberedelser, intervjuguide og intervjugjennomføring. Deretter forklares det hvordan det kvalitative datamaterialet som er innhentet fra intervjuene har blitt transkribert og behandlet for å sikre høy kvalitet. Høy kvalitet er viktig for troverdigheten til oppgaven, dette leder oss inn i det siste kapitlet til metodekapitlet som omhandler validitet og reliabilitet. Dette kapitlet redegjør for hvordan vi har vurdert og kontrollert for trusler mot validitet og reliabilitet, samt redegjort for styrker og svakhet ved oppgaven knyttet til disse to områdene. Samlet sett

trekker kapitlet frem grundig forklaring av hvilken forskningsmetode som er benyttet og hvorfor den er benyttet.

I hovedtrekk tar metodekapitlet for seg en nøye gjennomgang av forskningsmetoden som er benyttet i studien, hvor detaljer blir lagt frem på de forskjellige stegene fra utvalgt frem til ferdig transkriberte intervjuer. Dette blir gjort for at leseren skal ha innsikt i hvilken forskningsmetode som er benyttet og hvordan forskningsmetoden har blitt utført.

## **4.0 Presentasjon av funn**

I dette kapitlet vil resultatene som er innsamlet fra intervjuene presenteres. Dette vil danne grunnlaget for analysen og konklusjonen. Funnene fra intervjuene blir presentert i lik rekkefølge som oppbygningen i intervjuguiden, og som tidligere nevnt i metodedelen er intervjuguiden utarbeidet ut ifra forskningsspørsmålene. Denne tilnærmingen sikrer en systematisk og oversiktlig presentasjon av funnene fra intervjuene, og hvert delkapittel blir presentert på en måte som legger frem funnene slik at de kan direkte kobles til det tilhørende forskningsspørsmålet. Strukturen av kapitlet legger til rette for en organisert analyse som belyser sammenhengen mellom delkapitlene i presentasjonen av funnene og analysekapitlet.

### **4.1 Bankens forhold til rapportering av finansierte klimagassutslipp**

Det ble beskrevet i teorikapitlet at tidligere forskning, at det er et behov for standardisering på dette området, for å kunne sikre sammenlignbarhet og transparens. I denne delen vil vi kartlegge generelt hvilket forhold bankene har til rapportering av klimagassutslipp, finansierte klimagassutslipp og hvilket inntrykk de har hatt av sammenlignbarheten. Videre ønsker vi å finne ut om bankene har tatt i bruk Finans Norges veileder, og eventuelt hvordan det har blitt gjennomført.

#### **«Hva slags forhold har deres bank til rapportering av klimagassutslipp?»**

Innledningsvis ønsker vi å undersøke bankenes overordnede tilnærming til rapportering av klimagassutslipp. I dette spørsmålet kommer det frem at de fleste bankene har et forhold til rapportering av klimagassutslipp, og har rapportert på klimautslipp fra egen drift (Scope 1) og energiforbruk (Scope 2) de siste årene. Bank 3 har rapportert på både egne utslipp og finansierte utslipp i flere år, men legger til at egne utslipp har lite å si når man sammenligner med finansierte utslipp. Bank 6 og Bank 4 er imidlertid i en tidligere fase, og prosessen er ganske nylig igangsatt. I tillegg informerer begge bankene oss om at det er kun få i banken som er involvert i prosessen og som har et forhold til dette området. Flere av bankene har gitt uttrykk for at et av målene med rapporteringen er å kartlegge bankens totale klimagassutslipp. Det legges også til at dette er viktig for å kunne sette delmål frem mot halvering av utslipp i 2030 og nettonullutslipp i 2050.

**«Hva slags forhold har dere til rapportering av finansierte klimagassutslipp? (scope 3 category 15)»**

Det kommer frem i intervjuene at det er varierende hva slags forhold bankene har til rapportering av finansierte utslipp. Samtlige av bankene har tatt i bruk PCAF-standarden ved deres rapportering de siste årene. To av bankene skiller seg ut ved at de har vært tidlig ute og har rapportert på finansierte klimagassutslipp i flere år.

Det opplyses av bank 1 at de har rapportert i tre år, hvor rapporteringen kontinuerlig har vært i utvikling. Samtidig ønsker de å ta det videre i enkelte bransjer der de besitter mer solid og pålitelig datagrunnlag. Det nevnes eksempelvis eiendom hvor de har brukt den generelle tilnærmingen til PCAF tidligere, men nå prøver å ta det videre ved å bruke energiklasse og tall på bygg istedenfor. Bank 3 opplyser at de har rapportert på bedriftsmarkedet (BM) siden 2019, men har de siste årene også inkludert privatmarkedet (PM) i deres rapportering. Banken begynte å bruke PCAF-standarden fra 2020, dermed har de opparbeidet seg noen år med erfaring ved bruk av dens metodikk.

De resterende bankene rapporterte på finansierte klimagassutslipp for første gang 2022, med unntak av bank 6 som rapporterte for første gang i 2023. Dermed har nesten alle bankene erfaring med rapportering fra tidligere, men flere forteller at det fortsatt er mye nytt og det er knyttet utfordringer til rapporteringen. Bank 4 og Bank 5 forteller at det er mye som baseres på generelle data og at det ikke er det samme som reelle utslipp. Bank 6 beskriver arbeidet med å rapportere for første gang i 2023 slik: «Det har vært en del test og finne ut arbeid, ingenting har vært rett frem». Noe som tyder på at arbeidet har vært avansert og nytt på mange områder.

**«Har banken tatt i bruk Finans Norges veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp, og hvorfor?»**

Samtlige av bankene som er intervjuet svarer at de har tatt i bruk Finans Norges veileder ved beregningen av finansierte klimagassutslipp i 2023. Flere av bankene legger til grunn at Finans Norges veileder har gjort det enklere å rapportere, mye på grunn av at den er mer tilpasset norske forhold.

Bank 1 og Bank 5 forklarer at veilederen inneholder gode avklaringer, og at den er litt mer nøyaktig enn PCAF.. Informanten fra Bank 4 forteller at banken har ventet på veilederen, ettersom de har mange SMB kunder i kredittporteføljen. Det legges til at veilederen har vært enkel å ta i bruk, og de har spesielt fått god nytte av bransjespesifikke anbefalinger som

veilederen har kommet med. Bank 6 svarer at veilederen har vært mye i bruk i rapporteringsprosessen for regnskapsåret 2023. Videre fortelles det at de forsøkte å anvende PCAF i 2022, men bestemte seg for å vente til veilederen ble tilgjengelig før de fortsatte sin rapporteringsprosess

Flere av bankene svarer at veilederen er tatt i bruk grunnet behovet for standardisering og sammenlignbarhet på tvers av bankene, samt at veilederen bidrar til at de ulike bankene definerer likt. I tillegg legger enkelte av bankene til at den er tatt i bruk, fordi de ønsker å måle seg mot andre banker. Bank 2 svarer at de har gjort justeringer på mange metoder for å tilpasse seg Finans Norges veileder, og at de i store trekk nå følger veilederens metodikk. Likevel sier informanten at det er mye og komplisert, men at de prøver å følge den best mulig.

**«Hvis ja, Hvordan har banken tatt i bruk Finans Norges veileder ved beregning av finansierte utslipp?»**

Bankene som er intervjuet har en del forskjellige bransjer innad i sin kredittportefølje, men samtlige svarer at Finans Norges veileder er tatt i bruk på de bransjene som er relevant for dem. Det er en gjenganger i svarene at den er spesielt tatt i bruk på landbruksdelen, men enkelte har også dratt nytte av den på bransjer som havbruk og shipping.

Bank 1 forteller at veilederen brukes til å finne riktig utslippsfaktorer, og at de har spesielt brukt den på landbruk og eiendom. Informanten fra bank 3 sier også at veilederen er mye brukt på landbruk, da de har ganske god datakvalitet på denne bransjen. Bank 5 svarer også at de har tatt i bruk metodikken på eiendom, der de har best datakvalitet hentet fra Eiendomsverdi AS. Det har gitt en vesentlig bedre kvalitet, enn å bruke generiske faktorer som ganges med utlån mot bransjen. Bruk av veilederen til konkrete beregninger er noe informanten fra bank 6 trekker frem. I tillegg legger informanten til at banken har fulgt veilederens bransjespesifikke anbefaling om strømfaktor, der de har brukt NVE (Norges vassdrags- og energidirektorat) sin lokasjonsbaserte og markedsbaserte faktor. Dette er noe flere av informantene nevner at banken deres bruker i sine beregninger.

Bank 2 har vært fremoverlent i arbeidet med rapportering av finansierte utslipp, og har utarbeidet en del egen metodikk på området. Derimot opplyser informanten om at etter veilederen kom, er det gjort en del justeringer i metodikken for å tilpasse seg Finans Norges veileder. Informanten fra bank 2 legger også til at det er få banker som kan krysse av at de har fulgt alt hundre prosent etter standard, men at de gjør steg i retning av å følge den best mulig.

Informanten fra Bank 4 forteller at de har koblet dataen fra eksisterende kunder mot datakilden som veilederen henviser til. I denne prosessen har de vært nødt til å koble på andre ressurser innad i banken som driver med dataanalyse. I tillegg forteller informanten at de har sett på løsninger som å få dataen inn i modeller og Power BI system, slik at det blir mulig å følge porteføljen av kunder i sanntid og ha en oversikt over finansierte utslipp kvartalsvis.

**«Har dere inntrykk av at rapporteringen av finansierte klimagassutslipp har vært sammenlignbart på tvers av norske banker?»**

Dette spørsmålet stilles i slutten av den generelle delen, og vi ønsker å høre informantenes tanker om sammenlignbarheten til tidligere rapportering generelt. Alle bankene er stort sett enige om at inntrykket er at rapporteringen ikke har vært sammenlignbar. Noen av bankene svarte relativt konkret at inntrykket er at det ikke er sammenlignbart, mens andre utdypet sine tanker om hvorfor de har det inntrykket de har.

Bank 1, 3 og 5 er presise i sine svar og forteller at inntrykket deres er at rapporteringen ikke har vært sammenlignbar grunnet store ulikheter, uten å forklare det grundigere. Informanten fra bank 6 sier at etter å ha lest forskjellige tidligere rapporter, kommer det frem at det er forskjellig hva man har tatt utgangspunkt i og hva som er lagt vekt på. Derfor har informanten ikke et inntrykk av at det har vært sammenlignbart. Bank 4 trekker frem at årsaken til at det ikke har vært sammenlignbart er mangelen på data og datakvalitet, og det har vært vanskelig å sammenligne kunder fra forskjellige steder i landet. Det legges til at grunnen til dette er at det blir lånt ut til forskjellige industrier.

Informanten fra bank 2 opplyser om at rapportering som har blitt gjort tidligere er litt etter analytikerens skjønn, selv om de hadde PCAF-standarden. Prinsippene har vært overordnet, når man tar for seg detaljene kan det bli en del forskjeller selv om man følger like prinsipper. Videre forteller informanten at det er en del valg som må tas, og disse valgene har en del å si for hva du ender opp med til slutt. Informanten forklarer videre at det kan være knyttet utfordringer til beregninger basert på økonomisk baserte indikatorer, som å se hvilket du skal ta tak i. Det kan være konsernregnskap og selskapsregnskap, og det må vurderes hvilket regnskap som gir best bilde på utlånene som banken har gitt.

## **4.2 Rapportering av finansierte klimagassutslipp for regnskapsåret 2022**

I denne delen ønsker vi å undersøke hvordan bankene rapporterte på finansierte klimagassutslipp fra kredittporteføljen i 2022. Grunnen til det, er at vi ønsker å finne ut hvordan det ble gjort før Finans Norges veileder ble introdusert. Videre undersøker vi hvilke utfordringer bankene møtte ved beregningene av det finansierte klimagassutslippet i 2022. I tillegg ønsket vi å høre deres tanker rundt kvaliteten til rapporteringen og sammenlignbarheten. Bank 6 rapporterte ikke på finansierte klimagassutslipp for regnskapsåret 2022, det innebærer at store deler av spørsmålene i denne delen ikke kunne besvares av bankens informant.

### **«Hvordan har banken rapportert finansierte klimagassutslipp fra kredittporteføljen i regnskapsåret 2022?»**

Under dette spørsmålet svarte bankene på hvordan de har rapportert finansierte klimagassutslipp fra kredittporteføljen i regnskapsåret 2022. Av bankene som ble intervjuet svarte fem av seks banker at de hadde rapportert på finansierte klimagassutslipp fra regnskapsåret 2022, av disse fem bankene var fire av fem medlem av PCAF og benyttet PCAF metodikken.

Bank 4 som ikke rapporterte etter PCAF metodikken i 2022, var heller ikke medlem av PCAF. Denne banken fikk tallene på utslippene i klimaregnskapet produsert fra et konsulentselskap, som videre også ble benyttet i den publiserte årsrapporten for 2022. Informanten forteller at rapporten ble delt opp i ulike sektorer innenfor bedriftsmarkedet, slik at utslippet kunne skilles mellom sektorene. Banken sier at rapporten fra 2022 var basert på estimer og sier ikke så mye om det reelle utslippet, men den viser hvilke sektorer som har høyest utslipp i deres utlånsportefølje.

Bankene som benyttet PCAF forklarte også hvordan de på noen bransjer benyttet tall fra SSB, og registeret for produksjons- og avløsertilskudd for landbruksbransjen på områder hvor PCAF ikke ga gode nok utslippsfaktorer til norske forhold. Bank 6 valgte å ikke rapportere på finansierte klimagassutslipp, intervjuobjektet jobbet ikke i banken på dette tidspunktet, men kom med en antagelse om at det var fordi det ikke var pålagt for dem på tidspunktet og at man ikke helt visste hvordan man skulle gripe tak i det og at fokuset ikke var helt der i 2022.

<i>Banker</i>	<b>Rapportert 2022</b>	<b>Marked rapportert</b>	<b>Metodikk</b>
<i>Bank 1</i>	Rapportert	BM/PM	PCAF
<i>Bank 2</i>	Rapportert	BM/PM	PCAF
<i>Bank 3</i>	Rapportert	BM/PM	PCAF
<i>Bank 4</i>	Rapportert	BM	Egen metodikk
<i>Bank 5</i>	Rapportert	BM/PM	PCAF
<i>Bank 6</i>	Ikke rapportert		

Tabell 4 Oversikt over rapportering i regnskapsåret 2022

### «Hvordan innhentet banken informasjon om klimagassutslipp fra kredittporteføljen i 2022?»

På dette spørsmålet svarte bankene på hvordan de innhentet informasjonen fra kredittporteføljen. Det var noe variasjon i hvor dypt og detaljerte de forskjellige informantene gikk i forklaringen om hvordan informasjon ble innhentet. Alle informantene trakk frem at de innhentet informasjon om kundens virksomhet, hvor mye banken finansierte av virksomheten og klimaregnskap fra fåtallet av kundene som hadde dette i 2022. I tillegg fortalte alle informantene at det ble innhentet bransjespesifikk data fra SSB.

Bank 1, 2, 3 og 5 trekker frem at de har innhentet informasjon om utslippsfaktorer fra PCAF sin database. I tillegg til generelle bransjebaserte utslippsfaktorer fra PCAF sa de nevnte bankene at det ble benyttet kundespesifikke data for noen bransjer, som for eksempel innhenting av informasjon fra sektorene landbruk, fiskeri og boliglånsmarkedet. Fra landbruk ble det innhentet offentlig data fra landbrukstilskudd registeret og fra fiskerinæringen er det innhentet faktisk bunkersforbruk. Fra boliglån ble det innhentet energimerke og kvadratmeter som ble benyttet i kombinasjon med utslippsfaktorer knyttet til disse parameterne. Bank 1 opplyste også om at de innhentet informasjon om faktiske utslipp fra industrikundene gjennom rapportering kundene gjorde til miljødirektoratet.

Bank 4 var mindre tydelig på hvordan informasjonen om klimagassutslippene i ble innhentet, men forklarte at beregnede estimer som ble brukt til å rapportere finansiert utslipp for 2022 var basert på tall som banken har hentet fra SSB.

### «Hvilke utfordringer møtte banken ved beregning av finansierte klimagassutslipp 2022?»

Når vi stiller spørsmålet angående hvilke utfordringer banken møtte ved beregning av finansierte klimagassutslipp i 2022, får vi en variasjon av utfordringer fra informantene. En



gjenganger hos alle bankene er mangel på data, mangel på datakvalitet og manglende tilgang på data. Noen av bankene trekker frem spesifikke områder som de opplevde som utfordrende.

Bank 1 trekker frem at det har vært utfordrende å benytte utslippsfaktorer knyttet til bransjekode, ettersom at bransjekode ikke alltid stemmer godt med virksomheten. De uttrykker at virksomheter innenfor en bransjekode ofte kan ha deler av virksomheten som ikke stemmer overens med utslippsfaktoren knyttet til bransjekoden. Dette fører til avvik når faktorer blir kvantifisert.

For bank 2 opplyser informanten at det oppsto tekniske problemer ettersom det ble sammenstilt forskjellige data og det var en utfordring å få alt til å «henge sammen». De fikk problemer med at sammenstilling av utlån med utslipp, gjennom at utlånstallene måtte sammenstille med utlånsnoten i regnskapet, for at tallene skulle gå opp. Dette var utfordrerne når banken skulle få mange hundre tusen observasjoner til å gå opp med faktiske utlånstall, herunder ble avstemming mellom klimaregnskap og regnskap problematisk. Informantene oppsummerte problemene med at mye teknisk ikke var på plass.

Bank 3 forteller at det var lite tid mellom de fikk regnskapstall i januar fremt til de skulle publisere årsrapporten i slutten av februar. Bank 4 sier at de hadde utfordring med å lande på hvilken metodikk banken skulle benytte. Banken påpeker også at det ble vanskelig å skaffe korrekte tall for belåningsgrad innenfor bedriftsmarkedet. Dette gjorde at banken måtte benytte seg av gjennomsnittsverdier. Et annet problem var at banken ikke var medlem av PCAF. Det medførte at banken ikke hadde PCAF sin database tilgjengelig ved rapportering av finansierte klimagassutslipp for 2022.

**«Hva er dine/deres tanker om kvaliteten til rapporteringen av finansierte klimagassutslipp fra regnskapsåret 2022?»**

Svarene til intervjuobjektene angående kvaliteten av rapporterte finansierte klimagassutslipp i rapporteringen for 2022 var relativt like og det ble nevnt av samtlige at kvaliteten var lav. Utover dette påpeker informantene litt hvorfor de tenkte dette, og hva de mente var årsaken til lav kvalitet.

Bank 1 sier at det er forskjellig kvalitet mellom ulike bransjer. Grunnen til det er at på noen bransjer kunne banken hente inn tall slik at utslippene kunne beregnes på en god måte, men i andre bransjer hvor det ikke foreligger noe klimaregnskap ble det bare brukt gjennomsnitt som

gir en veldig lav kvalitet. Informanten understreker at kvaliteten på dataen banken innhenter fra kundene spiller en viktig rolle for kvaliteten til bankenes rapportering.

Bank 2 gir uttrykk for at datakvalitet alltid ville være en utfordring, og det ble stadig jobbet med å utvikle seg fra rapportering basert på generelle bransjetall mot mer spesifikke tall per kunde. Informanten forteller at i 2022 gjorde de en ganske stor jobb for å forbedre datakvaliteten på landbruksporteføljen, hvor de brukte et konsultentselskap til å lage utslippsfaktorer for dem. Etter å ha gjort en fornuftsbedømmelse av tallene de fikk ut, fant banken ut at det ser ut som de har finansiert halvparten av klimagassutslippene til hele Norges landbruk. Videre fortelles det at de gjorde noen justeringer på denne bransjen, men at det fortsatt var en del utfordringer knyttet til beregningene og da også kvaliteten.

Bank 3 trekker i likhet med bank 1 frem at det er større variasjon mellom kvaliteten fra bransje til bransje, men vet at man i noen bransjer har bedre underliggende datakvalitet enn i andre bransjer. Det legges også til at rapporteringen var veldig overordnet og lite spesifisert på selskapsnivå. Bank 5 forteller om noe av de samme erfaringene, og sier «det er klart at vi er nødt til å jobbe videre med å få kvaliteten bedre».

Bank 4 gir uttrykk for at kvaliteten til dataen i rapporteringen for 2022 ikke er på et særlig høyt nivå. Informanten kommer med et utsagn hvor det blir sagt at det var en «klar 5er på PCAF data kvalitet», som referer til PCAF sitt datahierarki som ble forklart i kapittel 2.3.7. Bank 6 mener at rapporteringen inneholder en sprikende kvalitet, og trekker frem at den publiserte rapporteringen for 2022 var dårlig pedagogisk fremstilt. Informanten mener at det ville være vanskelig for en vanlig interessent å lese og forstå rapporteringen, uten noe særlig forkunnskap om det tekniske.

**«Hvilket inntrykk har du/dere av sammenlignbarheten mellom norske banker knyttet til rapporteringen av klimagassutslipp i regnskapsåret 2022?»**

Det er likhet i svarene blant informantene om at rapporteringen som ble publisert i 2022 ikke er sammenlignbart på tvers av bankene. Bankene var relativt korte i svarene sine på dette spørsmålet, men enkelte informanter hadde i noen grad utdypende forklaringer på deres inntrykk.

Bank 3 sier at for regnskapsåret 2022 var rapporteringen litt preget av tilfeldigheter, hvor det var enkelte banker som snakket sammen. Dette bunnet ut i at resultatet var lite sammenlignbart. Bank 4 har inntrykk av at sammenlignbarheten mellom banker var bedre i 2022 enn i 2021.

Likevel mener informanten at det fortsatt i 2022 var store forskjeller på metodikk og endelig resultat, noe som gjør det vanskelig å sammenligne. Det nevnes også av bank 5 at det kom veldig an på hvilken metodikk og data som ble brukt i rapporteringen, men informanten mener likevel at det var sammenlignbart til en viss grad. Totalt sett er funnene fra intervjuene klare på at bankene ikke hadde oppfatning av at tallene som ble rapportert var sammenlignbare.

### **4.3 Rapportering av finansierte klimagassutslipp for regnskapsåret 2023**

I denne delen kartlegger vi hvordan bankene har rapportert på finansierte klimagassutslipp fra kredittporteføljen i 2023, og om Finans Norges veileder har påvirket rapporteringen. Videre graver vi litt dypere i bruken av veilederen, og vi spør hvordan de har tatt den i bruk og om det har skjedd endringer i bruk av estimater som følge av introduksjonen av veilederen. Dette gjør vi for å sammenligne med hvordan bankene gjorde det i 2022, slik kan vi finne ut om det har skjedd en endring. Vi spør også bankene om det er utfordringer knyttet til spesielle sektorer og utfordringer generelt i 2023. Til slutt ønsker vi å finne ut om bankene tenker at sammenlignbarheten og kvaliteten har økt fra 2022 til 2023, og hva som eventuelt er årsaken.

#### **«Hvordan har banken rapportert finansierte klimagassutslipp fra kredittporteføljen i regnskapsåret 2023?»**

For å kunne sammenligne hvordan bankene har rapportert de to forskjellige årene, startet vi denne delen med å finne ut hvordan de rapporterte i 2023. I 2023 rapporterte samtlige av bankene som er intervjuet på finansierte klimagassutslipp fra kredittporteføljen, i tillegg har alle bankene brukt metodikk fra PCAF og Finans Norges veileder. Både bedriftsmarkedet og privatmarkedet har blitt inkludert i rapporteringen fra alle bankene som er intervjuet.

Bank 1 og 2 opplyser at de har hatt stort sett samme tilnærming til rapporteringen som i 2022, med en økende grad av kvalitet og bedre tall. Flere klimaregnskap og boliger med energimerke har vært med å påvirke, at kvaliteten har økt. Bank 2 legger til at forskjellene fra rapporteringen i 2022 er knyttet til at det er gjort oppdateringer i henhold til veilederen. I tillegg oppdatering av utslippsfaktorer i beregningen, som har gitt store endringer fra år til år. Informanten fra bank 1 forteller at de har brukt både veilederen og PCAF og at metodikken er ganske lik i prinsippet, men tok i bruk den metoden som var best med tanke på hvilken data de sitter på. Om kunden har rapportert på egne utslipp er dette brukt. Dersom det er lite informasjon fra kunden brukes utslippsfaktorer som er beregnet ut ifra omsetning og utslipp i bransjen, som ganges med belåningsgraden for å finne utslippet som skal rapporteres.

Finans Norges veileder har blitt benyttet av bank 5, spesielt på boliglån med estimert energiforbruk, hvor de ble sett på veilederens standardstørrelser for bygg der de ikke har informasjon om antall kvadratmeter på bygget. Informanten trekker frem et eksempel med en enebolig som banken ikke har noen informasjon om kvadratmeteren på, hvor de har tatt i bruk standardkvadratmeterstørrelsen fra veilederen. Det trekkes frem at næringseiendom er en stor del av porteføljen, som hvor utslippene kan beregnes etter veilederen dersom de har fått tak i tilstrekkelig nok data. Her har de brukt en kombinasjon av veilederen og PCAF, men hadde håpet å bruke veilederen i større grad.

Bank 6 forteller at de har rapportert på privatkunder, næringseiendom, resten av næringsporteføljen og finansierte kjøretøy. I metodikken sier informanten at det er brukt en blanding av PCAF og veilederen. Det legges til at de har forskjellig datakvalitetsscore på ulike kundetyper, men at finansierte kjøretøy scorer høyest. Der det manglet data, forteller informanten at de har regnet på snittet av resten av porteføljen.

Informanten fra Bank 4 sier at det har vært et stort fokus på landbruk i deres rapportering, da de har en stor andel av kundene sine innenfor landbruk. Innenfor denne bransjen sier informanten at de trolig ligger de på score 3 for datakvalitet, som da er scoren under det bonden selv rapporterer. For privatmarkedet har banken rapportert på alle boliger, hvor dataen er hentet fra Eiendomsverdi AS. Banken har brukt en kombinasjon av veilederen og PCAF når det gjelder metodikk, bortsett fra på havbruk, hvor de måtte bruke SSB på grunn av tidsbegrensninger. Videre forteller informanten, at de ikke er godt nok kjent med metodikken, til å hente ut estimater fra PCAF sin database for resterende bransjer.

<b>Banker</b>	<b>Rapportert 2023</b>	<b>Marked rapportert</b>	<b>Metodikk</b>
<i>Bank 1</i>	Rapportert	BM/PM	PCAF og Finans Norges veileder
<i>Bank 2</i>	Rapportert	BM/PM	PCAF og Finans Norges veileder
<i>Bank 3</i>	Rapportert	BM/PM	PCAF og Finans Norges veileder
<i>Bank 4</i>	Rapportert	BM/PM	PCAF og Finans Norges veileder
<i>Bank 5</i>	Rapportert	BM/PM	PCAF og Finans Norges veileder
<i>Bank 6</i>	Rapportert	BM/PM	PCAF og Finans Norges veileder

Tabell 5 Oversikt over rapportering i regnskapsåret 2023

### **«Har veilederen fra Finans Norge påvirket deres rapportering av finansierte utslipp og så fall, hvordan?»**

Alle bankene vi har snakket med forteller at Finans Norges veileder har påvirket rapporteringen av finansierte utslipp for 2023. Vi ønsket videre å vite hvordan den har påvirket bankens rapportering av finansierte utslipp. Informantene forteller at veilederen har påvirket bankens rapportering på ulike måter, men er stort sett knyttet til metodikken veilederen har introdusert for å tilpasse seg norske forhold.

Bank 1, bank 2 og bank 3 opplyser at landbruk er den bransjen hvor veilederen har hatt størst påvirkning på rapporteringen av finansierte utslipp. Endringer i metodikken for landbruk, men også andre deler som beslutninger om hvordan det skal telles og hva som skal legges til grunn har blitt påvirket av veilederen forteller bank 2. Videre forklarer bank 2 at de har tatt et steg videre på næringseiendom, fra en faktorbasert metode, til å se på finansierte eiendommer. Det legges også til, at med unntak av det som er nevnt, er det ingen store endringer i forhold til det som er gjort tidligere, siden veilederen bygger på PCAF-standarden. Der hvor banken kunne gjort en del endringer som er spesielt for Norge, der gjorde bank 2 disse endringene allerede i 2022.

Bank 4 legger frem at de har brukt veilederens metodikk innenfor privatmarkedet som stort sett omfattes av private boliglån. På delen av kredittporteføljen som tilhører bedriftsmarkedet har veilederen påvirket beregninger tilknyttet landbruk, som er en bransje store deler av deres kunder tilhører.

Bank 5 er svært kort i sine svar, men forteller at veilederen er brukt til å beregne utslipp fra boliglån og når det gjelder næringseiendom er det brukt en kombinasjon av veilederen og PCAF. Informanten fra bank 6 forteller at veilederen har hatt en konkret påvirkning på rapportering av finansierte utslipp fra strøm fra bolig og næringseiendom. Grunnen til dette er at de har brukt en annen utslippsfaktor, som har gjort det mer presist. Videre har banken brukt veilederen til å hente ut detaljer og hvilke norske databaser som kan brukes i beregningen.

### **«Hvordan innhenter banken informasjon om klimagassutslipp fra kredittporteføljen?»**

Enkelte av bankene påpeker at prosessen med å innhente informasjon om klimagassutslipp fra kundene gjøres ofte på samme måte som i 2022. Det gjelder spesielt bankene som har vært i førersetet når det gjelder rapporteringen av finansierte utslipp. Bankene er varierer i grad av

utdypende svar rundt hvordan de innhenter informasjonen, men majoriteten kommer likevel med konkrete eksempler.

Bank 1 og Bank 2 informerer oss om at de henter en del data fra kunder direkte, dette gjelder primært store kunder som har produsert egne klimaregnskap. Bank 1 legger til at for rapportering av klimautslipp fra shippingdelen av kredittporteføljen brukes Poseidon Principals, som informanten forklarer er et rapporteringssystem for finansinstitusjoners shippingporteføljer. Videre sier Bank 2 at de har innhentet klimaregnskap fra flere kunder i 2023, og når disse reelle utslippene kunden har rapportert sammenlignes med estimerte utslipp, har det vært store avvik som har gått begge veier. Når det gjelder estimater for energiforbruk til privatboliger sier bank 2 at de bruker Eiendomsverdi AS sine leveranser. Informanten fra bank 1 avslutter sitt svar med at de utforsker alle mulige datakilder som kan hjelpe med å innhente mer nøyaktig informasjon om kundenes klimautslipp.

For utlånsporteføljen sier bank 3 at det benytter seg av egne rapporter på kundenivå. Når det gjelder bransjene jordbruk og skogbruk har banken innhentet tilskuddsrapporter som ligger offentlig tilgjengelig. Begge disse bransjene går ellers under landbruk. Utslippsfaktorer som er brukt til å estimere utslipp i ulike bransjer, sier banken er hentet både fra PCAF og der Finans Norges veileder kommer med anbefalinger. Ved rapporteringen på privatmarkedet informerer informanten at de allerede har gode tall på type bolig, også skilles boligene på kvadratmeter og energiklasse. Her er det også brukt data fra Eiendomsverdi AS.

De resterende bankene sier at det er hentet informasjon fra Eiendomsverdi AS om norske boliger, slik at de kan beregne både energiforbruk og energimerke. Bank 5 forklarer at de har svært få kunder som har beregnet egne utslipp, og har da brukt utslippsfaktorer fra både PCAF og Finans Norges veileder. Bank 6 sier de henter også noe data fra Tietoevry, som informanten forklarer er et selskap som leverer ulike tjenester til banken.

**«Har introduksjonen av veilederen ført til endring i hvilke estimater dere benytter og hvor dere henter estimater?»**

Flere av bankene sier at det har skjedd en endring i hvordan de gjør beregninger etter at veilederen ble introdusert. Likevel er det enkelte banker som har gjort det på samme måte som ved tidligere rapportering, dette er bankene som er lengre fremme på området. Bankene hadde stort sett korte og lite utfyllende svar i på dette spørsmålet, men gir fortsatt klare nok svar til å kunne si noe om endringen.

Informanten fra Bank 2 forteller at veilederen har ført til endringer i benyttede estimater på noen få områder, men at det stort sett er gjort på samme måte som tidligere rapportering. Når det gjelder estimater, nevner informanten spesifikt, at for landbruk er det skjedd endringer etter introduksjonen av veilederen. Bank 3 forteller også at for de fleste bransjer er det ganske likt, men at det har vært en endring spesielt på landbruk, hvor det nå er brukt egne utslippsfaktorer anbefalt fra veilederen. Det legges også til at banken har størst andel av kundene og utslippene innenfor landbruksbransjen.

Bank 4 forteller at introduksjonen av veilederen fikk banken til å melde seg inn i PCAF. Grunnen til dette var at veilederen må sees i sammenheng med PCAF metodikken og deres database. Likevel sier informanten at de kunne gjort det like bra uten PCAF, men at det kan være fornuftig å være medlem av PCAF i årene som kommer. Banken har fått en bedre oppskrift på hvordan de skal innhente data og benytte dataen, og dette gjelder også estimater. Når det gjelder bank 6 som ikke rapporterte i 2022 er det vanskelig å identifisere noen endring, men informanten sier at det har definitivt gjort det enklere for dem, etter at veilederen ble introdusert.

#### **«Er enkelte sektorer vanskeligere å rapportere på enn andre, og eventuelt hvorfor?»**

Bankene har kunder innenfor mange ulike sektorer og sannsynligvis ulike utfordringer knyttet til dem. Det er varierende hvilke utfordringer bankene forteller om, men på bakgrunn av størrelse og ressurser er dette naturlig. En utfordring mesteparten av bankene trekker frem er kompleksitet innenfor noen sektorer, og at næringskoden for disse sektorene ofte er for generell og upresis.

Bank 1 sier at det er typisk sektorer som ikke har gode tall, typisk er sektorer med mindre selskaper. En annen utfordring informanten trekker frem, er sammensatte bransjer som holder på med mye forskjellig. Dette gjør det vanskelig å vite hva man skal legge til grunn i beregningene når næringskoden ikke stemmer helt med aktiviteten. Bank 2 opplyser at det er en utfordring i sektorene hvor det brukes faktorbaserte utslipp, som det er knyttet veldig stor usikkerhet til. Her forklares det at det ikke er vanskelig å beregne, men utfordringer knyttet til tillitsforholdet til resultatene.

Det trekkes også frem av bank 3 at komplekse sektorer er vanskelig å innhente data på, samtidig som det er store variasjoner innad i bransjer. Informanten forklarer at dersom en utslippsfaktor er basert på næringskoden og den er ganske generell, kan det rapporterte utslippet bli upresist. Industribransjen trekkes frem som et eksempel på dette. I tillegg sier bank 3 at mindre kunder

er en utfordring, med tanke på at det er vanskelig å få tilgang på data og at det må brukes generiske utslippsfaktorer.

I svaret til Bank 4 trekkes landbruk frem som en bransje det er brukt mye tid på og har vært utfordrende å rapportere på. Grunnen til det er at det er den største og viktigste bransjen for deres bank, men også fordi det er en veldig kompleks bransje å skulle rapportere på. En annen bransje som nevnes er havbruk, hvor det er knyttet utfordringer til at veilederen bruker produksjonstillatelse for et oppdrettsanlegg til å beregne utslipp per produksjonstillatelse. Dersom oppdrettsanlegget ikke har noen tillatelser, fordi det er en av flere mindre havbruk som har gått sammen innenfor en tillatelse, oppstår det en utfordring med å finne ut hvem som er ansvarlig for utslippet. Informanten legger også til at det er utfordringer knyttet til kunder som driver servicevirksomhet inn mot en spesifikk bransje, og bruker havbruksbransjen som eksempel også her.

Bank 5 og Bank 6 sier at næringseiendom har vært en stor utfordring i rapporteringen for 2023. Informanten fra bank 5 forteller at det er forskjell på hvor profesjonelle kundene er, og det er åpenbare utfordringer knyttet til å innhente data fra mindre profesjonelle kunder som ikke har noe data selv. Da er banken selv nødt til å utarbeide dataen, istedenfor å aggregere på dataen som kunden selv har produsert. Bank 6 sier de strevde med næringskundene og nevner at datakvaliteten ligger på score 5 på grunn av lite data. Videre forteller bank 6, at det på næringseiendom har vært krevende å få tak i data, hvor de kun har areal og engasjement størrelse. Strømkilde og energimerke er blant annet noe det har vært krevende å få data på knyttet til næringseiendom.

**«Har introduksjonen av Finans Norges veileder ført til økt kvalitet på deres rapportering av finansierte klimagassutslipp, eventuelt på hvilken måte?»**

Det er en bred enighet mellom bankene som er intervjuet om at Finans Norges veileder har ført til økt kvalitet på rapporteringen av finansierte utslipp. Bankene kommer med ulike forklaringer på hvor kvaliteten har økt og hvordan veilederen har bidratt til deres rapportering. Det at flere representanter fra ulike banker har vært med på å utvikle veilederen er noe bank 1 trekker frem som en styrke, slik at hver enkelt bank ikke selv prøver å finne ut av det selv.

Bank 2 sier at veilederen er ganske konsistent med det banken allerede har gjort tidligere, men at de endringene som er gjort for å tilpasse seg veilederen har nok vært med på å øke kvaliteten. Informanten legger til at sammenlignbarheten mellom bankene er kanskje det som har økt mest.



Banken er mer opptatt av sammenlignbarheten for øyeblikket, enn å ha høyere kvalitet enn andre banker i den fasen de er i nå.

Informanten fra bank 3 sier at veilederen har ført til at de har fått med en del utslipp som tidligere er gått glipp av, spesielt på landbruk og utslipp fra dyrka mark. Dette gjorde at utslippene fra 2023 var en god del høyere enn 2022, men det var i hovedsak på grunn av metodikken og ikke en reel økning i utslipp. Informanten legger også til at veilederen har ført til at de har fått gode datakilder og har blitt mer presise. Det nevnes også at PCAF var dårlig tilpasset norske forhold spesielt når det gjelder oppvarming der det er en forskjell mellom Europa og Norge. Informanten forklarer at Europa bruker gass til oppvarming og Norge bruker strøm, denne forskjellen løser veilederen på en god måte.

Bank 4 forteller at kvaliteten generelt har økt og standardiseringen veilederen bidrar til vil føre til en økt kvalitet på totalresultatet. Bank 5 sier at først og fremst på boliglån har kvaliteten økt for deres rapportering, muligens noe bedre kvalitet for bedriftsmarkedet også. Det påpekes at veilederen har ført til at estimater kan gjøres basert på faktiske objekter istedenfor generelle bransjetall. For bank 6 er det ingenting å sammenligne med, ettersom banken rapporterer for første gang i 2023 og det er da vanskelig å si noe om kvaliteten har økt i deres rapportering.

#### **«Hvilke utfordringer møtte banken ved beregning av finansierte klimagassutslipp 2023?»**

Når bankene snakker om hvilke utfordringer de sto ovenfor ved rapporteringen i 2023, er det helt klart at datagrunnlag og tilgang på data er den største utfordringen. Bank 1 forteller at det er i hovedsak samme utfordringer knyttet til beregningen i 2023, som i stor grad går på datakvaliteten. Informanten trekker frem at det er noen utfordringer knyttet til at tallene fra klimaregnskap kundene produserer baserer seg på tall fra 2022, og disse tallene blir publisert relativt sent.

Oppdateringer av utslippsfaktorer er det som har skapt mest hodebry hos bank 2, fordi det førte til såpass store endringer i det rapporterte utslippet. Videre forteller informanten at banken leide inn et konsulentselskap og hadde professorer innenfor klima som så på dette for dem. Banken ble gitt en anbefaling om hvordan det burde gjøres, og hva som blir veien videre. Usikkerhet knyttet til utslippsfaktorene trekkes frem som en utfordring, hvor PCAF mener at bankene må gå over på mer samling av regnskapstall, klimaregnskap og se på aktivitetsbaserte utslipp. Informanten sier at dette på langsiktig vil være den beste løsningen, men at norske banker nå er i en mellomfase, hvor det er utfordringer knyttet til at norske banker har flere kunder som

ikke rapporterer klimaregnskap. Der påpekes det av informanten, at norske banker burde finne en stabil løsning som fører til mindre endring i hvordan rapporteringen utføres fra år til år.

Bank 3 snakker også om datatilgang som en utfordring, men nevner i tillegg at en del faktorer fra PCAF fortsatt er litt upresise. Samtidig påpeker informanten fra bank 3 at det er mange små kunder som ikke har egne analytikere eller bærekraftsansvarlige, som kan regne på utslipp innad i selskapet. Derfor ønsker de seg et krav om at flere bedrifter må ha oversikt over egne utslipp. En annen utfordring som trekkes frem er at om datakvaliteten øker, vil det være vanskeligere å sammenligne fra år til år innad i banken og det må eventuelt bregnes på nytt for tidligere år.

Bank 4 sier det har vært utfordringer ved beregninger av utslippsfaktorer innenfor forskjellige bransjer, men legger til at dette vil løses ved å melde seg inn i PCAF. Utfordringer knyttet til å få datakvaliteten opp, og få data rett fra kunden er noe banken står ovenfor. Informanten trekker videre frem at landbruk har vært en utfordring i 2023, og at de kommer til å jobbe videre med dette.

Det å få tilgang på tilstrekkelig data for å kunne gjøre beregningene for kundens utslipp er den største utfordringen, sier informanten fra bank 5. Informanten legger til at de ikke har holdt på med rapportering av finansierte utslipp lenge, så det er utfordringer knyttet til det også. Dette er også noe bank 6 tar opp, ettersom de rapporterer for første gang. Bank 6 forteller at begrenset kompetanse og ressurser på området har vært en utfordring. En annen utfordring som nevnes er å få resten av organisasjonen til å involvere seg og ta eierskap til dette området, og generelt å forstå at dette med bærekraft er viktig.

**«Har du/dere inntrykk av at rapporteringen av finansierte klimagassutslipp har større grad av sammenlignbarhet for regnskapsåret 2023 kontra 2022, og hva er eventuelt grunnen til dette?»**

Flere av bankene som er intervjuet har inntrykk av at rapporteringen av finansierte klimagassutslipp har en større grad av sammenlignbarhet i 2023. Likevel er det en av bankene som nevner enkelte usikkerhetsmomenter som kan bidra til at sammenlignbarheten ikke blir så god. Videre deler informantene fra bankene ulike grunner til å forklare det inntrykket de selv sitter med.

Informanten fra bank 1 har inntrykk av at sammenlignbarheten vil øke i 2023, men at det kanskje den vil øke enda mer i 2024 og videre, da flere banker har opparbeidet seg erfaring

rundt rapporteringen. Informanten sier at jo flere banker som vil rapportere på samme måte, jo enklere vil det bli å sammenligne mellom banker. Det nevnes også at på denne måten vil det kunne være lettere å identifisere feil og mangler, slik at det kan gjøres oppdateringer i f.eks. veilederen. Bank 3 sier også at inntrykket er at sammenlignbarheten har økt, og at veilederen er en stor grunn til det. Samarbeid mellom banker hvor det diskuteres metodikk er også en årsak sier informanten, og presiserer at dette foreløpig er innenfor bankalliansen.

Bank 2 sier at på bakgrunn av det som er tidligere nevnt rundt utslippsfaktorer, tror informanten at dersom flere mindre banker vil starte å rapportere på finansierte klimagassutslipp, vil det være store forskjeller knyttet til utslippsfaktorer. Videre forteller informanten at deres bank bruker EU-faktorsett, istedenfor å bruke det norske faktorsettet. Dette ble kommunisert til andre banker i deres allianse, men relativt sent i prosessen med rapporteringen. Det trekkes frem at i fjor valgte stort sett alle det norske datasettet, men informanten indikerer at det kan bli litt forskjellig i år. Videre forklares det at dersom metodiske valg er forskjellige fra bank til bank, vil dette gå utover sammenlignbarheten og gi lite informasjon til analytikere. Informanten avslutter med å si at det er grunn til å tro at «ryktet til finansierte utslipp får seg et skudd for baugen».

Ut ifra det informanten fra Bank 4 ser, har de som har blitt medlem av PCAF og bruker dens metodikk sammen med veilederen oppnådd en større grad av sammenlignbarhet. Informanten påpeker at Finans Norges veileder er viktig for mange banker. Det nevnes også at grunnen til å rapportere er for deres bank, å sette et standpunkt for å kunne sette delmål frem mot nettonullutslipp innen 2050. Videre har Bank 4 inntrykk av at det kan være mulig å sammenligne i større grad i 2023 på tvers av bankene ved bruk av Co2 intensitet, siden det måles i tonn Co2 per million kroner utlånt. Samtidig trekker informanten fra Bank 4 frem at sammenlignbarheten på utslipp fra privatmarkedet per kvadratmeter på boliger kan bli mye bedre 2023 kontra 2022.

#### **«Har det vært noen kommunikasjon mellom bankene?»**

Etter hvert som vi fikk svar på spørsmålene fra bankene, var det flere som indikerte at det er samarbeid mellom ulike banker. Derfor ønsket vi å spørre alle intervjuobjektene om det har vært noen kommunikasjon med andre banker. Her kommer det frem at bankene som er i en bankallianse har diskutert metodikk og avgjørelser en del innad i alliansen.

Bank 1 som har vært tidlig ute med rapporteringen på finansierte klimagassutslipp forteller at de har hjulpet mindre banker med å komme i gang. I tillegg forteller informanten at dersom det

er spesifikke spørsmål innenfor en bransje, kan man høre med en bank som er gode på den bransjen. Bank 2 nevner at det har vært diskusjoner og samarbeid innad i bankalliansen.

Informanten fra Bank 4 sier inntrykket er at mange sliter, og at banker som står alene har gått sammen med andre banker i sin landsdel. Når de samles har finansierte utslipp vært et tema, og det har vært drøftet utfordringer knyttet til arbeidet med rapporteringen, og hvordan det skal gjøres fremover. Det påpekes også av informanten, at det er lagt merke til at banker innenfor samme allianse ofte drar nytte av sine egne forum eller nettverk og har et større fagmiljø på bærekraft.

Bank 5 forteller at det er noe samarbeid med andre banker for å ha samkjørte metoder, og legger til at på dette området er det ikke en konkurransesituasjon på samme måte som med andre ting. På den andre siden, forteller bank 6 at de er helt selvstendige og ikke samarbeider med andre banker, men har brukt fagekspertise i Finans Norge. Det har også vært kompetansedeling gjennom Finans Norge med webinarer som er nyttig, legger informanten til.

#### **4.4 Funn dokumentanalyse**

Studien benyttet dokumentanalyse av bankenes rapportering av finansierte klimagassutslipp for 2023. En analyse av rapportene gir grunnlag for å innhente hensiktsmessige funn på områder vi ønsker å benytte i analysen. Hovedsakelig har dokumentanalysen innhentet informasjon relatert til informantenes uttalelser.

Dokumentanalysen viser at alle bankene rapporterer på finansierte klimagassutslipp på personmarked og bedriftsmarked for 2023. Samtlige er medlem av PCAF, og alle bankene benytter PCAF og Finans Norges veileder. En gjennomgang av bankenes rapporter indikerer en likhet i metodikk for spesielt boliglån på personmarkedet. I tillegg rapporterer samtlige at de benytter eiendomsverdi for innhenting av data. Flere av bankene kommenterer samtidig at beregningsmetoden på boliglån er basert på Finans Norges veileder. Videre viser rapportene at Finans Norges veileder har blitt brukt for å rapportere på landbruk, slik som informantene la det frem i intervjuene. Ved analysen av rapportene observerte vi en stor variasjon i hvor detaljert informasjonen var, som ble presentert. Dette satte noe større begrensninger til hvor det var mulig å benytte dokumentanalyse.

I dokumentanalysen ser vi videre at samtlige banker informerer om begrensninger til metodikk, beregninger og estimer i tilknytning til finansierte klimagassutslipp i rapporteringen. Her trekker majoriteten spesielt frem hvordan de har hatt utfordringer med datakvalitet. Når det

gjelder beregninger informerer bankene om at det foreligger relativt stor variasjon om hvor detaljert de beskriver utfordringene. Flere av bankene trekker frem at variasjon i metodikk og estimater kan føre til at klimagassutslippene varierer fremover.

#### **4.5 Oppsummering av funn**

Dette kapitlet har presentert funnene som ble innhentet gjennom intervjuprosessen og dokumentanalyse. Funnene viser hva bankene har svart på de forskjellige spørsmålene og man ser også hvordan bankene har svart i forhold til hverandre. Presentasjonen av funnene belyser hvordan bankene på noen området er forskjellig og på andre områder mer samspilte. Svarene på de ulike spørsmålene stammer fra godt besvarte spørsmål som ga grunnlaget for å trekke ut de relevante funnene fra intervjuene. Videre identifiserer dokumentanalysen informasjon som kan underbygge funnene fra intervjuene i analysen, samt utfylle med informasjon hvor informanter var korte i svarene. Dette gir et godt grunnlag for analyse kapitlet som benytter seg av den kvalitative dataen som dette kapitlet har presentert.

## **5.0 Analyse av funn**

I dette kapittelet blir funnene fra de kvalitative undersøkelsene analysert og undersøkt i lys av tidligere forskning og relevant teori på området. I analysen skal vi belyse sammenhenger, mønster og relevante temaer fra funnene som er presentert i kapittel 4. Oppdagelsene fra analysen er evaluert mot tidligere forskning og teori for å understøtte funnene i analysen. Målet med analysen er å opparbeide innsikt og forståelse, slik at vi kan besvare forskningsspørsmålene og problemstillingen i kapittel 6.

Analysen er delt inn etter forskningsspørsmålene hvor de respektive delene fra funnene vil bli presentert. I den første delen vil vi analysere hvilke endringer som har skjedd fra rapporteringsåret 2022 til 2023 som er tilknyttet det første forskningsspørsmålet. Deretter tar vi for oss hvilke utfordringer norske banker står ovenfor ved beregningen av finansierte klimagass utslipp. Denne delen analyseres for å kunne svare på andre del av problemstillingen i konklusjonen av oppgaven. Den siste delen vil bestå av en analyse av hvordan Finans Norges veileder har påvirket bankenes rapportering på finansierte klimagassutslipp.

For å kunne besvare forskningsspørsmålene baserer vi oss primært på funn fra våre intervjuer med bankene. I tillegg trekker vi inn relevant teori, tidligere forskning og reflekterer over funnene som ble presentert i forrige kapittel. Delkapitlene vil bli strukturert slik at funnene vil bli sett opp mot tidligere forskning, deretter en analyse av våre egne funn og til slutt en oppsummering med tilknytning til forskningsspørsmålet.

### **5.1 Hvordan har beregningen av finansierte klimagassutslipp endret seg fra regnskapsåret 2022 til 2023?**

Forskningsspørsmålet undersøker et område hvor det er svært begrenset med tidligere forskning, herunder vil det hovedsakelig besvares med analyse av funn. Funnene fra analysen blir underbygd med tidligere forskning fra kapittel 2 der det foreligger.

#### **5.1.1 Metodikk**

Klimarapporteringen i banksektoren har ifølge Friedrich og Velte hatt en endring mot økt rapportering og standardisering de siste årene, dette baserer seg på en undersøkelse mellom 2017 og 2020 (Friedrich et al., 2023). Studien viser at det foreligger en økning mot økt rapportering og standardisering, like trender er identifisert i funnene til denne studien. Av bankene som ble intervjuet rapporterte fem av seks finansierte klimagassutslipp for regnskapsåret 2022, hvor fire av bankene benyttet PCAF-metodikken. En bank ga en

indikasjon på at sammenlignbarheten var bedre i 2022 enn i 2021, noe som pekte mot en fremgang på dette området.

Funnene indikerer en klar endring mot at bankene bruker i større grad samme metodikk fra regnskapsåret 2022 til regnskapsåret 2023. Denne endringen kan underbygges av tidligere forskning som trekker frem hvordan det har vært mangler knyttet til standardisering og rapporteringsmetodikk tidligere, men at det har skjedd et skifte mot bruk av PCAF-metodikk. Det trekkes frem i tidligere forskning at PCAF har blitt en bransjestandard for finansinstitusjoner som rapporterer på finansierte klimagassutslipp (Atlason et al., 2023).

Ifølge funnene har samtlige banker benyttet PCAF-metodikken kombinert med veilederen for beregning av finansierte klimagassutslipp fra Finans Norge. I tillegg oppga både banken som ikke rapporterte og bankene som benyttet en annen metodikk, at PCAF-metodikken ble tatt i bruk for 2023. Dermed tyder det på at alle bankene har hatt samme metodiske utgangspunkt for beregning og at veilederen er benyttet. Derimot vil ikke det faktum at bankene benytter PCAF-metodikken og veilederen fra Finans Norge, bety at rapporteringen utføres med samme estimater og datakvalitet. Rapporterte utslippstall kan være beregnet på forskjellig grunnlag. Dette belyser at metodikken ikke har vært standardisert, som igjen skaper utfordringer knyttet til sammenlignbarhet.

### **5.1.2 Estimater og datakvalitet**

Bankene anses enige om at målet er å oppnå godt datakvalitet for å kunne rapportere det faktiske finansierte utslippet, og at bruken av utslippsfaktorer på bransjenivå ikke gir nok nøyaktighet til å rapportere de faktiske utslippene. Funnene i studien peker mot en endring når det kommer til hvordan estimater er brukt og datakvaliteten mellom rapporteringen i 2022 og rapporteringen i 2023.

#### **5.1.2.1 Estimater og datakvalitet 2022**

Basert på funnene i oppgaven knyttet til rapporteringen i 2022 trekker det i retning av at noen av de større utfordringer bankene står overfor er datakvalitet, datatilgang og at deler av metodikken ikke er tilpasset norske forhold. Når det gjelder datakvalitet opplyste majoriteten av bankene at de ønsket å innhente faktiske data med høy datakvalitet fra virksomhetene som det ble rapportert på. For mange bransjer var ikke dette mulig i 2022, og bankene opplyste at det ofte ble benyttet utslippsfaktorer på bransjenivå. Denne typen data befinner seg på bunnen av PCAF sitt datakvalitetshierarki.

I 2022 benyttet bankene som rapporterte informasjon om virksomheten og hvor stor andel banken finansierte for å kunne estimere utslippsdataen. Klimaregnskap ble benyttet på de få kundene som hadde dette. Det ble i enkelte tilfeller også innhentet bransjespesifikk data fra SSB. Intervjusede uttrykte at bankene som var medlem i PCAF i 2022 rapporterte på bakgrunn av dens metodikk. Banken som ikke var medlem i PCAF opplevde størst grad av endring i metodikk fra 2022 til 2023. Det ble opplyst om at rapporten fra 2022 ble delt opp i ulike sektorer innenfor bedriftsmarkedet, slik at utslippet kunne skilles mellom sektorene. Funnene tyder i midlertidig på at rapporten fra 2022 var basert på estimer, og sa ikke så mye om det reelle utslippet. Likevel viser den hvilke sektorer som har høyest utslipp i deres utlånsportefølje.

Funnene knyttet til estimer og datakvalitet kan ses i sammenheng med funnene fra hva informantene mente om kvaliteten til rapporteringen av finansierte klimagassutslipp fra regnskapsåret 2022. Hvor Bank 1 og 3 trakk frem at det var en større variasjon mellom kvaliteten fra bransje til bransje, og at noen bransjer har bedre underliggende datakvalitet enn i andre bransjer. Funnene gir uttrykk for at rapporteringen var veldig overordnet og lite spesifisert på selskapsnivå. Bank 5 fortalte om noe av de samme erfaringene, og påpekte «det er klart at vi er nødt til å jobbe videre med å få kvaliteten bedre».

I rapporteringen for 2022 ga bankene ulike synspunkter angående datakvaliteten. En av informantene uttrykte at den generelle datakvaliteten ikke holdt et tilfredsstillende nivå. På den andre siden er det også fremhevet at utfordringer med tanke på datakvalitet alltid har vært en utfordring, og kommer til å være det også i årene fremover. Likevel ble det påpekt at det kontinuerlig jobbes med å forbedre kvaliteten på rapporteringen. Hvor det blant annet jobbes med å utvikle beregningen fra generelle bransjetall mot mer spesifikke utslippstall per kunde. Dette tyder på at bankene er klar over at datakvaliteten ikke er god nok, og at det kreves mye arbeid for å få kvaliteten på et høyere nivå. En annen påstand som er lagt frem i funnene er at rapporteringen er dårlig pedagogisk fremstilt, som kan bety at det kan være utfordrende for enkelte interessenter å forstå rapporten. Når funnene fra rapporteringsåret 2022 sees i sammenheng, peker det mot at datakvaliteten har vært sprikende og dermed også generelt utfordrende å estimere utslippstallene.



### **5.1.2.2 Estimer og datakvalitet 2023**

For regnskapsåret 2023 peker funnene knyttet til estimer og datakvalitet mot at bransjen jobber mot økt kvalitet på rapporteringen. Alle bankene i undersøkelsen har ved rapportering for regnskapsåret 2023 benyttet PCAF-metodikken og opplyser om at Finans Norge sin veileder er tatt i bruk. Dette medfører at alle har hatt tilgang til PCAF sin database for estimer og veiledning og anbefalinger fra Finans Norges veileder. Majoriteten av bankene opplyser at bransjespesifikke anbefalinger har vært med på å bidra til mer standardiserte faktorer for beregning av finansierte klimagassutslipp.

Bankene opplyste også om mer spesifikke temaer på bransjenivå og hvordan enkelte bransjer hadde bedre forutsetning for høyere datakvalitet. Spesielt banker som har kunder som finansierer landbruksbransjen i sin kredittportefølje, har hatt stor nytte av Finans Norges veileder. Det gjelder anbefalinger som har gjort det enklere å ta beslutninger på hvordan utslippet fra landbruk skal beregnes. Dette er et område som ikke var godt nok dekket i PCAF-standarden, som kan ha ført til usikkerhet knyttet til rapportering på denne bransjen. Her ble det argumentert for at veilederen har bidratt til oppklaring og gitt en mer standardisert metodikk. Majoriteten av bankene har brukt samme metodikk for beregning av boliglån, dette trekker i retning av at rapporteringen på denne delen av kredittporteføljene vil ha større grad av sammenlignbarhet.

Sett i sammenheng, baserte mange av de mest tekniske funnene seg til bransjer hvor bankene så høyest utslipp. Ettersom at bankene har forskjellige kredittporteføljer, varierer det også hva bankene fokuserer mest på. Dette ser vi for eksempel ved at banker som har høyt finansierte klimagassutslipp innenfor landbruk velger å fokusere på landbruk. Banker som finansierer mye shipping gikk spesifikt inn på shipping. Denne trenden i funnene gjør det mer utfordrerne å analysere og sammenligne de bransjespesifikke og tekniske funnene.

### **5.1.3 Sammenlignbarhet**

#### **5.1.3.1 Sammenlignbarhet 2022**

Funnene knyttet til sammenlignbarhet mellom bankene ved rapporterte finansierte klimagassutslipp i 2022 gir uttrykk for enighet blant informantene. Her trakk bankene frem hvordan et språk i metodikk, datakvalitet og estimatbruk skapte en svært begrenset sammenlignbarhet knyttet til rapporterte utslippstall. Funnene taler for et behov etter mer standardisering og transparens i rapporteringen. Lignende funn foreligger i den eksisterende

litteraturen på området, hvor det er beskrevet at det er et behov for standardisering av metoder og hvordan PCAF er et viktig utgangspunkt for utviklingen av klimagassrapportering fra banker (Teubler & Kühlert, 2020).

Informantene var relativt korte i svarene på dette området, men ytterligere forklaringer ble trukket frem av et par informanter. En bank mente at grunnen til en begrenset sammenlignbarhet er preget av tilfeldigheter, som hvor mye banker har snakket sammen. Det ble også trukket frem at det i 2022 var større forskjeller i metodikk og endelig resultat, som gjorde det vanskelig å sammenligne. En siste bank mente likevel at det var sammenlignbart til en viss grad, men det kom an på metodikk og data som benyttet. Det ble gitt uttrykk for at de rapporterende enhetene benyttet «analytikers skjønn» når valg knyttet til rapporteringen skulle tas. Ulikheter kan derfor oppstå selv om bankene baserte seg på samme prinsipper for rapportering.

### **5.1.3.2 Sammenlignbarhet 2023**

Som tidligere nevnt trekker studien til Friedrich og Velte frem en økt standardisering av klimarapportering de siste årene (Friedrich et al., 2023). Dette fenomenet ser vi igjen i vår studie tilknyttet rapporteringen av finansierte klimagassutslipp i 2023. Bankene i studien trakk frem at det er en større grad av sammenlignbarhet i rapporteringen for 2023, enn i rapporteringen fra 2022. Årsaken til dette kan være at økt standardisering oppnås gjennom akkumulert erfaring og standardiseringen av praksis innen rapporteringen av finansierte klimagassutslipp. Når det gjelder standardisering av rapporteringspraksis henvises det til bruken av PCAF-metodikk og påvirkning fra implementering av Finans Norges veileder. Dette i sin helhet gir en bedre forutsetning for å beregne klimagassutslippene på en sammenstilt måte ved bruk av like beregningsmetoder og datagrunnlag.

Det skal likevel ikke underslås at bankene fremdeles trakk frem at rapporteringen er kompleks og at det foreligger usikkerhetsmomenter. Et eksempel som ble trukket frem av flere informanter var valget av faktorsett benyttet i beregningen. Om faktorsettene er forskjellige vil beregningene gjøres basert på ulike faktorer. Dette medfører at resultatene fra beregningene av finansierte utslipp blir lite sammenlignbare, fordi dataene blir kvantifisert basert på ulike faktorsett.

Bankene i studien opplyste om at det foreligger kommunikasjon mellom bankene. Hvor det ble trukket frem at banker i allianser kommuniserte internt i alliansen om rapporteringen. Det ble også belyst at banker kommuniserte utenfor allianser for å innhente informasjon om hvordan

andre rapporterte. Grunnen til at dette ble gjort ble begrunnet med at utleveringen av denne typen informasjon ikke påvirket konkurransesituasjonen.

Samlet sett peker analysen på en positiv trend mot mer sammenlignbarhet i rapporteringen av finansierte klimagassutslipp for 2023. Funnene tyder på at dette skyldes en kombinasjon av standardisering av metodikk, introduksjon av Finans Norges veileder og til en viss grad samarbeid mellom banker. Til tross for visse utfordringer knyttet til metodiske valg, tyder svarene fra informantene på en forbedring i praksis og kvalitet i rapporteringen for regnskapsåret 2023.

#### **5.1.4 Oppsummering analyse av endring i rapportering 2022 til 2023**

Analysen har tatt for seg en rekke området knyttet til rapporteringen og hvordan funnene i studien beskriver situasjonen på disse områdene i rapporteringsåret 2022 og 2023, samt funn knyttet til hvordan bankene mener sammenlignbarheten har økt. Resultatene fra analysen peker på flere endringer og utviklingstrekk i rapportering. Hovedområdene analysen har tatt for seg er metodikk, estimater og datakvalitet og sammenlignbarhet. Disse delene vil bli belyst her i følgende rekkefølge.

Undersøkelsen av funnene viser en endring i metodikk mellom rapporteringen i 2022 til 2023. Andel som benytter PCAF metodikken har økt, denne trenden ser vi gjennom at samtlige av bankene i utvalget har meldt seg inn i PCAF og sluttet seg til metodikken i 2023. Videre viser den også at alle bankene i utvalget velger å ta i bruk veilederen fra Finans Norge. Det at bankene har samme metodisk utgangspunkt betyr ikke at rapporteringen nødvendigvis skjer med like estimater og datakvalitet, herunder kan rapporterte tall være beregnet på forskjellig grunnlag selv om metodikken er den samme.

Rapporteringen for 2022 ga uttrykk for tydelige utfordringer tilknyttet estimater og datakvalitet, dette kommer frem i analysen av bankenes uttalelser på området. Bankene benyttet forskjellige estimater og datakilder, og dette førte til mindre sammenlignbarhet i de rapporterte tallene. Til tross for visse forbedringer fra tidligere år, foreligger det fremdeles usikkerhetsmomenter rundt estimater og datakvalitet. Analysen viser også en positiv trend for sammenlignbarheten i rapporteringen for regnskapsåret 2023. Bankene rapporterer en økt grad av sammenlignbarhet, noe som blant annet forklares med økt bruk av PCAF-metodikken og introduksjonen av veilederen fra Finans Norge. Veiledning og standardiserte metoder fra disse er med på å gi bedre forutsetninger for å beregne finansierte klimagassutslipp på en sammenlignbar måte på tvers av bankene.

En gjennomgang av funnene viser en klar tendens mot en høyere grad av sammenlignbarhet for rapporteringen for 2023, enn for rapporteringen for 2022. Likevel understrekes det at bankene fortsatt har en vei å gå når det gjelder disse områdene. Samlet sett peker analysen på endringer mot økt sammenlignbarhet, mer likhet i metodikk og økt datakvalitet med bedre estimater.

## **5.2 Hvilke utfordringer står norske banker ovenfor ved rapporteringen av finansierte klimagassutslipp?**

Som nevnt i kapittel 2 har tidligere forskning kommet frem til at hovedproblemet knyttet til rapportering av klimagassutslipp er behovet for standardisering av metoder for å kunne øke sammenlignbarheten og transparens (Teubler & Köhler, 2020). Dette støttes av inntrykket informantene hadde av rapporteringen av finansierte klimagassutslipp. Flere av bankene har gitt uttrykk for at rapporteringen har vært preget av store ulikheter, hvor en av bankene nevnte blant annet at det er forskjeller relatert til hva som er tatt utgangspunkt i og hva som er lagt vekt på. Det gir et signal om at sammenlignbarheten mellom bankene har vært et problem ved tidligere rapportering. Bank 2 la for eksempel frem at noe av årsaken til at rapporteringen ikke var sammenlignbar, er at det som tidligere er rapportert er blitt gjort etter analytikerens skjønn. Utsagnet gir en indikasjon om at det er et større behov for standardisering på området, for å kunne få det sammenlignbart. Det støttes av tidligere forskning som også påpeker at sammenlignbarhet mellom rapporterende aktører har vært et problem, og kan skape utfordringer relatert til tillit og utnyttelse av rapportene (Tang & Christiaen, 2023, s. 11).

Intervjuene har gitt klare indikasjoner på at det er forskjeller med tanke på tilgjengelige ressurser og fokus på rapportering av finansierte klimagassutslipp blant bankene. Bare en av bankene ga uttrykk for at kompetanse og tilgjengelige ressurser er en utfordring. Dette kan ha vært med på å føre til et skille, hvor enkelte har kommet lengre i prosessen med å utarbeide en metodikk. Funnene tyder på at dette også kan ha vært tilfelle før PCAF og veilederen ble introdusert.

### **5.2.1 Tilgang på data og datakvalitet**

Det fremgår av funnene at det foreligger en rekke utfordringer knyttet til tilgang på data. Spesielt ble det trukket frem at bankene ikke har tilgang til spesifikke kundedata hos majoriteten av kundene, som medfører bruk av estimater for beregning av finansierte klimagassutslipp. Den begrensede tilgangen på data fører til at bankene må maksimere

utnyttelsen av tilgjengelig data og forsøke å sikre best mulig datakvalitet. Majoritet av informantene forklarte datakvalitet i lys av PCAF sitt datakvalitetshierarki, som er redegjort for i kapittel 2. Her indikerte de fleste bankene at store deler av dataen havnet på nedre del i datakvalitetshierarkiet.

Utfordringer knyttet til datatilgang henger tett sammen med datakvaliteten. Analyse av funnene viser til at datakvaliteten etter PCAF sitt datakvalitetshierarki øker når bankene har tilgang til utslippsdata som er direkte tilknyttet virksomheten som finansieres. På grunn av begrenset tilgang på utslippsdata fra sine kunder er bankene nødt til å bruke estimater for å kunne rapportere det finansierte klimagassutslippet. Dette gjelder dersom kunden ikke selv har klimaregnskap. Utslippsfaktorer blir benyttet til å estimere klimagassutslippet der bankene ikke har tilgang på data på det faktiske utslippet, samtidig er det knyttet usikkerhet til utslippsfaktorenes kvalitet. En utfordring som er tatt opp knyttet til dette er oppdateringer av utslippsfaktorene, noe som har skapt store endringer i det rapporterte utslippet. Denne utfordringen underbygges av studien til Fraser & Fiedler som påpeker at finansierte klimagassutslipp kan synke i samme periode som faktiske klimagassutslipp øker. Studien trekker frem at det er problematisk hvordan valg av estimater i beregningen gir store utslag. (Fraser & Fiedler, 2023).

Det er påpekt av en av bankene at en mer stabil løsning som fører til mindre endringer i måten bankene rapporterer fra år til år er sterkt ønsket. Sett i sammenheng peker analysen mot at bankene ikke alltid har tilgang til den dataen de ønsker, og at dette medfører bruk av estimater som ofte har lavere kvalitet enn data direkte fra kunden. Dette understøttes av analysen tilknyttet estimater og datakvalitet som belyser usikkerhetsmomenter knyttet til datakvalitet.

Funnene indikerer at det er forskjellig datakvalitet mellom de ulike bransjene og kundene som bankene finansierer, ettersom at det er kundene er av forskjellig størrelse og dermed er datakvaliteten ulik. Kompleksitet innenfor enkelte bransjer er trukket frem av flere banker som en utfordring. Dette gjelder enkelte bransjer der det er store variasjoner innad og bransjene holder på med mye forskjellig. Utfordringen ligger i det at næringskoden for virksomheter innenfor disse bransjene ikke alltid stemmer med aktiviteten i virksomheten. Næringskoden som da legges til grunn for bankenes beregning av finansierte klimagassutslipp blir for generell og upresis, dermed blir også kvaliteten på estimatene redusert fordi de ikke er presise nok.

Ytterligere belyser funnene flere utfordringer knyttet til bruken av utslippsfaktorer fra næringskoder, fordi det benyttes regnskapstall fra den finansierte virksomheten i beregningen

av klimagassutslippet. Funnene fra dokumentanalysen tyder på at bankene er åpne om beregninger og usikkerheter. Det kommer frem utfordringer tilknyttet komplekse selskapsstrukturer, hvor banken må velge hvilket av kundens regnskap som skal legges til grunn. Et eksempel som blir trukket frem er valget mellom konsernregnskap og selskapsregnskap. Her trakk en bank frem at det må vurderes hvilke regnskap som gir best bilde av hva banken finansierer hos kunden.

Utover utfordringer knyttet til selve beregningen av klimagassutslippet til kunden, må bankene beregne presist hvor stor del av kunden banken finansierer. Bankene belyser at det foreligger utfordringer knyttet til å skaffe korrekt belåningsgrad innenfor bedriftsmarkedet. Disse utfordringene ser vi igjen i selve rapporteringen hvor bankene belyser begrensninger til rapporteringen.

### **5.3 Hvordan har Finans Norges veileder påvirket norske banker sin rapportering av finansierte klimagassutslipp?**

Det kommer frem av BDOs bærekraftsundersøkelse at veilederen har hatt en stor betydning for norske banker, ettersom 65 prosent av respondentene i undersøkelsen oppgir at veilederen vil bli tatt i bruk (BDO, 2024). Betydningen av veilederen som et verktøy for å gjøre rapporteringsprosessen enklere kan analyseres i lys av teorien om standardisering og regulering. Teorien knyttet til standardisering understreker betydningen av klare rammer og betydningen standardisering har for å kunne oppnå sammenlignbarhet og økt forståelse. Finans Norges veileder i sammenstilling med PCAF har potensial til å kunne være et slikt virkemiddel for norske banker, som også vil kunne bidra til å oppnå økt legitimitet og markedsadgang (Slager et al., 2012).

En gjennomgang av funnene bekrefter på mange måter at det bærekraftsundersøkelsen antydet om hvor mange norske banker som ville ta i bruk Finans Norges veileder stemmer. Samtlige av bankene som har blitt intervjuet har tatt i bruk Finans Norges veileder i deres beregning og rapportering av finansierte klimagassutslipp. På bakgrunn av det kan man antyde at veilederen har vært med å påvirke bankenes rapportering etter at den ble introdusert. Det ser ut til at veilederen har muliggjort bedre tilgang på gode datakilder og bankene har derfor blitt mer presise i sin rapportering. Funnene antyder at dette gjelder spesielt bankene som har mindre ressurser til disposisjon på dette området.

Ifølge funnene mente enkelte av bankene at veilederen har bidratt til å gjøre rapporteringsprosessen enklere og mer tilpasset norske forhold. Det kan anses som et viktig funn, ettersom dette ble trukket frem som en av utfordringene med PCAF-metodikken i teorikapittelet (Øgrim, 2023). Bankene har gitt uttrykk for at bakgrunnen for den problemstillingen var at store deler av Europa bruker gass til oppvarming, mens det i Norge stort sett brukes strøm. Videre har samtlige av bankene uttrykt at det har fulgt veilederens metodikk, og at det har påvirket kvaliteten på rapporteringen generelt i en positiv retning. Et fåtall av bankene mente at det ikke er blitt gjort noen store endringer etter at veilederen ble tilgjengelig. Imidlertid har den påvirket kun enkelte deler av deres rapportering. Generelt tyder funnene på en sammenheng mellom økende kvalitet og nøyaktighet i rapporteringen og introduksjonen av Finans Norges veileder.

### **5.3.1 Påvirkning på privatmarkedet**

Det fremgår av funnene at påvirkningen veilederen har på privatmarkedet er relatert til beregningen av klimagassutslipp fra boliglån. Innenfor dette området har veilederens bransjespesifikke anbefaling om strømfaktor blitt trukket frem som et element som har påvirket beregningene til bankene. Det tyder på at bankene har sett på veilederen som en ressurs for å skape større nøyaktighet og kvalitet i rapporteringen. Bank 6 trakk spesifikt frem at implementeringen av veilederens metodikk og bransjespesifikke anbefaling om strømfaktor har gitt bedre kvalitet på dataene. I tillegg til at bruk av veilederen i konkrete beregninger generelt hadde gitt vesentlig bedre kvalitet, enn å bruke generiske faktorer som ganges med utlån mot bransjen. Metoden det er referert til er veilederens anbefaling om å rapportere scope 2 utslipp fra boliglån ved hjelp av både lokasjonsbasert- og markedsbasert metode (Finans Norge, 2023, s. 33).

Analysen av funnene avdekker et mønster som indikerer at kvaliteten på rapportering av klimagassutslipp fra privatmarkedet generelt har økt. I funnene ble det påpekt at veilederen har bidratt til at estimater kan bli gjort basert på faktiske objekter, hvor det er blitt brukt generelle bransjetall tidligere. Videre analyse av funnene synliggjør at veilederens standardstørrelser for boliger har bidratt til mer nøyaktig rapportering, og spesielt i tilfellene hvor informasjon om kvadratmeter på boligene er mangelfullt. Dette gir en klar indikasjon på at Finans Norges veileder har påvirket kvaliteten på bankenes rapportering av klimagassutslipp knyttet til boliglånporteføljen. På en annen side kan dette fortsatt antydes å være en relativt generell

metode, men likevel et skritt i riktig retning av mer nøyaktighet og det er lettere for bankene å forholde seg til en slik standardmetode innenfor denne kundetyper.

### **5.3.2 Påvirkning på bedriftsmarkedet**

Innenfor bedriftsmarkedet finansierer bankene flere forskjellige typer kunder, men rapporteringen på enkelte bransjer har blitt mer påvirket av veilederen enn andre. Videre antyder funnene at bankene har tilpasset sin metodikk i tråd med veilederens anbefalinger etter beste evne. Spesielt innenfor bransjer som landbruk og næringseiendom er det en indikasjon på at veilederen har påvirket i stor grad.

En gjennomgang av funnene antyder at rapportering av finansierte klimagassutslipp fra landbruksbransjen er det området hvor veilederen har hatt størst påvirkning. Flere banker har opplyst om endringer i metodikken og beslutninger for beregning og rapportering av klimagassutslipp tilknyttet landbruk. Utslippsfaktorer til estimering fra veilederen som er knyttet til landbruksbransjen er trukket frem som noe som har påvirket rapporteringen i stor grad. Analyse av funnene gir et signal om at veilederens metodikk har ført til større grad av nøyaktighet i rapportert klimautslipp knyttet til landbruksbransjen. Et eksempel på dette er bank 3 som oppdaget at ved tidligere rapportering har de gått glipp av utslipp knyttet til landbruksbransjen. Da banken tok i bruk veilederens metodikk økte de rapporterte utslippene. Dette var på grunn av at veilederens metodikk på landsbruksbransjen, og ikke en reell økning i utslipp. På bakgrunn av analyserte funn indikerer dette at veilederen har bidratt til enklere og mer presis rapportering av finansierte klimagassutslipp fra landbruksbransjen.

Næringseiendom er en bransje hvor veilederen har kommet med anbefaling på metode for beregning av klimagassutslipp. Funnene tilsier at enkelte banker har tatt i bruk denne metoden, noe som er positivt med tanke på standardisering og sammenlignbarhet. På en annen side kom det frem i funnene at metoden forutsatte at banken har tilgang på tilstrekkelig nok data. Det er som tidligere nevnt i oppgaven problemer knyttet til tilgang på data, og dette påvirker også måten bankene rapporterer på. Likevel er det banker som forklarte at rapporteringen på næringseiendom hadde blitt tatt et steg videre, fra å bruke faktorbasert metode til å se på faktiske finansierte eiendommer. Bankene som har rapportert på næringseiendom ga uttrykk for at veilederen er brukt i kombinasjon med PCAF-standarden, noe som er i tråd med Finans Norges intensjon. Videre har veilederens anbefaling for strømfaktor i likhet med private boliger også blitt tatt i bruk for næringseiendom, noe som påvirket rapporteringen i retning av økt presisjon og nøyaktighet.



### **5.3.3 Påvirkning oppsummering**

Analysen av Finans Norges veileders påvirkning på rapporteringen av finansierte utslipp gir en indikasjon på at veilederen først og fremst har spilt en rolle ved å forenkle og forbedre rapporteringsprosessen for bankene. Dette kommer frem gjennom en tilsynelatende økt nøyaktighet og kvalitet i rapporteringen av finansierte klimagassutslipp, både innen privat- og bedriftsmarkedet. Analysen gir uttrykk for at veilederens bransjespesifikke anbefalinger på for eksempel strømfaktor og standardstørrelser på boliger, har vært en bidragsyter for å skape mer presisjon i bankenes beregninger. I tillegg vil det kunne bidra til mer standardisering og sammenlignbarhet på rapportering innenfor boliglån. Videre har spesifikke eksempler særlig på bransjene landbruk og næringseiendom gitt en indikasjon på at veilederen har ført til mer presis og standardisert rapportering av klimagassutslipp. Dermed tyder det på at Finans Norges veileder har spilt en betydningsfull rolle i å forbedre og utforme norske bankers tilnærming til rapportering av finansierte klimagassutslipp.

## 6.0 Avslutning

I dette avslutningskapittelet besvares masteroppgavens problemstilling: *Har introduksjonen av Finans Norges veileder ført til økt kvalitet og sammenlignbarhet i rapporteringen av finansierte klimagassutslipp, og hvilke utfordringer står bankene ovenfor?* Kapittelet tar først for seg forskningsspørsmålene som skal hjelpe oss med å svare på problemstillingen, før det konkluderes det på problemstilling. Avsluttende belyses studiens begrensinger, før det legges frem forslag til videre forskning.

### 6.1 Konklusjon

I dette delkapittelet vil masteroppgavens forskningsspørsmål og problemstilling besvares på bakgrunn av analysekapittelet.

#### 6.1.1 Forskningsspørsmål

*1. Hvordan har beregningen av finansierte klimagassutslipp endret seg fra 2022 til 2023?*

Analysen av endringene i beregninger av finansierte klimagassutslipp fra 2022 til 2023 benytter funnene fra studien og understøttende teori. Disse danner grunnlaget for å kunne besvare forskningsspørsmålet. I løpet av tidsrommet kan det hevdes at det har vært en endring mot at bankene har benyttet PCAF-metodikken kombinert med Finans Norges veileder. Det har bidratt til en mer standardisert metodikk, forbedret kvalitet og mer presise estimater. Analysen belyser hvordan det har skjedd en endring mot felles metodiske utgangspunkt, noe som også er med på å skape økt sammenlignbarhet. Likevel foreligger det visse utfordringer tilknyttet metodiske valg og usikkerhetsmomenter i estimater. Indikasjonene fra analysen tyder imidlertid på en generell forbedring i praksis og kvalitet i rapporteringen av finansierte klimagassutslipp for regnskapsåret 2023 sammenlignet med 2022.

*2. Hvilke utfordringer står norske banker ovenfor ved rapporteringen av finansierte klimagassutslipp?*

Basert på analysen av funnene er det avdekket flere betydelige utfordringer i forbindelse med rapporteringen av finansierte klimagassutslipp som norske banker står ovenfor. For det første er behov for standardiserte metoder fortsatt en utfordring, selv om funnene peker mot at Finans Norges veileder har bidratt til mer standardisert metodikk. Likevel står bankene fortsatt relativt fritt til å gjøre egne beslutninger etter analytikerens skjønn. Videre avdekker intervjuene at det eksisterer noe ulike rapporteringspraksiser mellom bankene, som kan tyde på at

sammenlignbarhet fortsatt er en utfordring. Ulikhetene kan delvis tilskrives den begrensede tilgangen på spesifikke data fra kundene. Dette fører også til utfordringer knyttet til datakvaliteten, siden estimerer ofte har lavere kvalitet enn data hentet direkte fra kunden. En annen utfordring som er trukket frem er kompleksiteten innen ulike bransjer og selskapsstrukturer. Dette forverrer også situasjonen ved å skape presisjonsproblemer og usikkerhet. Samlet sett står norske banker ovenfor utfordringer relatert til standardisering av metoder, datakvalitet og tilgang på data ved rapporteringen av finansierte klimagassutslipp.

### *3. Hvordan har Finans Norges veileder påvirket norske banker sin rapportering av finansierte klimagassutslipp?*

Basert på analysen ser vi at Finans Norges veileder har påvirket norske bankers tilnærming til rapportering av finansierte klimagassutslipp i en positiv retning. For det første, har den bidratt til en forenkling og forbedring av bankenes rapporteringsprosess. Videre har bransjespesifikke anbefalinger som anbefaling om strømfaktor og standardstørrelser på eiendom, ført til økt nøyaktighet og kvalitet i bankenes beregninger. Spesifikke eksempler fra rapportering på bransjene landbruk og næringseiendom, har illustrert at veilederen har påvirket rapporteringen til å bli mer presis og standardisert. Videre har foreslåtte datakilder og tilgang på disse gjort rapporteringen mer presis. Finans Norges veileders metodikk tar mer hensyn til norske forhold, noe som har vært etterlengtet hos bankene. Dermed kan det hevdes at Finans Norges veileder har påvirket norske bankers rapportering av finansierte klimagassutslipp i en positiv retning, mot mer standardisert metodikk og økende kvalitet.

#### **6.1.2 Problemstilling**

*Har introduksjonen av Finans Norges veileder ført til økt kvalitet og sammenlignbarhet i rapporteringen av finansierte klimagassutslipp, og hvilke utfordringer står bankene ovenfor?*

Gjennom intervjuene med bankene og en analyse av funnene, kan det ses en klar trend mot økende kvalitet og sammenlignbarhet i rapporteringen av finansierte klimagassutslipp blant norske banker. Trenden mot økt kvalitet underbygges ytterligere av tidligere forskning på klimarelatert rapportering, som har identifisert det samme i sin forskning. Denne positive trenden kan delvis forklares gjennom introduksjonen av Finans Norges veileder. Ifølge funnene har den fungert som et nyttig verktøy for å veilede norske banker i rapporteringsprosessen. Til tross for den positive utviklingen står bankene fortsatt ovenfor betydelige utfordringer knyttet til datakvalitet, metodiske valg og tilgangen på konkrete utslippsmålinger. Det understrekes at kontinuerlig innsats og forbedringer er nødvendig for å kunne sikre at rapporteringen av

finansierte klimagassutslipp skal oppfylle en høy standard for nøyaktighet, sammenlignbarhet og transparens.

## **6.2 Oppgavens begrensninger**

I denne studien er det innhentet data gjennom semistrukturerte intervjuer med 6 informanter fra ulike banker, fra en populasjon på 24 banker. Utvalgets størrelse utgjør en begrensning for funnenes generaliserbarhet i populasjonen, selv om den omfatter 25% av denne. Studien tar for seg en populasjon av norske banker som ligger an til å rapportere på finansierte klimagassutslipp innen 2025, herunder ville neppe funnene forklare situasjonen i mindre banker som ikke ligger an til å bli rapporteringspliktige før senere år. Informasjon innhentet gjennom intervju baserer seg på informantene sine utsagn, herunder foreligger det en risiko for at informanten har bevisst eller ubevisst tilbakeholdt informasjon. Det ble benyttet dokumentanalyse for å sammenligne funn fra intervjuer med årsrapporter der det var hensiktsmessig for å senke risikoen for at informantene feilinformerte. Selv om studien ikke direkte kan anses å forklare populasjonen, gir funnene klare indikasjoner på hvordan bankene benytter Finans Norges veileder, utfordringer i rapporteringen og hvordan rapporteringen har endret seg fra rapporteringsåret 2022 til 2023.

## **6.3 Forslag til videre forskning**

I denne studien har vi undersøkt rapportering av finansierte klimagassutslipp og hvordan Finans Norges veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp har påvirket norske bankers rapporteringspraksis. Det har blitt benyttet en kvalitativ tilnærming, hvor formålet var å besvare problemstillingen knyttet til utfordringer og påvirkning av Finans Norges veileder, samt om den har ført til økt kvalitet og sammenlignbarhet. Gjennom undersøkelsene i studien har vi opparbeidet kunnskap om hvordan finansierte klimagassutslipp ble estimert, beregnet og rapportert. Denne kunnskapen gir oss grunnlaget til å komme med forslag til videre forskning på området.

For å dypere forstå hvilke faktiske faktorer bankene benytter for beregning av finansierte klimagassutslipp ville det vært interessant å undersøke mer på detaljnivå. Et forslag til videre forskning er å ta et utvalg banker hvor man ser på hvordan de konkret har beregnet utslippet fra et utvalg relevante sektorer. Videre kunne man sammenligne spesifikt metodikk, beregninger og estimer på tvers av banker. På denne måten ville oppgaven kunne undersøke grundig om det foreligger forskjeller i metodikk, beregninger og estimer.

Et annet forslag er å se nærmere på metodikken som benyttes for beregning av finansierte klimagassutslipp i banker eller finansintuisjoner, med fokus på svakheter ved metodikken. Den nåværende metodikken representerer bare hvordan investeringer og kreditporteføljen til banken ser ut ved årets slutt, dette medfører at metodikken kan danne et dårlig bilde av hva banken faktisk representerer (Atlason et al., 2023). En oppgave som undersøker metodikken, kan også ta for seg hvor mye rom nåværende reguleringer gir banker eller andre finansintuisjoner til bruk av «analytikers skjønn» og egne vurderinger i beregningen av det finansierte klimagassutslippet.

## Referanser

- Akselberg, C.-E., Riise, S. & Kirkeby, K. O. (2023a). Kravene innen bærekraftsrapportering i Norge. *Revisjon og Regnskap*.  
[https://www.revregn.no/journal/2023/4/m-1274/Kravene\\_innen\\_b%C3%A6rekraftsrapportering\\_i\\_Norge](https://www.revregn.no/journal/2023/4/m-1274/Kravene_innen_b%C3%A6rekraftsrapportering_i_Norge)
- Akselberg, C.-E., Riise, S. & Kirkeby, K. O. (2023b). Kravene innen bærekraftsrapportering i Norge. 4. [https://www.revregn.no/journal/2023/4/m-1274/Kravene\\_innen\\_b%C3%A6rekraftsrapportering\\_i\\_Norge](https://www.revregn.no/journal/2023/4/m-1274/Kravene_innen_b%C3%A6rekraftsrapportering_i_Norge)
- Atlason, R. S., Gunnarsson, G., Pálsson, K. & Sigurjonsson, T. O. (2023). Accounting for time when estimating financed greenhouse gas emissions from investment and lending portfolios. *Current Research in Environmental Sustainability*, 6, 100232.
- Bankenes sikringsfond. (2022). *Analyse og nøkkeltall norske banker*. Hentet 13.03.2024 fra <https://www.bankenessikringsfond.no/for-foretakene/analyse-og-nokkeltall/>
- BDO. (2024). *Bærekraftsundersøkelsen 2024 for små og mellomstore banker*.  
[https://media-eur.gwt.bdo.global/cmslibrary/Norway/media/bdo/BDO%20new/Bransjer/B%C3%A6rekraftsunders%C3%B8kelsen\\_2024\\_n%C3%B8kkelfunn.pdf](https://media-eur.gwt.bdo.global/cmslibrary/Norway/media/bdo/BDO%20new/Bransjer/B%C3%A6rekraftsunders%C3%B8kelsen_2024_n%C3%B8kkelfunn.pdf)
- BDO. (u.å). *Bærekraftskompasset*. Hentet 13.03.2024 fra <https://www.bdo.no/nb-no/tjenester/b%C3%A6rekraft/baerekraftskompasset>
- Berset, S. P. (2024). BDO: De fleste bankene ligger godt an med bærekraftsarbeidet – men noen kan bli hengende etter. *FinansWatch*.  
<https://finanswatch.no/nyheter/bank/article16868744.ece>
- Bougie, R. & Sekaran, U. (2019). *Research methods for business: A skill building approach*. John Wiley & Sons.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative research journal*, 9(2), 27-40.
- EFRAG. (2022, November 2023). DRAFT EUROPEAN SUSTAINABILITY REPORTING STANDARDS. I *ESRS E1 Climate Change* (s. 45).  
<https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing>

[%2FSiteAssets%2F08%2520Draft%2520ESRS%2520E1%2520Climate%2520Change%2520November%25202022.pdf](#)

EFRAG. (u.å.). *EFRAG TODAY*. Hentet 25.01.2024 fra

<https://www.efrag.org/About/Facts#subtitle2>

Eidem, M. (2023). Derfor ser det ut som SMN slipper ut 165 ganger mer klimagass enn DNB. *finanswatch*.

<https://finanswatch.no/nyheter/bank/article15290529.ece>

European Commission. (2023). The Commission adopts the European Sustainability Reporting Standards. [https://finance.ec.europa.eu/news/commission-adopts-european-sustainability-reporting-standards-2023-07-31\\_en](https://finance.ec.europa.eu/news/commission-adopts-european-sustainability-reporting-standards-2023-07-31_en)

European Commission. (u.å.-a). Corporate sustainability reporting.

[https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting\\_en](https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en)

European Commission. (u.å.-b). *The European Green Deal*. Hentet 07.02.2024 fra

[https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal\\_en](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en)

Finans Norge. (2023). Veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp. I.

<https://www.finansnorge.no/siteassets/dokumenter/maler-og-veiledere/veileder-for-beregning-av-finansierte-klimagassutslipp.pdf>

Finansdepartementet. (2024). Taksonomien for bærekraftig økonomisk aktivitet.

*Regjeringen.no*. [https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/finansmarkedene/taksonomien-for-barekraftig-okonomisk-aktivitet/id2924859/#tocNode\\_1](https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/finansmarkedene/taksonomien-for-barekraftig-okonomisk-aktivitet/id2924859/#tocNode_1)

Finanstilsynet. (2020a). *Finanstilsynets retningslinjer for gjenopprettingsplaner* (1/2022) [Rundskriv]. Finanstilsynet.

<https://www.finanstilsynet.no/contentassets/3ede89a436534f6fb93dec536cb93fce/finanstilsynets-retningslinjer-for-gjenopprettingsplaner.pdf>

Finanstilsynet. (2020b). *Vedlegg 1: Inndeling av foretak i grupper for SREP-formål*.

<https://www.finanstilsynet.no/contentassets/a312b38e0eed45e5b822ab62514f6f5f/gruppeinndeling-foretak-srep-pr.-31.12.2020.pdf>

- Fraser, A. & Fiedler, T. (2023). Net-zero targets for investment portfolios: An analysis of financed emissions metrics. *Energy Economics*, 126, 106917.
- Friedrich, T. J., Velte, P. & Wulf, I. (2023). Corporate climate reporting of European banks: Are these institutions compliant with climate issues? *Business Strategy and the Environment*, 32(6), 2817-2834.
- Greenhouse Gas Protocol. (u.å.-a). *About Us*. Hentet 25.01.2024 fra <https://ghgprotocol.org/about-us>
- Greenhouse Gas Protocol. (u.å.-b). A Corporate Accounting and Reporting Standard. I(s. 116). <https://ghgprotocol.org/sites/default/files/standards/ghg-protocol-revised.pdf>
- Greenhouse Gas Protocol. (2022). Category 15: Investments. I. GREENHOUSE GAS PROTOCOL <https://ghgprotocol.org/sites/default/files/2022-12/Chapter15.pdf>
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Fagbokforl.
- Jacobsen, D. I. (2022). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? : innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (4. utgave. utg.). Cappelen Damm akademisk.
- Johannessen, A., Christoffersen, L. & Tufte, P. A. (2020). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag* (4. utgave. utg.). Abstrakt forlag.
- Kirkedam, I. (2023). Fakta om norsk banknæring. *Finans Norge*. <https://www.finansnorge.no/tema/statistikk-og-analyse/bank/fakta-om-norsk-banknaring/>
- Kvalevåg, K. (2023). Rapportering av bærekraft er ingen papirøvelse. *Revisorforeningen*. <https://www.revisorforeningen.no/om-oss/dnr-mener1/rapportering-av-barekraft-er-ingen-papirovelse/>
- Maxwell, J. A. & Maxwell, J. A. (2013). *Qualitative research design : an interactive approach* (3rd. utg., Bd. 41). Sage.
- Moreno, A.-I. & Caminero, T. (2022). Application of text mining to the analysis of climate-related disclosures. *International Review of Financial Analysis*, 83, 102307.



- NOU 2023: 15. (2023). *Bærekraftsrapportering*. Finansdepartementet.  
<https://www.regjeringen.no/contentassets/bf46c3c7dc764834a0ce5bc3370918b7/no/pdfs/nou202320230015000dddpdfs.pdf>
- OpenAI. (2024). *UiO GPT (Versjon GPT-3.5 Turbo) [Stor språkmodell]*.  
Universitetet i Oslo.
- PCAF. (2022). *Financed Emissions*. I *The GLOBAL GHG ACCOUNTING & REPORTING Standard PART A*.  
<https://carbonaccountingfinancials.com/files/downloads/PCAF-Global-GHG-Standard.pdf>
- PCAF. (u.å.). *About PCAF*. Hentet 02.02.2024 fra  
<https://carbonaccountingfinancials.com/about>
- Prop. 57 L (2023-2024). *Endringer i regnskapsloven mv. (bærekraftsrapportering)*.  
Finansdepartementet.  
<https://www.regjeringen.no/contentassets/b4d83569a17548468f5b222deaf994e2/no/pdfs/prp202320240057000dddpdfs.pdf>
- Prop. 147 LS (2020-2021). *Endringer i finansforetaksloven mv. (kapitalkravs- og krisehåndteringsregler for finansforetak mv.) og samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av forordning (EU) 2019/876 og (EU) 2020/873 i EØS-avtalen*. Finansdepartementet.  
<https://www.regjeringen.no/contentassets/5920d5ef3b2b4a8eb456d031e5a8d49c/no/docx/prp202020210147000ddddocx.docx>
- PwC. (u.å.). *Standarder for bærekraftsrapportering*. Hentet 22.02.2024 fra  
<https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/baerekraftsrapportering/standarder-for-baerekraftsrapportering.html>
- Revisorforeningen. (2024). *Temaside: Nye lovregler om bærekraftsrapportering*.  
Hentet 17.04.2024 fra <https://www.revisorforeningen.no/fag/barekraft/nye-lovregler-om-barekraftsrapportering/>
- Slager, R., Gond, J.-P. & Moon, J. (2012). *Standardization as Institutional Work: The Regulatory Power of a Responsible Investment Standard*. *Organization Studies*, 33(5-6), 763-790. <https://doi.org/10.1177/0170840612443628>

- Tang, K. & Christiaen, C. (2023). SDQI Discussion Paper-Data Quality Considerations for Estimating Financed Emissions. 11.
- Teubler, J. & Köhler, M. (2020). Financial carbon footprint: calculating banks' scope 3 emissions of assets and loans.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitative metoder* (5. utg. utg.). Fagbokforl.
- Universitetet i Agder. (2023). *Bruk av kunstig intelligens i oppgaveskriving*.  
<https://www.uia.no/student/bruk-av-kunstig-intelligens-i-oppgaveskriving>
- Universitetet i Oslo. (2023). *GPT UiO – UiOs personverntrygge KI-chat*.  
<https://www.uio.no/tjenester/it/ki/gpt-uio/>
- Øgrim, T. (2023). Finansierte CO<sub>2</sub>-utslipp skal opp i lyset.  
<https://www.energiogklima.no/nyhet/finansierte-co2-utslipp-skal-opp-i-lyset>

### **AI-basert verktøy**

I denne oppgaven har vi brukt GPT UiO, som er et AI-basert verktøy. GPT UiO er bygget på språkmodellen GPT 3, og skal være personvernvennlig (Universitetet i Oslo, 2023). Det er brukt til korrekturlesing og inspirasjon til forbedring av setningsstruktur. Vi har kun brukt GPT UiO til å gi forslag som vi selv har bearbeidet og vurdert, og ikke til å skrive hele avsnitt eller kapitler (OpenAI, 2024). Dette avsnittet er skrevet i henhold til UiA sin anbefaling for bruk av kunstig intelligens i oppgaveskriving (Universitetet i Agder, 2023).

## Vedlegg 1 Samtykkeskjema

### Vil du delta i forskningsprosjektet

### ***“Vil introduksjonen av Finans Norges veileder føre til økt standardisering og sammenlignbarhet i rapporteringen av finansierte klimagassutslipp blant norske banker”?***

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke introduksjonen av Finans Norge sin veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp, og om denne vil føre til økt standardisering og sammenlignbarhet i rapportering. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

#### **Formål**

Formålet med prosjektet er å undersøke introduksjonen av Finans Norge sin veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp, samt hvordan rapporteringen var før veilederen ble introdusert. Vi ønsker å undersøke hvordan utviklingen av rapporteringen og beregningen av finansierte klimagassutslipp er hos norske banker. Videre ønsker vi å undersøke om Finans Norge sin veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp vil føre til økt standardisering og sammenlignbarhet hos norske banker.

Forskningen er en masteroppgave og et avsluttende ledd i vårt masterprogram i regnskap og revisjon ved Universitet i Agder.

Du blir kontaktet i forbindelse med vår masteroppgave, vi lurer på om du vil stille til intervju.

Opplysningene skal ikke brukes til andre formål.

#### **Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?**

Andreas Hartvigsen Verpe og Sondre Gundersen er ansvarlig for prosjektet. Våre veiledere er Geir Haaland fra UiA og Ann-Cathrin Hoffman fra BDO.

#### **Hvorfor får du spørsmål om å delta?**

Vi ønsker å innhente informasjon fra sentrale ledere som jobber med rapportering av finansierte klimagassutslipp, av den grunn spør vi deg om å delta i prosjekt vårt. I vår undersøkelse velger vi ut 6-8 norske banker som rapporterer på finansierte klimagassutslipp for regnskapsåret 2023.

#### **Hva innebærer det for deg å delta?**

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du vil svare på intervju spørsmål der svarene blir anonymt registrert ved lydopptak. Det vil ta deg ca. 45-60 minutter. Intervju spørsmålene inneholder spørsmål om bankens rapportering av finansierte klimagassutslipp, beregningen av finansierte klimagassutslipp og bruken av Finans Norge sin

veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp. Dine svar fra intervjuet vil bli registrert ved bruk av diktafon, og intervjuet kan også gjennomføres digitalt.

### **Det er frivillig å delta**

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

### **Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger**

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det vil kun være de ansvarlige for prosjektet som vil ha tilgang til opplysninger under oppgaveskriving. Lydfilen fra intervju vil bli holdt på en lokal enhet og behandles konfidensielt. Lydfilen vil bli brukt til transkribering, navn, alder og kjønn osv. vil ikke bli inkludert i skrift. Sensor og veileder vil få tilgang til opplysninger i form av transkribert skrift fra intervjuet, herunder ingen personopplysninger.

Navnet og andre opplysninger vil bli erstattet med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.

### **Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?**

Prosjektet vil etter planen avsluttes 03.06.2024. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger anonymiseres og lydopptak slettes.

### **Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?**

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Agder har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

### **Dine rettigheter**

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Andreas Hartvigsen Verpe, 90946009, [andreashv@uia.no](mailto:andreashv@uia.no) og Sondre Gundersen, 90266068, [sondregu@uia.no](mailto:sondregu@uia.no). Veileder Geir Haaland, [geir.haaland@uia.no](mailto:geir.haaland@uia.no), 97489002
- Vårt personvernombud: Trond Hauso, [personvernombud@uia.no](mailto:personvernombud@uia.no)

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen som er gjort av personverntjenestene fra Sikt, kan du ta kontakt via:

- Epost: [personverntjenester@sikt.no](mailto:personverntjenester@sikt.no) eller telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Andreas Hartvigsen Verpe og Sondre Gundersen

(Forsker/veileder)

Geir Haaland og Ann Cathrin Hoffmann

---

## Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet om introduksjonen av Finans Norges veileder vil føre til økt standardisering og sammenlignbarhet i rapportering av finansierte klimagassutslipp blant norske banker, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- at det foretas lydopptak av intervjuet
- at min stillingstittel kan benyttes i oppgaven

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

## Vedlegg 2 Intervjugal

### Intervjuguide

I forbindelse med vår masteroppgave vil dette intervjuet være en del av vår datainnsamling. Vi ønsker å spørre om tema rundt bankenes rapportering av finansierte klimagassutslipp i deres kredittportefølje og påvirkningen av Finans Norges veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp.

- Du/banken vil bli anonymisert, men i oppgaven kan din stilling bli nevnt ved samtykke
- Spørsmålene er frivillig å svare på og dersom det skal være ønskelig er det mulig å trekke seg

### Introduksjon

- Presentasjon av oss selv, forklare formålet med studien og gjennomgang av personvern og samtykkeskjema
- Dersom det skulle oppstå problemstillinger etter intervjuet, kan vi kontakte deg i ettertid for en oppklaring?
- Hvilken stilling har du i banken, og hva er dine arbeidsoppgaver?

### Del 1: Bankens forhold til rapportering av finansierte klimagassutslipp

1. Hva slags forhold har deres bank til rapportering av klimagassutslipp?
2. Hva slags forhold har dere til rapportering av finansierte klimagassutslipp? (scope 3 category 15)
3. Har banken tatt i bruk Finans Norges veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp, og hvorfor?
4. Hvis ja, Hvordan har banken tatt i bruk Finans Norges veileder ved beregning av finansierte utslipp?
5. Har dere inntrykk av at rapporteringen av finansierte klimagassutslipp har vært sammenlignbart på tvers av norske banker?

### Del 2: Rapportering av finansierte klimagassutslipp for regnskapsåret 2022

1. Hvordan har banken rapportert finansierte klimagassutslipp fra kredittporteføljen i regnskapsåret 2022?
2. Hvordan innhentet banken informasjon om klimagassutslipp fra kredittporteføljen i 2022?

3. Hvilke utfordringer møtte banken ved beregning av finansierte klimagassutslipp 2022?
4. Hva er dine/deres tanker om kvaliteten til rapporteringen av finansierte klimagassutslipp fra regnskapsåret 2022?
5. Hvilket inntrykk har du/dere av sammenlignbarheten mellom norske banker knyttet til rapporteringen av klimagassutslipp i regnskapsåret 2022?

### **Del 3: Rapportering av finansierte klimagassutslipp for regnskapsåret 2023**

1. Hvordan har banken rapportert finansierte klimagassutslipp fra kredittporteføljen i regnskapsåret 2023?
2. Har veilederen fra Finans Norge påvirket deres rapportering av finansierte utslipp? Hvordan?
3. Hvordan innhenter banken informasjon om klimagassutslipp fra kredittporteføljen?
4. Har introduksjonen av veilederen ført til endring i hvilke estimater dere benytter og hvor dere henter estimater?
5. Er enkelte sektorer vanskeligere å rapportere på enn andre? Hvorfor?
6. Har introduksjonen av Finans Norges veileder ført til økt kvalitet på deres rapportering av finansierte klimagassutslipp, eventuelt på hvilken måte?
7. Hvilke utfordringer møtte banken ved beregning av finansierte klimagassutslipp 2023?
8. Har du/dere inntrykk av at rapporteringen av finansierte klimagassutslipp har større grad av sammenlignbarhet for regnskapsåret 2023 kontra 2022, og hva er eventuelt grunnen til dette?



# **Vedlegg 3 Refleksjonsnotat 1**

## **Diskusjonsnotat av Sondre Gundersen**

Diskusjonsnotatet er skrevet samtidig som innleveringen av vår Masteroppgave i regnskap og revisjon ved Handelshøyskolen ved Universitetet i Agder. Det skal tas utgangspunkt i temaet ansvarlig. Diskusjonsnotatet er bygd opp ved å starte med en oppsummering av masteroppgaven. Deretter vil temaet ansvarlighet diskuteres opp mot oppgaven. Til slutt vil det konkluderes på bakgrunn av drøftelsen.

### **Oppsummering av masteroppgaven**

Masteroppgaven omhandler norske bankers rapportering av finansierte klimagassutslipp fra kredittporteføljen. Den 21. juni 2023 introduserte Finans Norge en veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp, som skulle bidra til å øke kvaliteten og sammenlignbarheten til rapportering av finansierte klimagassutslipp (Finans Norge, 2023). Oppgaven er rettet mot norske banker og hvordan de beregner og rapporterer på finansierte klimagassutslipp.

Problemstillingen går ut på å finne ut om introduksjonen av Finans Norges veileder har bidratt til en økt kvalitet og sammenlignbarhet på tvers av norske banker, i tillegg tar den for seg hvilke utfordringer bankene står ovenfor ved rapporteringen av finansierte klimagassutslipp.

Studien er en eksplorativ studie og har som mål å kunne besvare forskningsspørsmålene og problemstillingen. Analysedelen av oppgaven bygger hovedsakelig på primærdata som er samlet inn ved å intervju nøkkelpersoner med kunnskap om beregning og rapportering av finansierte klimagassutslipp i et utvalg norske banker. Utvalget i studien er valgt ut ifra norske banker som ligger an til å bli rapporteringspliktige på området innen 2025 i henhold til terskelverdiene i Finansdepartementet sitt lovforslag (Prop. 57 L (2023-2024)). Vi har valgt ut 6 norske banker fra forskjellige steder i Norge. Det ble satt fokus på å finne intervjuobjekter som hadde kompetanse og erfaring på området for å kunne skape mest mulig pålitelighet i dataen, men også for å at funnene skulle være representative.

Rapportering av finansierte klimagassutslipp og klimaregnskap er et relativt nytt området og det er begrenset med tidligere forskning, spesielt innen finansierte klimagassutslipp i den norske banknæringen. Derfor har vi tatt for oss et relativt bredt spekter med tidligere forskning, og deretter forsøkt å snevre inn mot det faktiske området. Masteroppgaven underbygges av denne tidligere forskningen som tar for seg finansinstitusjoner i Europa.

Hvor tidligere forskning blant annet mener at klimarelatert rapportering blant banker har økt de siste årene, og at en regulatorisk og sosialt press har bidratt til denne utviklingen (Friedrich et al., 2023). Videre presenterer vi hvilke utfordringer tidligere forskning har identifisert med rapportering av finansierte klimagassutslipp. Hvor manglende sammenlignbarhet mellom rapporterende aktører er trukket frem som en av største utfordringene ved rapporteringen av klimagassutslipp (Tang & Christiaen, 2023, s. 11). Teoridelen tar også for seg relevante nasjonale og internasjonale reguleringer og metoder som er vesentlig for å kunne forstå og undersøke dette området.

### **Ansvarlighet**

Bankene påvirkes av et stort fokus på bærekraft og vil kunne spille en viktig rolle for å drive samfunnet i en bærekraftig retning. Grunnet bankenes store innvirkning på både samfunnet og miljøet har de i økende grad tatt opp sosiale og miljømessige utfordringer (Zimmermann, 2019). Dette innebærer blant annet å organisere bærekraftsarbeidet og implementere en rekke bærekraftige tiltak. Flere banker har organisert arbeidet med en dedikert bærekraftsansvarlig og bærekraftskomite, mens andre har plassert ansvaret for bærekraftsarbeidet i en annen funksjon i banken. I tillegg kommer det frem i undersøkelse av BDO at flertallet av norske banker har utarbeidet en egen strategi for bærekraft, og velger å publisere denne strategien offentlig. Dette viser at bankenes intensjon om å ta ansvar for sine handlinger og påvirkning på samfunnet, samtidig bidrar det til økt åpenhet og transparens. Videre viser undersøkelsen også at bankene tar et stadig større ansvar for bærekraftsrapportering, noe som er viktig både med tanke på den grønne omstillingen og lovkravene som kommer fra EU fremover (Oliverosson, 2023).

Diskusjonsnotatet skal som nevnt tidligere ta for seg begrepet «ansvarlig», og hvordan dette kan knyttes opp mot problemstillingen og funnene i masteroppgaven. Begrepet kan sees i lys av ansvaret selskaper må ta for å følge regulatoriske krav og forventninger. I 2016 ble Parisavtalen introdusert og ble signert blant annet av alle EU-landene. I avtalen er alle landene som har signert forpliktet til å ta ansvar for at EU skal bli klimanøytralt kontinent innen 2050. Samtidig skal landene redusere klimautslippene sine med minst 55 prosent innen 2030 (European Council, u.å.). Denne avtalen er forløperen til EU green deal, som er et initiativ og tar for seg de samme problemstillingene. Initiativet skal bidra til mer bruk av fornybar energi, og ønsker å fremme en omstilling mot en bærekraftig økonomi gjennom politiske tiltak og investeringer (European Commission, u.å.). Slike reguleringer gjør at

selskaper blir nødt til å ta et større ansvar når det gjelder klimagassutslipp. Det innebærer å få en oversikt over hvor mye som slippes ut av klimagasser, og hvordan klimagassutslippet kan reduseres. Banker og andre selskaper har da et ansvar om å sette seg mål og komme i mål på det. For å kunne sette disse målene må klimagassutslippet kartlegges ved å beregne og rapportere klimagassutslippet. Norge har også et ansvar om å pålegge bankene å offentliggjøre utslippstall, for å skape transparens blant de ulike aktørene.

### **Banker og ansvarlighet**

Gjennom finansiering av store deler av personmarkedet og bedriftsmarkedet Norge har banker en omfattende innflytelse. Norske banker har rundt 80 prosent av utlånsvolumet i personmarkedet, og rundt 60 prosent av utlånsvolumet i bedriftsmarkedet (Kirkedam, 2023). Bankene har mulighet til å fremme bærekraftige investeringer gjennom å investere eller gi kreditt til privatpersoner eller virksomheter som ønsker å drive bærekraftig. Et eksempel på dette er grønne boliglån, hvor privatpersoner får bedre rentebetingelser dersom boligene har energiklasse A eller B, eller være bygd etter 2012 (Sparebanken Sør, u.å.). Det gir et klart bilde på at bankenes innflytelse til å påvirke både privatpersoner og næringsliv mot en grønn omstilling. For å kunne få en oversikt over hvor mye klimagassutslipp bankene finansierer spiller rapportering av finansierte klimagassutslipp en viktig rolle.

Ansvarlighet blant norske banker og finansinstitusjoner generelt handler også om å ta ansvar overfor bankens interessenter og ta hensyn til hvilke behov, krav og forventninger disse har. Det kan derfor diskuteres i lys av interessentteorien- eller stakeholder teorien. Teorien handler om hvordan virksomheten tar hensyn til alle som påvirker eller påvirkes av virksomheten. (Carson et al., 2023, s. 159). For norske banker vil eksempler på interessenter være myndighetene, kunder, ansatte og investorer. Alle disse må tas hensyn til i bankenes virksomhet, og de har ulike krav og forventninger. EU er en interessent som norske banker må ta hensyn til gjennom Norges tilknytning til EØS-avtalen. Et regulatorisk press fra EU ved introduksjonen av European green deal og EU taksonomien har vært med på å bidra til at bankene har måtte ta mer stilling til bærekraft i sine beslutninger. Et globalt samfunn som har et stort fokus på bærekraft er også med på å presse virksomheter til å både ha en bærekraftig forretningspraksis, men også vise at de faktisk gjør det gjennom offentliggjøring av deres innsats som rapportering.

Majoriteten av norske banker har i dag mål om nullutslipp i sine kredittporteføljer innen 2050, og lagd seg en omstillingsplan for å nå dette målet. For eksempel Sparebank 1 SR-

Bank har identifisert hvilke bransjer i deres kredittportefølje som står for størsteparten av klimagassutslippet og energiforbruket. Det legges også til at dette ikke kan gjøres av banken alene, men i samarbeid med kunder og andre ytre faktorer politikk og reguleringer (Sparebank 1 SR-Bank, u.å.). For å kunne identifisere hvor mye klimagassutslipp hver enkelt bransje eller selskap stor for er beregning og rapportering av finansierte klimagassutslipp en vesentlig faktor. Bankene har et ansvar om å rapportere pålitelige utslippstall for å kunne faktisk si noe om hvordan det ligger an mot målet om nullutslipp i 2050. Tidligere forskning har undersøkt om finansierte klimagassutslipp kan benyttes for å se fremgang mot nullutslippsmålet. I undersøkelsen kom forskerne frem til at det kan være økende faktiske klimagassutslipp i kredittporteføljen, til tross for at finansierte klimagassutslipp synker (Fraser & Fiedler, 2023). Dette illustrerer hvilke utfordringer bankene må håndtere for å kunne offentliggjøre et pålitelig og riktig produkt for seg selv og for interessenter som ønsker å følge deres vei mot nullutslipp.

For at rapporteringen av finansierte klimagassutslipp skal kunne være nyttig for både finansinstitusjoner og interessenter er det nødt til å foreligge en viss kvalitet og standardisering på området. Funnene i masteroppgaven viser at det er fortsatt utfordringer knyttet til nettopp dette, og at det gjenstår en del arbeid for å få dette på plass. Det er da viktig at bankene tar ansvar for at arbeidet som kreves legges ned for å kunne nå målet om en høyere standard på rapporteringen. Det har lenge vært et problem at banker ikke har hatt kontroll på virksomheters bærekraftsrapportering. I tillegg har det ikke har vært en klar standard på hvordan rapporteringen skal utføres av norske banker. Vi kan se at bankene tar ansvar ved å implementere standardiseringsverktøy som PCAF og Finans Norges veileder bidrar til at det går i riktig retning, selv om dette ikke enda er lovpålagt. Denne problemstillingen vil reduseres ettersom EU nå kommer med nye reguleringer og rammeverk for bærekraftsrapportering. Dette krever derimot at bankene må ta ansvar for å tilegne seg tilstrekkelig kompetanse for å kunne møte disse kravene på best mulig måte. Utvalget av banker i vår studie gir uttrykk for at arbeidet mot dette er godt i gang.

I banksektoren spiller etikk og integritet avgjørende når det gjelder bærekraftsrapportering. Etisk bevissthet handler om å handle i samsvar med moralske verdier og prinsipper (Carson et al., 2023, s. 29). Spesielt når det gjelder rapportering av miljømessige påvirkninger. For å sikre tillit fra investorer, kunder og samfunnet generelt har bankene et ansvar for å være nøyaktige, transparente og ærlige i sin rapportering. Utfordringene knyttet til datakvalitet for rapporteringen av finansierte klimagassutslipp skaper en bekymring rundt tallenes pålitelighet

og relevans. Det er viktig for bankene å sørge for at tallene som rapporteres baseres på reel utslippsdata og ikke utelukkende overfladiske estimater. Samtidig er det viktig at bankene er åpne om utfordringene og begrensninger knyttet til dataene som blir presentert i rapportene. Dette er viktig for å støtte opp om et ansvarlig og bærekraftig forretningsmiljø i banksektoren.

### **Bærekraft og MRR**

Diskusjonsnotatet har belyst betydningen av ansvarlighet i banksektoren. Spesielt innenfor områdene bærekraftsrapportering og finansierte klimagassutslipp. I studiet regnskap og revisjon har bærekraft blitt implementert, og vi har fått innsikt i hvilke regulatoriske krav som gjelder. Vi har blant annet i faget Fordyping i revisjon blitt presentert det nye bærekraftsdirektivet (CSRD) av representanter fra BDO. Fokuset var satt på hvilken rolle revisor vil få i forbindelse med rapporteringen på bærekraft. Dette var også med på å vekke interessen for temaet for masteroppgaven. Det er positivt at nye områder introduseres av universitetet til oss studenter, i tillegg viser det at universitetet følger med på dagsaktuelle temaer og implementerer dette i undervisningen.

### **Konklusjon**

Bankene står ovenfor et ansvar for å sikre nøyaktighet og transparens sin rapportering. Uavhengig av utfordringer knyttet til datakvalitet og standardisering, har masteroppgaven vist at bankene har tatt initiativ og ansvar ved å implementere standardiseringsverktøy som PCAF og Finans Norges veileder for å utvikle rapporteringsprosessen. Det gir en indikasjon på at bankene er bevisste om behovet for å oppnå en høy kvalitet og pålitelighet i rapporteringen. Samtidig understrekes det at betydningen av åpenhet om utfordringene knyttet til rapporterte data er avgjørende for å fremme et ansvarlig forretningsmiljø og bevare tilliten. I dette diskusjonsnotatet kan det konkluderes med at man kan se en klar sammenheng mellom ansvarlighet og rapportering av klimagassutslipp. Basert på funnene som er gjort i masteroppgaven om norske bankers rapportering av finansierte klimagassutslipp, kan man se en utvikling hvor banker tar mer ansvar når det kommer til bærekraft.

### **Referanser**

Carson, S. G., Skauge, T. & Carson, S. G. (2023). Etikk for beslutningstakere : virksomheters bærekraft og samfunnsansvar (3. utgave. utg.). Cappelen Damm akademisk.

European Commission. (u.å.). The European Green Deal. Hentet 07.02.2024 fra [https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal\\_en](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en)

European Council. (u.å.). Paris Agreement on climate change. Hentet 22.04.2024 fra <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/climate-change/paris-agreement/#what>

Finans Norge. (2023). Veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp. Hentet 26.03.2024 fra <https://www.finansnorge.no/dokumenter/maler-og-veiledere/veileder-for-beregning-av-finansierte-klimagassutslipp/>

Fraser, A. & Fiedler, T. (2023). Net-zero targets for investment portfolios: An analysis of financed emissions metrics. *Energy Economics*, 126, 106917.

Friedrich, T. J., Velte, P. & Wulf, I. (2023). Corporate climate reporting of European banks: Are these institutions compliant with climate issues? *Business Strategy and the Environment*, 32(6), 2817-2834.

Kirkedam, I. (2023). Fakta om norsk banknæring. Finans Norge. <https://www.finansnorge.no/tema/statistikk-og-analyse/bank/fakta-om-norsk-banknaring/>

Oliverosson, C. E. (2023). Bankene går foran på bærekraft – men må forberede seg raskt på nye lovkrav. <https://www.bdo.no/nb-no/bloggen/bankene-gaar-foran-paa-baerekraft-%E2%80%93-men-maa-forberede-seg-raskt-paa-nye-lovkrav>

Prop. 57 L (2023-2024). Endringer i regnskapsloven mv. (bærekraftsrapportering). Finansdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/b4d83569a17548468f5b222deaf994e2/no/pdfs/prp202320240057000dddpdfs.pdf>

Sparebank 1 SR-Bank. (u.å.). SpareBank 1 SR-Bank sin plan for klimaomstilling. Hentet 10.04.2024 fra <https://www.sparebank1.no/nb/sr-bank/om-oss/baerekraft/Omstillingsplanen.html>

Sparebanken Sør. (u.å.). Grønt boliglån. Hentet 10.04.2024 fra <https://www.sor.no/lan/boliglan/gront-boliglan/>

Tang, K. & Christiaen, C. (2023). SDQI Discussion Paper-Data Quality Considerations for Estimating Financed Emissions. 11.

Zimmermann, S. (2019). Same same but different: How and why banks approach sustainability. *Sustainability*, 11(8), 2267.

## Vedlegg 4 Refleksjonsnotat 2

### Diskusjonsnotat: Andreas Hartvigsen Verpe

Dette diskusjonsnotatet skal ta for seg nøkkelbegrepet «internasjonal» og hvordan masteroppgaven min kan relateres til dette begrepet. Bakgrunnen for oppgaven er at diskusjonsnotatet skal benyttes av Handelshøyskolen ved UiA for å vurdere hvordan begrepet integreres i masterprogrammet regnskap og revisjon, samt bidra til at Handelshøyskolen skal beholde sin AACSB-akkreditering. Diskusjonsnotatet starter med en presentasjon av min masteroppgave. Deretter blir masteroppgaven drøftet opp mot internasjonale krefter, tendenser og utvikling, og tilknytningen mellom disse blir belyst. Avsluttende oppsummeres diskusjonsnotatet og det blir framlagt en konklusjon på bakgrunn av diskusjonen.

Masteroppgaven omhandler temaet rapportering av finansierte klimagassutslipp hos norske banker og hvordan introduksjonen av Finans Norge sin veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp påvirker rapporteringen. Selve problemstillingen ble presentert til oss fra en ekstern veileder, temaet slo meg som svært interessant og dagsaktuelt. Temaet i masteroppgaven var nytt for meg og det var svært spennende å undersøke dette området av bærekraftsrapportering. Betegnelsen finansierte klimagassutslipp knytter seg til hva GHG-protokollen klassifiserer som kategori 15 (investeringer). Klimagassutslippene fra kategori 15 knytter seg til indirekte nedstrømsaktiviteter som investeringer og finansielle tjenester (Greenhouse Gas Protocol, 2022). En an grunnen til at dette er svært dagsaktuelt er den trinnvise innføringen av rapporteringsplikt på finansierte klimagassutslipp gjennom Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Samtidig benytter bankene de rapporterte finansierte klimagassutslippene for å vise sin fremgang mot netto nullutslipp, noe som tidligere er kritisert av tidligere studier på bakgrunn av manglende likhet i metodikk (Fraser & Fiedler, 2023). Rapporteringsområdet er relativt nytt, og det har vært stor variasjon i rapportering mellom bankene. Dette danner grunnlaget for masteroppgaven som skal undersøke akkurat dette.

Opgaven tar for seg hvordan bankene har rapportert finansierte klimagassutslipp i 2022 og i 2023, hvordan endringen har vært og hvilke utfordringer bankene står ovenfor. Finans Norge har i samarbeid med norske banker utarbeidet en veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp. Oppgaven undersøker hvordan introduksjonen av denne veilederen har påvirket rapporteringen av finansierte klimagassutslipp. Studien ble utført ved bruk av kvalitativ forskningsmetode hvor datainnsamlingen ble gjort ved bruk av intervju.



Majoriteten av intervjuene ble gjennomført digitalt, dette ga oss muligheten til å intervjuere banker på tvers av landet. Oppgaven begrenser seg til populasjonen av banken som ligger an til å rapportere på finansierte klimagassutslipp innen 2025, dette er banker som oppfyller terskelverdiene for rapporteringsplikt etter CSRD. På bakgrunn av dette vil ikke studien være representativ for banker eller andre finansintuisjoner som faller utenfor denne begrensning.

Funnene i oppgaven trekker i retning av at det foreligger økning i kvaliteten på rapporteringen fra rapporteringsåret 2022 til 2023. Studien ser samtidig en økt bruk av lik metodikk, dette medfører mer likhet i estimer og beregninger som gir utslag på tallene som rapporterer. På den andre siden trekker funnene også i retning av at estimer og beregninger fremdeles er den største utfordringen. Dette henger sammen med at store deler av utslippet i kredittporteføljen må estimeres, siden kundene selv ikke rapporterer på klimagassutslipp.

## **Internasjonal**

Det internasjonale samfunnet har gjennom Parisavtalen satt seg mål om å bidra til å bergenes klimaendringer, denne historiske avtalen skaper noe av grunnlaget for at EU setter målet mot å bli det første komanøytrale kontinentet innen 2050 (European Council, u.å.). Dette internasjonale samarbeidet mot et mer klimanøytralt internasjonalt samfunn bidrar til økt regulatorisk press mot blant annet næringslivet. Effekten av dette ser vi nå gjennom økte krav til rapportering på bærekraft gjennom Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) (Lund, 2023). Problemstillingen i masteroppgaven kan ses i sammenheng med begrepet «internasjonal» gjennom hovedtemaet i oppgaven. Temaet knytter seg til en internasjonal utvikling innenfor klimarapportering. Rapportering av finansierte klimagassutslipp blir innført gjennom CSRD, dette direktivet skal sikre selskaper offentliggjør mer informasjon knyttet til bærekraft (European Commission, u.å.-a).

## **Internasjonale partnerskap**

Rapporteringen av finansierte klimagassutslipp skal være andelen av klimagassutslippet som finansinstitusjonen har finansiert. Omsider er det få kunder som selv rapporterer klimagassutslipp, dette medfører at finansinstitusjonene er nødt til å beregne hvor mye klimagassutslipp som blir finansiert. Dette åpner opp for større metodiske forskjeller mellom bankene knyttet til beregninger. Finansinstitusjoner har på grunn av dette opprettet et internasjonalt partnerskap, Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF). Dette bransjestyrte organet utvikler metodikk sammen med de internasjonale medlemmene for å skape en harmonisert tilnærming for å vurdere og beregne klimagassutslipp knyttet til

investeringer og lån (PCAF, u.å.). En av funnene i oppgaven er at antall av utvalget som er medlem i PCAF øker fra 67 prosent til 100 prosent, samt at bankene viser til at det blir benyttet PCAF metodikk for beregningen.

Denne typen internasjonale samarbeid som PCAF tillater bankene å håndtere påvirkningen fra nye reguleringen, ved bruk av samarbeid med andre virksomheter over landegrensener. Internt i PCAF får medlemmene tilgang på opplæring, metodikk og utvikling. Bankene som blir undersøkt i masteroppgaven trekker frem hvordan medlemskap i PCAF hjelper dem med å forstå hvordan man skal kunne beregne finansierte klimagassutslipp korrekt. Videre ser vi at en av bankene som ble medlem mellom rapporteringsåret 2022 og 2023, begrunner deltakelsen i PCAF med at de ikke vil henge etter på rapporteringen. Dette indikerer at bankene ser en nytte i partnerskapet, som de kan benytte i rapporteringen. Fenomenet med å inngå partnerskap på tvers av landegrensener kan forklares gjennom teori om nettverk og partnerskap. Tidligere forskning på strategiske nettverk og partnerskap trekker frem nytten virksomheter kan ha av å delta i nettverk for å utvikle seg, samt hvordan man kan bli påvirket negativt om man ikke deltar i partnerskap og nettverk (Gulati et al., 2000). Sett i sammenheng ser vi at teorien om strategiske nettverk og bankenes begrunnelse for å være medlem av PCAF samarbeidet, trekker i samme retning.

Problemstillingen i masteroppgaven ønsker å undersøke hvordan introduksjonen Finans Norge sin veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp har påvirket rapporteringen. Denne veilederen kan ytterligere ses i lyset av teorien om strategiske nettverk og begrepet internasjonal. Finans Norge er en arbeidsgiver- og næringsorganisasjon, de utviklet veilederen sammen med bankene for å bidra til standardisering av finansierte klimagassutslipp. En av grunnene for å utvikle en veileder, er for å få en felles tolkning den internasjonale PCAF-standarden i Norge (Finans Norge, 2023). På denne måten kan bruken av veilederen forsterke likheten i bruken av PCAF-standarden, denne trenden ser vi igjen i analysen om hvordan bankene har tatt i bruk veilederen. Undersøkelsen av Finans Norges veileder kan også knyttets opp mot begrepet «internasjonal» gjennom at den er med på å utfylle den internasjonale PCAF-standarden til norske forhold.

## **Trender og Utvikling**

Masteroppgaven fokuserer som tidligere nevnt på rapporteringen av finansierte klimagassutslipp, dette rapporteringsområdet er under stadig utvikling gjennom regulatorisk press og sosialt press. Dette diskusjonsnotatet skal som nevnte belyse hvordan

problemstillingen og funnene i masteroppgaven min kan knyttes til begrepet «internasjonal». Begrepet International skal ses i lyset av internasjonale trender og utvikling knyttet til klimarapportering. Implementering av rapporteringsplikt for banker på finansierte klimagassutslipp kan anses som en utvikling innenfor klimarapportering. Utviklingen drives av internasjonale trender tilknyttet bærekraft. Trendene påvirker bedrifters forpliktelser til å rapportere og håndtere sine klimagassutslipp, dette kan forklares av økte forventninger fra interessenter. Store virksomheter har de siste årene fått økt oppmerksomhet for sin rolle tilknyttet de økte sosiale og miljømessige utfordringene verden står ovenfor. Tilknyttet dette har det også vokst frem en enighet om at man skal rapportere på «den tredelte bunnlinjen» perspektivet, dette betyr at selskaper skal se på påvirkning og ikke bare profittmaksimering (Bellucci & Manetti, 2018). Dette synet kan understøttes videre av stakeholder-teorien, Freeman sin stakeholder-teori hevder at organisasjoner må ta hensyn til interessene til ulike aktører, som også inkludert globale samfunn og miljøbevegelser (Freeman, 1984). Gjennom mer åpen rapportering knyttet til bærekraft, offentliggjør virksomheter mer informasjon om sin påvirkning, dette bidrar til mer effektiv kommunikasjon og stakeholder involvering, noe som kan gi tillit til selskapet (Wheeler & Elkington, 2001). Dette kan ses i sammenheng med rapporteringsområdet i masteroppgaven, hvor vi ser på en del av rapporteringen til banker som knytter seg til annet en regnskapsmessige tall.

Masteroppgaven identifiserer at rapporteringen av finansierte klimagassutslipp er viktig for bankene utover å overholde regulatoriske krav. Finansierte klimagassutslipp benyttes av banken for å se bankens totale klimagassutslipp. Banken benytter det rapporterte klimagassutslippet i arbeidet med å sette delmål mot målet om halvert utslipp innen 2030 og nullmålet i 2050. Dette skal bidra mot målet i Parisavtalen og målet til European Green Deal om halvert utslipp i 2030 og klimanøytralt kontingent innen 2050 (European Commission, u.å.-b). Denne utviklingen viser et hensyn bankene tar for å på sikt redusere klimagassutslipp, denne typen handlinger kan også ses i sammenheng med stakeholder-teorien. Ettersom at banken hensynta andre interessenter enn bankens eiere gjennom å jobbe mot lavere klimagassutslipp.

Rapporteringsområdet finansierte klimagassutslipp er fremdeles under utvikling, og eksisterende litteraturen er klar på at det er behov for mer likhet i metodikk for å oppnå økt standardisering og transparens (Teubler & Köhler, 2020). Dette ser vi spesielt i forskningen til Fraser & Fiedler som undersøker finansierte klimagassutslipp i investeringsporteføljer. Funnene demmes viser til at store deler av endringer i finansierte klimagassutslipp i dag kan

bli gjort ved å endre måten man beregner på. Studien viser til at dette er mulig, siden mye av rapporteringen baserer seg på sensitive estimater og kvantifisering av estimater. De påpeker videre at man kan ha synkende finansierte klimagassutslipp i samme periode som faktiske klimagassutslipp øker. Videre legger de til at finansierte klimagassutslipp fungerer dårlig til å se fremgangen mot nullmålet (Fraser & Fiedler, 2023). Denne forskningen sår tvil om hvorvidt man kan se på dagens estimerte klimagassutslipp hos finans institusjoner for å undersøke deres vei mot nullmålet.

Masteroppgaven ser ikke direkte det samme som studien til Fraser & Fiedler, men begge trekker frem at finans institusjonene har valgmuligheter i beregningen som kan påvirke det rapporterte klimagassutslippet. Flere av bankene opplyser i intervjuene at rapporteringen må anses som en start, og det må forventes endringer i metodiske valg og estimater fremover. Slike endringer kan gi større utslag i de rapporterte klimagassutslippene som ikke henger sammen med de faktiske utslippene. Samlet sett gir dette indikasjoner på at fremgangen mot nullmålet hos finansinstitusjoner kan være usikrere, ettersom virksomhetene kan justere beregningene og bransjestandarder kan endres. På den andre siden ser vi også indikasjoner på at metodikken og kvalitet på rapporteringen øker. Basert på dette kan man se en tendens mot at kvalitet på finansierte klimagassutslipp vil øke i tiden fremover. Økt kvalitet i finansierte klimagassutslipp er noe det internasjonale PCAF samarbeidet trolig vil jobbe mot å realisere.

### **Oppsummering og konklusjon**

Dette diskusjonsnotatet inneholder innledningsvis en oppsummering av min masteroppgave om finansierte klimagassutslipp og Finans Norges veileder. Deretter diskuteres masteroppgaven i opp mot begrepet «internasjonal», her identifiseres momenter i oppgaven som relatert til internasjonale trender, påvirkning og utvikling. Spesielt regulatoriske krefter fra internasjonale trender blir diskutert og det belyses hvordan internasjonale samarbeid bidrar til metodiske valg hos bankene. Videre diskuteres det internasjonale PCAF-samarbeidet og funn tilknyttet dette opp mot teori om strategiske nettverk. Her ser vi en sammenheng mellom bankenes forklaring for deltagelse i PCAF og teoriens begrunnelse av hvorfor strategiske nettverk kan bidra positivt. Diskusjonsnotatet ser videre på hvordan utviklingen av bærekraftsrapportering kan ses i sammenheng med «den tredelte bunnlinje» og stakeholder teorien. Dette knyttes til rapporterings av bærekraft gjennom at selskapet rapporterer på noe annet enn bare det økonomiske og man kommuniserer bærekraft informasjon for alle stakeholders. Avsluttende ser vi på sammenhengen mellom det internasjonale målet om å bli

et klimanøytralt kontingent og bankenes rapportering av fremgang mot nullmålet. Her ser vi på tidligere forskning og oppgavens funn tilknyttet dette.

Konklusjonen i dette diskusjonsnotatet knytter seg til at man kan se en klar sammenheng mellom internasjonale trender og utviklinger, med utviklingen innenfor bærekraftsrapportering og finansierte klimagassutslipp. Gjennom en analyse av utvikling i rapporteringspraksis for finansierte klimagassutslipp og metodikk hos norske banker, så identifiseres det en rekke krefter som kan ha påvirket utviklingen. Dette gir forståelse av internasjonale initiativer som CSRD og PCAF på området. Videre belyses diskusjonsnotatet noen utfordringer og mulighetene i veien mot klimanøytralitet. Omsider ser vi gjennom tidligere forskning og vår egen analyse at veien mot nullmålet for klimagassutslipp hos finansinstitusjoner ikke er uten hindringer. Dette viser at behov for økt standardisering og kvalitet i rapporteringen foreligger, spesielt for å kunne se bankenes innsats for å redusere klimapåvirkningen.

#### **Referanser:**

Bellucci, M. & Manetti, G. (2018). Stakeholder engagement and sustainability reporting. Routledge.

European Commission. (u.å.-a). Corporate sustainability reporting.

[https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting\\_en](https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en)

European Commission. (u.å.-b). The European Green Deal. Hentet 07.02.2024 fra

[https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal\\_en](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en)

European Council. (u.å). European Green Deal.

<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/>

Finans Norge. (2023). Veileder for beregning av finansierte klimagassutslipp. I.

<https://www.finansnorge.no/siteassets/dokumenter/maler-og-veiledere/veileder-for-beregning-av-finansierte-klimagassutslipp.pdf>

Fraser, A. & Fiedler, T. (2023). Net-zero targets for investment portfolios: An analysis of financed emissions metrics. Energy economics, 126, 106917.

<https://doi.org/10.1016/j.eneco.2023.106917>

Freeman, R. E. (1984). Strategic management : a stakeholder approach. Pitman.

Greenhouse Gas Protocol. (2022). Category 15: Investments. I. GREENHOUSE GAS PROTOCOL <https://ghgprotocol.org/sites/default/files/2022-12/Chapter15.pdf>

Gulati, R., Nohria, N. & Zaheer, A. (2000). Strategic networks. *Strat. Mgmt. J.*, 21(3), 203-215. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1097-0266\(200003\)21:3<203::AID-SMJ102>3.0.CO](https://doi.org/10.1002/(SICI)1097-0266(200003)21:3<203::AID-SMJ102>3.0.CO)

Lund, S. M., Johan; Krakow, Jonathan; Moss, Vibeke. (2023). Guide: Dette må du vite om CSRD. Deloitte. [https://www2.deloitte.com/no/no/innsikt/klima-og-barekraft/styrk-baerekraftsrapporteringen-i-pavente-av-csrd.html?gad\\_source=1&gclid=Cj0KCQiAyeWrBhDDARIsAGP1mWQmuZaqe5M6CKb47UuqVgvJJOANSmto3Py3CnOrMDwT2lsFpK6kcFkaAq2IEALw\\_wcB](https://www2.deloitte.com/no/no/innsikt/klima-og-barekraft/styrk-baerekraftsrapporteringen-i-pavente-av-csrd.html?gad_source=1&gclid=Cj0KCQiAyeWrBhDDARIsAGP1mWQmuZaqe5M6CKb47UuqVgvJJOANSmto3Py3CnOrMDwT2lsFpK6kcFkaAq2IEALw_wcB)

PCAF. (u.å.). About PCAF. Hentet 02.02.2024 fra <https://carbonaccountingfinancials.com/about>

Teubler, J. & Köhlert, M. (2020). Financial carbon footprint: calculating banks' scope 3 emissions of assets and loans.

Wheeler, D. & Elkington, J. (2001). The end of the corporate environmental report? Or the advent of cybernetic sustainability reporting and communication. *Bus. Strat. Env.*, 10(1), 1-14. [https://doi.org/10.1002/1099-0836\(200101/02\)10:1<1::AID-BSE274>3.0.CO](https://doi.org/10.1002/1099-0836(200101/02)10:1<1::AID-BSE274>3.0.CO)